

La forja del nostre present

Àmbit de les Ciències Socials i de la Participació

SUMARI

ORGANITZACIÓ DELS MÒDULS I LES UNITATS	7
INTRODUCCIÓ	9
PUNT DE PARTIDA	11
<hr/>	
UNITAT 1	CRISI DE L'ANTIC RÈGIM. EL PENSAMENT IL·LUSTRAT I LA REVOLUCIÓ FRANCESA
<hr/>	
QUÈ TREBALLARÀS?	14
CONTINGUTS	16
ACTIVITATS D'APRENTATGE	24
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	28
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	31
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	34
QUÈ HAS TREBALLAT?	37
COM HO PORTO?	38
<hr/>	
UNITAT 2	LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I EL PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ
<hr/>	
QUÈ TREBALLARÀS?	40
CONTINGUTS	42
ACTIVITATS D'APRENTATGE	52
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	56
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	60
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	65
QUÈ HAS TREBALLAT?	69
COM HO PORTO?	70
<hr/>	
UNITAT 3	LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL
<hr/>	
QUÈ TREBALLARÀS?	72
CONTINGUTS	74
ACTIVITATS D'APRENTATGE	85
ACTIVITATS D'AVUACIÓ	90
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	94
SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	98
QUÈ HAS TREBALLAT?	102
COM HO PORTO?	103
<hr/>	

UNITAT 4	L'ESTAT ESPANYOL: DE LA RESTAURACIÓ A LA GUERRA CIVIL	
	QUÈ TREBALLARÀS?	105
	CONTINGUTS	108
	ACTIVITATS D'APRENTATGE	116
	ACTIVITATS D'AVUACIÓ	119
	SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	120
	SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	123
	QUÈ HAS TREBALLAT?	125
	COM HO PORTO?	126
UNITAT 5	LA II GUERRA MUNDIAL: CAUSES I CONSEQÜÈNCIES	
	QUÈ TREBALLARÀS?	128
	CONTINGUTS	130
	ACTIVITATS D'APRENTATGE	137
	ACTIVITATS D'AVUACIÓ	140
	SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE	142
	SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ	145
	QUÈ HAS TREBALLAT?	147
	COM HO PORTO?	148
	ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL	149
	SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL	153

A l'inici del **mòdul** hi trobaràs sempre dos apartats:

Introducció del mòdul:

És la presentació del mòdul i s'hi explica en quin nivell es troba, si és comú o opcional i en quines unitats es divideix.

Punt de partida:

Et presenta els continguts del mòdul organitzats. Et donarà una primera visió del que treballaràs abans de començar les unitats.

Cada **unitat** didàctica està estructurada en:

Què treballaràs?:

Presenta les idees principals que veuràs a la unitat i els objectius que es pretenen i que al final hauràs d'haver assolit.

Bloc de continguts

Bloc d'activitats

ACTIVITATS D'APRENTATGE. Inclou Activitats per practicar i consolidar els conceptes que s'expliquen en el bloc de continguts.

ACTIVITATS D'AVUACIÓ. Contenen tots els aspectes que s'han treballat en la unitat i permeten consolidar l'assoliment dels objectius planejats al principi de la unitat.

Bloc de solucions

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE: Inclou les respostes de les activitats d'aprenentatge.

SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ: Són les respostes de les activitats d'avaluació.

Què has treballat?:

És una proposta d'esquema o de mapa conceptual que relaciona o resumeix els continguts treballats en la unitat. És una eina per facilitar-te la comprensió, la síntesi i repàs dels continguts de la unitat.

Com ho porto?:

Presenta un quadre d'autoavaluació per comprovar si has assolit els objectius proposats a l'inici de la unitat o quins són els que hauries de tornar a repassar.

Al final del mòdul hi trobareu un últim apartat:

Punt d'arribada:

Facilita autoavaluació dels continguts fonamentals treballats en el mòdul. Conté: **ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL:** inclou les activitats que permeten autoavaluar els continguts fonamentals del mòdul.

SOLUCIONS A LES ACTIVITATS D'AVUACIÓ DEL MÒDUL: són les respostes a les activitats d'avaluació del mòdul.

Aquest és un mòdul que:

- Forma part del contingut bàsic de coneixements de les Ciències Socials per tal que puguis entendre millor tots els continguts socials que aniràs trobant en els altres mòduls.
- Cronològicament el mòdul comprèn des de la Revolució francesa, amb els antecedents més importants que la van anar preparant, fins al final de la Segona Guerra Mundial. Concretament, des de mitjan segle XVIII fins a l'any 1945.
- Estudiaràs quatre fets importants que han marcat de forma decisiva el nostre present: la Revolució francesa, la Revolució industrial, la Primera i la Segona Guerra Mundial.
- En els mòduls 1 i 2 trobaràs també la incidència que la Revolució francesa i la Revolució industrial van tenir a Catalunya.
- La forja del nostre present serà el resultat del canvi radical que la Revolució francesa provocà a nivell d'idees, la Revolució industrial a nivell econòmic, i les dues guerres mundials a nivell social, polític, de relacions internacionals, de pensament, de valors, etc.
- En aquest mòdul estudiaràs la història de l'Estat espanyol en l'etapa històrica compresa entre la Restauració i la Guerra Civil (1875-1939).
- Estudiaràs també els orígens i la consolidació del catalanisme polític.
- Estudiaràs la recuperació de la Generalitat durant la II República i l'obra de govern feta.
- Coneixeràs els principals fets de la Guerra Civil a l'Estat espanyol i a Catalunya.
- Aquest mòdul fóra bo completar-lo amb el mòdul 12è.

Et suggerim:

- Fes una primera ullada al mòdul fixant-te en les unitats en què està dividit i en el seu contingut.
- A continuació comença a treballar cada unitat, observant en primer lloc les activitats d'avaluació per tal que t'adonis quins són els objectius a assolir, allò que es considera més important, al mateix temps que comproves el que coneixes realment del tema.
- A continuació et recomanem que passis a llegir les idees principals de la unitat i els objectius sobre els quals giren les activitats d'aprenentatge i d'avaluació.
- Fet això, ja pots començar a estudiar els continguts de la unitat tot utilitzant els sistemes d'aprenentatge que a tu t'han anat sempre millor. De tota manera, nosaltres et recomanem:
 - Subratllat
 - Senyalització al marge
 - Que facis esquemes
 - Que anotis les paraules que no entens
 - Mapa conceptual, etc.
- A mesura que vagis estudiant trobaràs al text suggeriments o pautes. Procura seguir-les perquè t'ajudaran molt en l'aprenentatge.

- En acabar la unitat utilitza el mapa conceptual com una guia per repassar de forma global el contingut de la unitat.
- Quan finalitzis la unitat trobaràs un aparta d'autoevaluació que et servirà per comprovar allò que has après a la unitat i per orientar-te sobre allò que hauries de tornar a repassar.

MÒDULS COMUNS	
La terra, l'espai on vivim Un llarg camí cap a la civilització	Nivell 1
Del feu a les Amèriques La forja del nostre present	Nivell 2
Reptes del nostre món	Nivell 3

Aquest mòdul està format per cinc unitats:

Unitat 1

Crisi de l'Antic Règim: el pensament il·lustrat i la Revolució francesa

Unitat 2

Revolució industrial i procés d'industrialització

Unitat 3

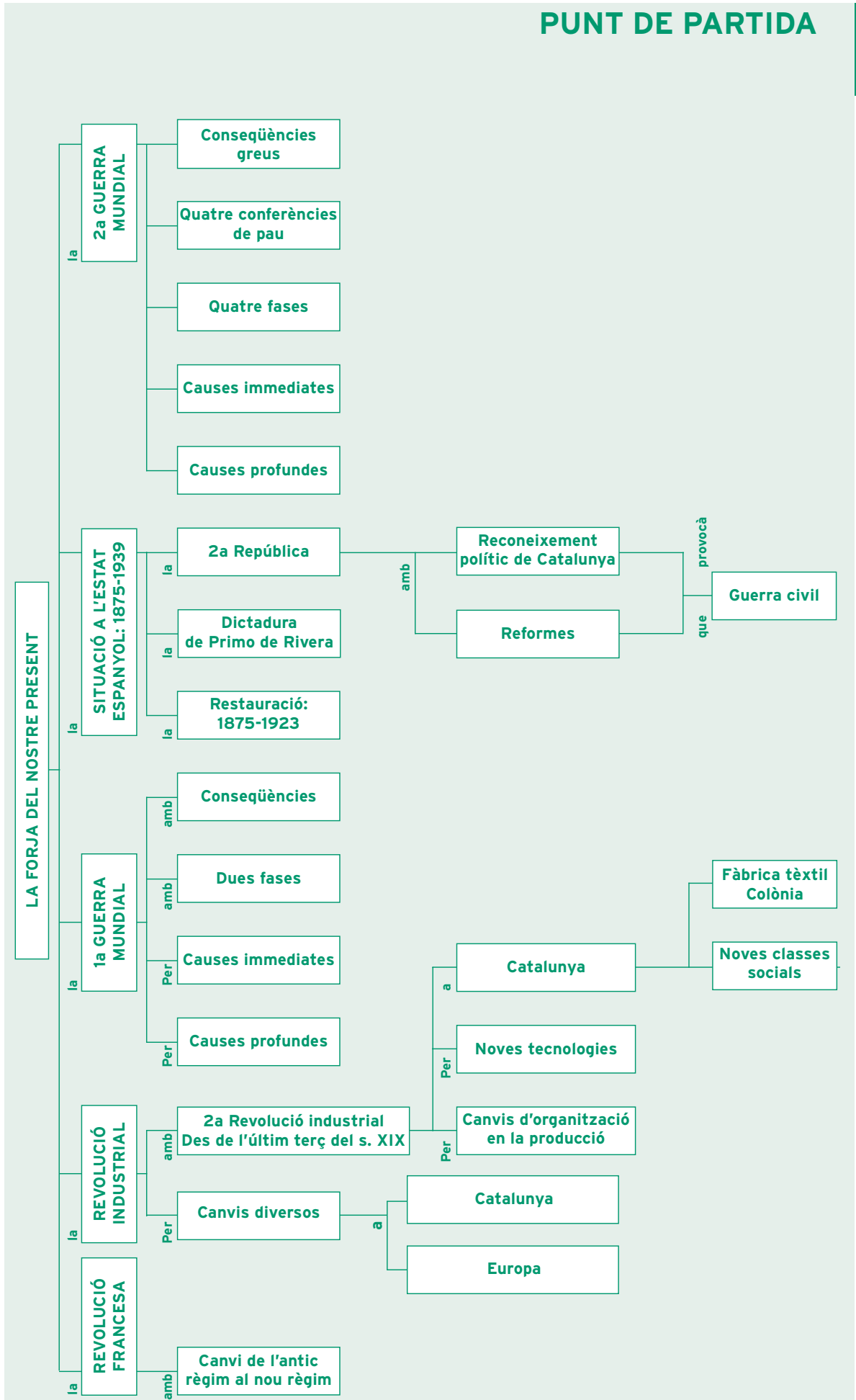
La Primera Guerra Mundial i la formació de l'URSS: causes i conseqüències

Unitat 4

L'Estat espanyol: de la Restauració a la Guerra Civil

Unitat 5

La II Guerra Mundial: causes i conseqüències

Unitat 1

13

CRISI DE L'ANTIC RÈGIM EL PENSAMENT IL·LUSTRAT I LA REVOLUCIÓ FRANCESA

UNITAT 1 CRISI DE L'ANTIC RÈGIM:
EL PENSAMENT IL·LUSTRAT I LA REVOLUCIÓ FRANCESA

Socials 4. LA FORJA DEL NOSTRE PRESENT

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- Una nova visió de la ciència i noves idees polítiques i econòmiques prepararen el camí a la Revolució francesa.
- La Il·lustració com a moviment cultural hi va influir de forma definitiva.
- L'últim terç del segle XVIII l'Antic Règim va entrar en una profunda crisi sobretot a nivell social.
- La Revolució francesa és el fet polític que marca l'inici de l'Edat contemporània al món occidental i a les zones de la seva influència.
- La crisi economico-social va ser un dels detonants que féu esclatar la Revolució francesa.
- L'oposició del Tercer Estat (burguesia i poble) al fet que se celebressin els Estats Generals de la forma com havia estat planejada.
- S'aconsegueix que l'Assemblea sigui constituent i, per tant, que s'elabori la Constitució de 1791.
- El rei, Lluís XVI de França, apareix cada vegada com a més sospitós de contrarevolucionari, raó per la qual és destituït.
- La Convenció (la nova Assemblea promoguda pels jacobins) decideix la República com a nou sistema de govern. La família reial mor guillotinata.

- La tensió s'accentua i creix la violència: és l'etapa coneguda com a terror revolucionari.
- Segueix una etapa més moderada: l'anomenat Directori, compost per cinc membres que presideixen la República.
- Napoleó Bonaparte donà un cop d'estat i s'autoanomenà primer cònsol.
- Napoleó conquerí una gran part d'Europa, però al final va ser derrotat i morí desterrat a Santa Helena.
- La remodelació d'Europa segons el Congrés de Viena.
- Catalunya també es va veure involucrada en les guerres de Napoleó.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Explicar els esdeveniments que van anar preparant la Revolució francesa.
- Conèixer el paper destacat que va jugar la Il·lustració respecte a la Revolució francesa.
- Comprendre la crisi social de l'Antic Règim durant l'últim terç del segle XVIII.
- Descriure tots els moments que es van anar seguint des dels primers moviments socials i polítics, passant per la caiguda de la monarquia fins arribar a l'establiment de la República.
- Diferenciar les dues etapes que van seguir a la instauració de la República: l'etapa revolucionària i l'etapa moderada.
- Conèixer la figura de Napoleó i les seves conquestes a Europa.
- Identificar la remodelació europea segons el Congrés de Viena.
- Descriure la presència dels francesos a Catalunya durant el mandat de Napoleó.

1. Esdeveniments previs: antecedents

Certament que el centre de la unitat és sens dubte **la Revolució francesa**. Però cal tenir present que els esdeveniments no arriben normalment de cop; acostumen a existir quasi sempre fets o factors previs que van preparant el terreny posant en dubte o criticant durament, per exemple, qüestions que fins llavors havien aparegut com a evidents i indiscutibles. D'aquesta manera que, arribat el moment propici, precipiten la caiguda dels sistemes o principis que fins llavors havien estat vàlids. En aquesta unitat els esdeveniments previs o antecedents seran la ciència nova, les noves idees polítiques i econòmiques i la nova forma de pensar: la Il·lustració.

2. Una ciència nova

És important saber que a partir del segle XVII moltes idees científiques existents fins llavors van començar a posar-se en dubte. Cap al 1604, **Galileo** va iniciar una sèrie d'experiments en relació amb l'estudi de la caiguda dels cossos sòlids. Amb les teories a què va arribar Galileo es tancava tot un període molt llarg relatiu a la ciència basada fins llavors en estudis filosòfics, concretament i sobretot en Aristòtil (s. IV aC).

L'anglès **Newton** seguí els passos de Galileo fins arribar a formular el mètode científic consistent en el fet que: "Tota teoria que vulgui explicar qualsevol fenomen físic s'ha de fonamentar en l'observació atenta dels fets per compararlos després a través d'una sèrie d'experiments".

Aquests avenços de la ciència i els estudis continuats que es van anar fent van donar com a resultat la construcció de nous sistemes i màquines que van influir en el desenvolupament posterior de la vida social en tots els àmbits. El cas més important, atesos els canvis que va implicar va ser, sens dubte, el de la **màquina de vapor**.

3. Noves idees polítiques i econòmiques

Els passos de la ciència van ser seguits pels polítics i economistes:

- **Pel que fa a la política**, cal destacar fonamentalment tres personatges:
 1. L'anglès **John Locke** va elaborar una teoria política, les idees més importants de la qual són les següents: **a.** Tota persona té uns drets fonamentals que ningú li pot prendre. **b.** La funció principal de l'Estat consisteix a defensar i garantir aquests drets dels ciutadans. **c.** L'Estat es fonamenta en dos principis: fer lleis i obligar tothom a complir-les. Aquests dos poders han de recaure en persones o institucions diferents, per tal d'evitar l'abús de poder.

Aquestes teories de Locke van constituir una de les bases de la revolució que va tenir lloc a Anglaterra a finals del segle XVII i que introduí la monarquia parlamentària a Gran Bretanya.

Subratlla en el text el tres principis bàsics de la teoria de Locke.

2. El francès **Montesquieu**, que coneixia les teories polítiques de Locke i l'experiència portada a Gran Bretanya, elaborà una teoria política fonamentada en la separació de poders: **legislatiu** (fer lleis), **executiu** (fer-

les complir) i **judicial** (jutjar segons les lleis establertes). Els tres poders han de residir en organismes diferents per tal d'evitar abusos de poder.

Sabies que la separació de poders que tenim actualment arrenca d'aquest moment?

3. El suís **Rousseau** va exposar en el seu llibre més famós, titulat *El contracte social*, la seva teoria principal consistent en el fet que "la sobirania resideix en el poble", idea clau de la democràcia moderna.
- **Pel que fa a l'economia**, destaca sobretot l'escocès **Adam Smith**, que és considerat un dels pares o fundadors del liberalisme econòmic, els dos principis bàsics del qual són:
 - a. La riquesa d'un país es basa en el treball dels seus habitants; per tant, el valor d'un objecte depèn del temps que el treballador ha invertit per produir-lo i també del capital aportat per pagar les màquines que fan més productiu el treball humà.
 - b. Una total llibertat econòmica contra la intervenció de l'Estat; la qual cosa significa que el govern del país no ha d'intervenir per regular els preus, ni el treball, etc.

4. Noves formes de pensar: la Il·lustració

Cal situar-la a Europa a la segona meitat del segle XVIII. Les seves idees es van difondre a través d'una obra titulada l'Enciclopèdia.

Els il·lustrats (així es deien els seguidors d'aquesta nova forma de pensar) negaven o, si més no, posaven en dubte tot allò (idees, pensaments) adquirit fins llavors que no hagués estat passat pel filtre de la crítica racional. O sigui que no es podia acceptar una cosa només perquè la fe o la Bíblia així ho deien; calia analitzar-la amb el pensament per descobrir el seu grau de lògica i coherència o, al contrari, el seu grau d'absurd. Per tant, no s'havien d'obeir, per exemple, unes lleis només pel fet que es feia ja des d'antic o perquè així estava establert. En el fons, el que estava en joc era un enfrontament radical entre raó i tradició.

Recorda que a l'Edat mitjana la teologia escolàstica que s'explicava a les universitats posava la fe com el criteri últim del saber. En canvi, els il·lustrats diuen ara que ha de ser la raó qui digui l'última paraula. Mentre que la fe es fonamentava en el que s'havia dit des d'antic, concretament a la Bíblia, la raó partia del discurs del pensament.

Les idees bàsiques d'aquesta nova forma de pensar es podrien resumir de la manera següent:

- Tota persona ha de ser feliç, però intentant evitar que això comporti la desgràcia dels altres.
- El fi propi de tot govern ha de consistir fonamentalment a garantir que tots els ciutadans gaudeixin dels drets fonamentals, com són: **la llibertat, la igualtat i la propietat**.
- S'ha de ser tolerant, la qual cosa comporta que els governants abandonin la censura i el control de pensament i que admetin formes diferents d'opinar.

5. Revolució i independència dels Estats Units d'Amèrica del Nord

Al segle XVII colons britànics es van establir a les costes atlàntiques d'Amèrica del Nord. Aquests colons es van enfrontar a mitjan segle XVIII al govern anglès influïts per les idees de la Il·lustració. Les revoltes es van anar multiplicant de tal manera que Anglaterra els concedí la independència l'any 1783.

Els tretze estats que van aconseguir la independència organitzaren el govern tot seguint les idees que havia proclamat la Il·lustració. Concretament: van fer una **Constitució** per a cada Estat, una **Declaració de drets dels ciutadans** per escrit i, finalment, van proclamar la **igualtat de tots els ciutadans** davant la llei. L'any **1783** els tretze estats es **confederaren**, tot redactant una **Constitució única** segons els criteris anteriors.

6. La crisi de l'Antic Règim

Cap a finals del segle XVIII les estructures de l'Antic Règim van entrar en una profunda crisi. L'Antic Règim es caracteritzava fonamentalment perquè la societat estava formada per dos grups ben diferenciats:

- Els **privilegiats**, que gaudien de diversos tipus de **privilegis** com, per exemple, obtenir càrrecs honorífics normalment a la Cort, estar lliures de pagar impostos i gaudir d'uns tribunals propis quan necessitaven la justícia.

Aquest grup dels privilegiats estava **format per dos estats**. Per una banda hi havia la **noblesa**, que era fonamentalment de dos tipus: **la noblesa rica**, que exercia influències, i la **noblesa baixa**, que gaudia de pocs privilegis i no tenia normalment el favor reial. Per una altra hi havia el **clergat** que, com en el cas anterior, presentava grans diferències tot depenent de si es tractava del **clergat alt** (jerarquies eclesiàstiques: bisbes, abats, etc.) o del **clergat baix** (sacerdots de les parròquies, i més encara si aquestes eren rurals).

Aquest grup privilegiat vivia únicament de **rendes** que provenien de les terres que el grup dels no privilegiats treballava.

- Els **no privilegiats** el formaven, per un cantó, les grans masses de ciutadans que depenien directament del rei, mentre que per un altre hi havia els súbdits de la noblesa i del clergat, la majoria camperols, que se sentien ofegats per les exigències dels seus superiors.
- La **burgèsia**, que tenia un **fort poder econòmic** però que, en canvi, políticament no exercia cap influència.
- A dalt de tot era el **rei**, que com a **monarca absolut** tenia tots els poders, encara que en certs moments intentava governar de forma paternalista.

7. La Revolució francesa

Aquest fet marca l'inici d'una nova edat per al món occidental i les zones de la seva influència, concretament la contemporània, ja que a partir d'aquest esdeveniment van anar canviant a molts països velles estructures que encara perduraven a nivell social, polític i econòmic.

La Revolució va seguir un procés marcat pels esdeveniments següents:

7.1 Crisi a la França prerevolucionària

La crisi de l'Antic Règim que acabem de veure aviat desembocà en la seva **caiguda**, concretament entre els anys **1789 al 1791**, a causa que la crisi econòmica i social s'havia estès per tot França provocant l'alçament revolucionari. La tensió va ser generada per un seguit d'esdeveniments: per una cantó, hi va haver uns anys de **males collites** amb la qual cosa els **aliments** es van fer **escassos** i van pujar els preus, alhora que **l'Estat** s'havia **empobrit** fortament entre altres raons per les **despeses** que havia tingut en la guerra contra Anglaterra; per un altre, la Revolució americana havia **animat la burgesia** que estava molt descontenta perquè fins llavors havia estat exclosa a l'hora d'ocupar càrrecs reservats fins al moment a la noblesa i a la jerarquia de l'Església.

Davant aquesta situació no hi havia altra alternativa que **recaptar diners** a través **d'impostos**, els quals no podien recaure sobre el Tercer Estat (el poble) atesa la seva extrema debilitat econòmica. Per aquest motiu el rei Lluís XVI carregà **impostos sobre els nobles**, que van exigir que es convoquessin els Estats Generals, l'any 1789, per reclamar els privilegis que aquesta ordre del rei deixava malmenats.

7.2 Reunió dels Estats Generals

El conflicte següent va tenir lloc per **l'oposició** d'una gran part dels components del **Tercer Estat** (la burgesia i el poble), sobretot aquells que posseïen una cultura o economia més elevades, al fet que no volien que els Estats Generals (Noblesa, Clergat i Tercer Estat) se celebressin de la forma en què havien estat plantejats, segons la qual les reunions es farien per separat i cada estat (la noblesa, el clergat i el poble) tindria un vot. El Tercer Estat, per la seva banda, proposà que la noblesa, l'Església i ell fessin les **reunions de forma conjunta** i amb **votació individual**, ja que només podia guanyar a través de la quantitat de vots. La seva pretensió era aconseguir que **s'elaborés una constitució** que **acabés** amb **l'absolutisme** i instaurés un nou sistema polític.

Un fet social, **la presa de la Bastilla el 14 de juliol** per part del poble de París, va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea Nacional.

Mentre a la ciutat passava això, la **situació al camp** no era menys **preocupant**. Aquí vivia la major part de la població bastant oprimida per les càrregues que els senyors li imposaven dins un **sistema encara feudal**. Els pagesos, armats amb estris agrícoles, van assaltar els castells i van cremar tots aquells documents que guardaven els senyors i que certificaven la submissió o dependència que els pagesos tenien respecte a ells. Els pagesos van aconseguir que **l'Assemblea abolís els drets feudals al camp**.

Has pensat alguna vegada la fita tant important que suposa "una persona, un vot"?

7.3 L'Assemblea Constituent: la Constitució de 1791

De mica en mica s'anava aconseguint que l'absolutisme es debilités cada cop més. Aquesta situació s'aprofità perquè **l'Assemblea s'erigís en constituent** i elaborés la **Constitució de 1791**, basada en el principi de la **sobirania nacional**, segons la qual la sobirania ja no pertanyia al rei, sinó a tota la **Nació**, formada

per tots els habitants del país, que a partir d'aquell moment van rebre el nom de **ciutadans**.

Aquest nou sistema establí la divisió de poders:

- **Poder legislatiu:** aquest requeia sobre l'**Assemblea legislativa** i tenia com a finalitat **elaborar les lleis**.
- **Poder executiu:** el conservava el **rei** i tenia com a missió **fer complir les lleis** aprovades per l'Assemblea.
- **Poder judicial:** en mans dels **jutges**.

De tota manera els **representants** no eren elegits per sufragi universal (cada persona un vot), sinó **censatari** (només hi podien votar aquells que pagaven impostos, un cens; d'ací el nom). Això provocà la divisió dels ciutadans entre els qui pagaven aquests impostos i podien votar i els qui no en pagaven, per la qual cosa quedaven exclosos del dret de vot.

La **Constitució de 1791** no va ser acceptada per tothom ni de bon tros, ja que a l'hora de legislar l'Assemblea es trobà amb moltes **dificultats**; concretament, el **rebuig** provenia sobretot de part del **rei** i els **privilegiats**. Molts d'aquests últims van marxar de França i es van instal·lar principalment a Alemanya i altres països fronterers amb França des d'on fomentaven l'esperit antirevolucionari.

7.4 La caiguda de la monarquia

El rei de França, **Lluís XVI** amb una maniobra política, ja que pensava que una derrota de França significaria el restabliment de l'absolutisme, aconseguí que l'Assemblea legislativa **declarés la guerra** a l'emperador **d'Alemanya** i al rei de **Prússia**. L'Assemblea ho va fer així, però amb un exèrcit totalment desorganitzat va patir una **derrota** enfront dels alemanys, que envaïren França.

Els partidaris de la Revolució van témer per aquesta i van culpar de la derrota el **rei**, per la qual cosa el van **destituir** l'agost de 1792.

7.5 La Convenció i la primera república

Amb aquest fet les **tensions no van minvar**, més aviat al contrari. Dins l'**Assemblea** van destacar dos grups: per una banda, els **girondins**, que representaven l'alta burgesia i eren **moderats**, i, per una altra, els **jacobins**, representants de la petita burgesia que comptava també amb el suport del poble i que, en canvi, eren **radicals**. El fet que va fer esclatar la tensió existent el constituí la **derrota francesa per part d'Àustria**. Els jacobins, que dominaven l'Assemblea, la van dissoldre i van iniciar una de nova anomenada **Convenció** que va decidir que la **república** era el sistema més adient de govern. La figura del rei va ser el primer gran repte amb què es va enfrontar la Convenció: els jacobins el consideraven traïdor i, per tant, volien executar-lo; els girondins no compartien aquesta actitud. Al final s'imposà la posició jacobina: **el rei i la seva família van morir a la guillotina el gener de 1793**.

7.6 La guerra i el terror revolucionari

L'execució del rei va provocar que les monarquies europees s'aliessin contra el nou Estat francès iniciant una sèrie de **guerres contra França**. D'altra banda,

molts camperols van criticar durament l'execució de la família real, mentre que uns altres demanaven encara reformes més profundes.

Davant aquests fets la **Convenció** es va veure obligada a **actuar**. Per un cantó, va fer front a les guerres que l'havien declarat molts països europeus, mentre que, per un altre, va voler complaure les ànsies de les masses revolucionàries de París que reclamaven eliminar físicament els antirevolucionaris i satisfer les necessitats econòmiques que el poble patia a causa de la crisi econòmica. La política repressiva aplicada per la Convenció va ser tan dura que passà a ser coneguda com a **terror revolucionari**. Un dels personatges principals d'aquesta política va ser **Robespierre**, que la va portar a un extrem tan dur que ell mateix va acabar essent-ne víctima, ja que va morir guillotinat el juliol de 1794.

7.7 L'etapa termidoriana i el Directori

A aquesta etapa de terror va seguir una altra anomenada **termidoriana** (anomenada així perquè va començar el mes de juliol, ja que segons el calendari revolucionari, implantat el 1793, el mes de juliol era conegut com a termidor) caracteritzada per un **sentit més moderat** perquè, entre altres coses, representava els interessos de la burgesia financera i de negocis. Es va redactar una nova Constitució l'any 1794 que concebia la nació com una república presidida per cinc membres que rebien el nom de **Directori**. Aquest sempre es va veure sacsejat, per una banda, pels partidaris del rei que volien un retorn a la monarquia, mentre que, per una altra, les masses populars continuaven reclamant els drets que no els havien estat atorgats.

7.8 Napoleó Bonaparte: primer cònsol i emperador

Per fer front a aquests perills **el Directori va buscar suport en els militars**, que en molts moments van actuar de forma contundent i dura. Un d'aquests militars, amb un gran prestigi dins i fora de França, va ser **Napoleó Bonaparte**. Amb el consentiment del Directori, va donar un cop d'estat i passà a ocupar el poder. Va ser proclamat **primer cònsol**, a partir d'una Constitució nova, l'any 1800, que implantà a França un sistema polític anomenat **Consolat**. Aquest sistema durà fins a **1804**, en què Napoleó es va proclamar **emperador** amb el suport d'una nova noblesa d'origen burgès que acceptava els seus principis.

7.9 Les guerres europees de Napoleó i la seva caiguda

Europa continuava aliant-se per tal de frenar l'expansionisme del nou emperador que, gràcies al gran exèrcit amb què comptava i l'estratègia que seguia, resultava totalment invencible.

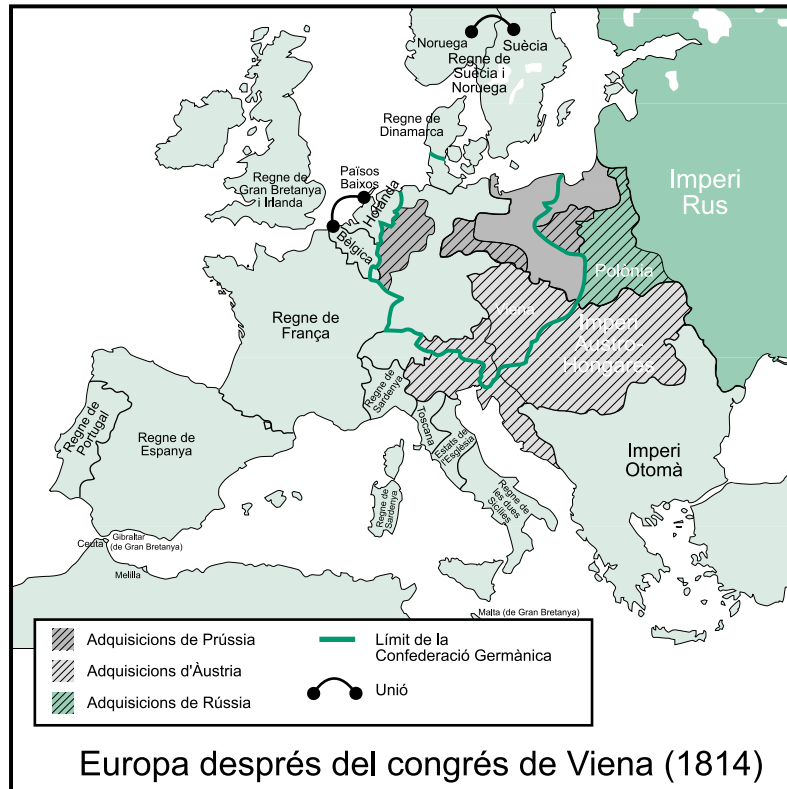
En pocs anys **va dominar quasi tot Europa**, imposant governs presidits per persones properes o addictes a ell, concretament familiars o generals. La seva ambició no va poder, en canvi, doblegar **Anglaterra**, a la qual va aplicar un **bloqueig econòmic**, ja que la força naval anglesa era molt superior a la francesa. Aquest bloqueig econòmic no el seguiren Portugal ni Rússia.

L'orgull napoleònic el **portà a envair Rússia** amb un exèrcit immens. L'estratègia russa, però sobretot el clima d'aquell país, va infligir una **dura derrota** a Napoleó

que les altres nacions europees van aprofitar. Napoleó va acabar essent vençut i **desterrat** a l'illa de **Santa Helena**, on va morir.

7.10 El Congrés de Viena

Un cop desaparegut Napoleó, les nacions guanyadores van res-taurar les monarquies que regnaven a cada país i els principis anteriors a la Revolució francesa. El **mapa d'Europa** va quedar **remodelat** segons el **Congrés de Viena** de l'any 1815. D'altra banda, França, l'Imperi austríac i Rússia van proposar fer una aliança entre tots els membres que van assistir al Congrés per poder fer front a possibles atacs revolucionaris; acabava de néixer la **Santa Aliança**.

7.11 La França revolucionària i Catalunya

Un dels governs que va declarar la guerra a la França revolucionària va ser l'espanyol, el qual, atacant des de Catalunya, va arribar a entrar fins al **Rosselló**; aquest fet donà esperances als catalans de tornar a unir el Rosselló, cosa que no va produir-se. A partir de 1796 el Govern espanyol s'alià amb França tot seguint passos d'èpoques anteriors. El primer cop de mà per part d'Espanya va consistir a permetre que els **exèrcits francesos** entrassin a Espanya l'any 1808. Ho van fer per Catalunya, evidentment, amb el pretext **d'atacar Portugal**, aliada d'Anglaterra. El febrer ja eren a **Barcelona**, on provocaren el **descontentament de la gent**. Tal com passava a Espanya, també a Catalunya es va produir un aixecament contra les tropes franceses. Moltes ciutats catalanes, sobretot del sud i de l'interior, van obligar a dimitir les autoritats legals, tot elegint unes juntes perquè s'encarreguessin del govern de la ciutat i de fer front a l'exèrcit francès. Davant aquest aixecament, els francesos van intentar controlar de forma militar tot el territori català. Però l'exèrcit francès que es dirigia cap a Lleida va ser derrotat dues vegades, concretament el 4 i el 6 de juny, al Bruc.

També com es feia a la resta d'Espanya, el juny es va crear a Lleida la Junta Superior e Catalunya que va organitzar l'exèrcit per combatre els francesos. Entre 1809 i 1811 els francesos, després de lliurar duríssimes batalles, van ocupar les ciutats més importants de Catalunya.

Malgrat això, els exèrcits francesos mai no van sentir-se segurs enlloc a causa dels atacs de l'exèrcit de la Junta i dels guerrillers. El resultat va ser que els atacs i contraatacs d'uns i d'altres van crear molta inseguretat i destrucció a tot el país.

En un moment donat, els francesos van intentar governar Catalunya tot separant-la de la resta de l'Estat espanyol i annexionant-la a l'Estat francès.

La caiguda de Napoleó va fer que l'exèrcit francès es retirés de Catalunya l'any 1814.

Has vist alguna vegada el monument al Timbaler del Bruc que es troba al poble del mateix nom i que recorda la derrota dels francesos?

Activitat 1

Respecte als esdeveniments que van anar preparant la Revolució francesa, fes el següent:

- a) Acaba d'escriure a continuació la teoria científica de Newton: "Tota teoria que vulgui explicar
- b) Subratlla en el text que tens els tres principis bàsics de la teoria política de Locke.
- c) Segons Montesquieu ha d'existir la separació de poders. De quins poders es tracta?
- d) Acaba de completar els dos principis bàsics de la teoria econòmica d'Adam Smith:
 - "La riquesa d'un país
 - "Una total llibertat
- e) Quines tres idees de la Il·lustració van plasmar els tretze estats d'Amèrica del Nord que es van independitzar d'Anglaterra l'any 1783?

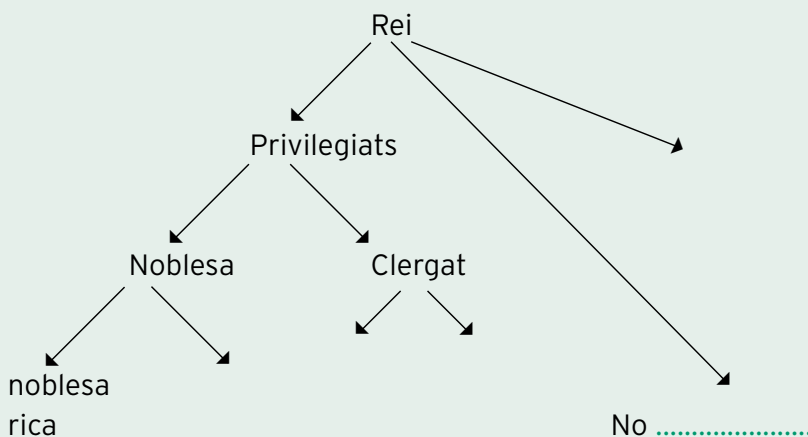
Activitat 2

Escriu en cada columna les idees bàsiques de la Il·lustració.

--	--	--

Activitat 3

Completa amb els noms que falten la piràmide de fletxes següent respecte a l'Antic Règim:

Activitat 4

Respecte a la Revolució francesa, fes el següent:

a) Completa el que falta en aquesta descripció de la França prerevolucionària:

“La crisi de l'Antic..... va desembocar en la d'aquest entre els anys..... La tensió va ser provocada per una sèrie d'esdeveniments: males....., aliments.....; l'Estat s'havia..... a causa de les per lacontra Anglaterra. La Revolució americana havia animat la Lluís XVI acabà carregant impostos sobre, que van exigir que es convoquessin

b) Omple la taula següent amb el que correspongui:

El Tercer Estat proposà que els Estat Generals se celebressin de la manera següent:	Un fet social va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea Nacional.	Mentrestant la situació al camp era:

c) Digues si és veritat (V) o fals (F):

- La Constitució de 1791 va ser elaborada pel rei.
- La sobirania deixava de pertànyer a la Nació i passava a pertànyer al rei.
- La Constitució establí la divisió de poders.
- El poder legislatiu requeia sobre l'Assemblea, que elaborava les lleis.
- El poder executiu requeia sobre els jutges.
- El poder judicial requeia sobre el rei.
- Els representants van ser elegits per sufragi censatari.
- La Constitució de 1791 no va ser acceptada per tothom.
- El rei va ser destituït l'agost de 1792.

d) Respecte a la Convenció i la primera república, completa el següent:

- Els girondins eren i representaven
- Els jacobins eren i representaven i comptaven amb
- Els jacobins van dissoldre iniciant una de nova que va decidir la

Activitat 5

Posa les paraules o els fets següents en el lloc que correspongui: termidoriana, Robespierre, Directori, guerres contra França, sentit més moderat, terror revolucionari.

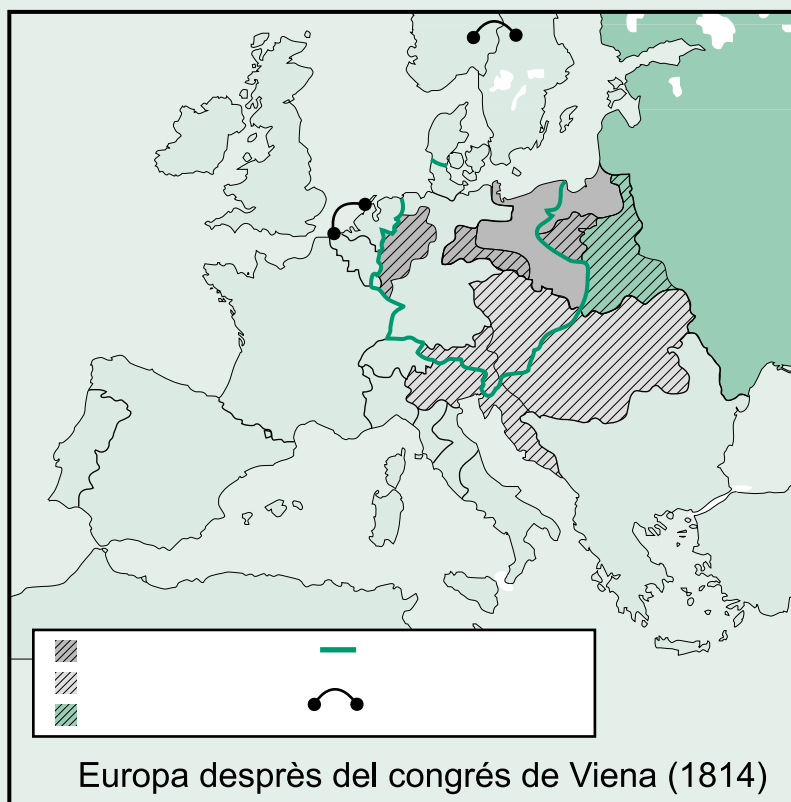
Etapa revolucionària	Etapa moderada

Activitat 6

Escriu cinc aspectes polítics i militars de Napoleó:

Activitat 7

Omple el mapa que tens al davant tal com va quedar Europa després del Congrés de Viena.

Activitat 8

Emplena les frases següents respecte a la presència dels francesos a Catalunya:

- Els francesos arribaren a entrar fins al
- El govern espanyol va permetre que entressin a per A Barcelona es va provocar un gran
- A Catalunya hi va haver un contra els francesos.
- Els francesos a ser detinguts dues vegades els dies i ... de juny al
- Entre 1809 i 1811 els francesos van les principals de
- En caure l'exèrcit francès es va retirar de l'any

Activitat 1

Posa a la columna que correspongui les afirmacions o els principis següents:

- a) Tota teoria que vulgui explicar un fenomen físic s'ha de fonamentar en l'observació...; b) La riquesa d'un país es basa en el treball dels seus habitants; c) Tota persona té uns drets fonamentals que ningú li pot prendre; d) La divisió de poders: legislatiu, executiu i judicial.

Montesquieu	Newton	Locke	Adam Smith

Activitat 2

Completa les frases següents respecte les idees de la Il·lustració:

- a) Tota persona ha de ser feliç, però intentant
-
- b) El fi propi de tot govern ha de consistir fonamentalment a
..... com són: la llibertat, la
igualtat i la propietat.
- c) S'ha de ser tolerant, la qual cosa comporta que
.....
.....

Activitat 3

Emplena els buits de les afirmacions següents respecte a l'Antic Règim:

El grup dels privilegiats estava format per: per una banda,
que era de dos tipus ; i per una altra
que també presentava grans diferències tot depenent de si es tractava del
.....

Els no privilegiats el formaven per un cantó que
depenien directament, mentre que per un altre hi havia

Finalment hi havia la, que tenia un fort

Activitat 4

a) Respon les qüestions següents:

1. Entre quins anys va caure de forma definitiva l'Antic Règim?
2. Per què s'havia empobrit l'Estat francès?
3. Com proposà el Tercer Estat que se celebressin els Estats Generals?
4. Quin va ser el fet social que va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea Nacional?

b) Uneix amb fletxes els fets següents segons correspongui:

Girondins	el rei
Constitució elaborada per	sufragi censatari
Poder executiu requeia sobre	radicals
Representants elegits per	l'Assemblea
La sobirania passava a	moderats
Jacobins	la Nació

Activitat 5

Digues si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F):

- Robespierre va ser un personatge moderat.
- La Convenció va aplicar una política repressiva coneguda com a terror revolucionari.
- La Convenció va decidir que fos la república el nou sistema de govern.
- A l'etapa de terror va seguir una altra de sentit més moderat, anomenada etapa termidoriana.
- L'execució del rei de França va provocar que les monarquies europees es possessin al costat del nou Estat.

Activitat 6

Omple la taula següent amb característiques de la vida política i militar de Napoleó:

Activitat 7

Substitueix els punts per les paraules que corresponguin en el paràgraf següent sobre el **Congrés de Viena**:

“Un cop desaparegut, les nacions guanyadores van restaurar les que regnaven a cada país i els principis anteriors a la El mapa d'Europa va quedar segons el de Viena de l'any 1815. D'altra banda,, l'Imperi i Rússia van proposar fer una entre tots els membres que van assistir al Congrés per poder fer front a possibles; acabava de néixer la”.

Activitat 8

Posa sis aspectes relatius a la presència dels exèrcits de Napoleó a Catalunya:

La presència dels francesos a Catalunya	

SOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE

Activitat 1

Respecte als esdeveniments que van anar preparant la Revolució francesa, fes el següent:

- a) Teoria científica de Newton: "Tota teoria que vulgui explicar qualsevol fenomen físic s'ha de fonamentar en l'observació atenta dels fets per comparar-los després a través d'una sèrie d'experiments".
- b) Els tres principis bàsics de la teoria política de Locke:
 - 1) Tota persona té uns drets fonamentals que ningú li pot prendre.
 - 2) La funció principal de l'Estat consisteix a defensar i garantir aquests drets dels ciutadans.
 - 3) L'Estat es fonamenta en dos principis: fer lleis i obligar tothom a complir-les. Aquests dos poders han de recaure en persones o institucions diferents, per tal d'evitar l'abús de poder.
- c) Els tres poders als quals es refereix Montesquieu són els següents: Legislatiu, executiu i judicial.
- d) Els dos principis bàsics de la teoria econòmica d'Adam Smith:
 - "La riquesa d'un país és basa en el treball dels seus habitants".
 - "Una total llibertat econòmica contra la intervenció de l'Estat".
- e) Les tres idees de la Il·lustració que van plasmar els tretze estats d'Amèrica del Nord que es van independitzar d'Anglaterra l'any 1783 van ser: Van fer una constitució cada Estat, una declaració dels drets dels ciutadans i van proclamar la igualtat de tots els ciutadans davant la llei.

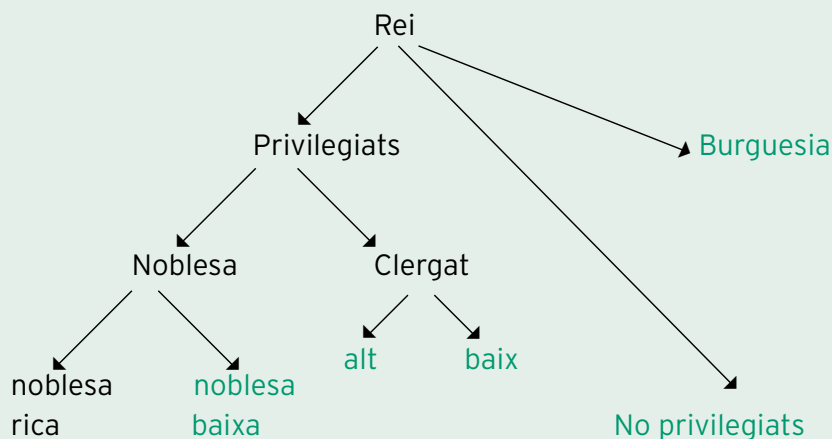
Activitat 2

Escriu en cada columna les idees bàsiques de la Il·lustració.

Tota persona ha de ser feliç, però intentant evitar que això comporti la desgràcia dels altres.	El fi propi de tot govern ha de consistir fonamentalment a garantir que tots els ciutadans gaudeixin dels drets fonamentals, com són: la llibertat, la igualtat i la propietat.	S'ha de ser tolerant, la qual cosa comporta que els governants abandonin la censura i el control del pensament i que admetin formes diferents d'opinar sobre els valors.
---	---	--

Activitat 3

Completa amb els noms que falten la piràmide de fletxes següent respecte a l'Antic Règim:

Activitat 4

Respecte a la Revolució francesa, fes el següent:

a) Descripció completa de la França prerrevolucionària:

“La crisi de l'Antic Règim va desembocar en la caiguda d'aquest entre els anys 1789 al 1791. La tensió va ser provocada per una sèrie d'esdeveniments: males collites, aliments escassos; l'Estat s'havia empobrit a causa de les despeses per la guerra contra Anglaterra. La Revolució americana havia animat la burgesia. Lluís XVI acabà carregant impostos sobre els nobles, que van exigir que es convoquessin els Estats Generals.”

b) Omple la taula següent amb el que correspongui:

El Tercer Estat proposà que els Estats Generals se celebressin de la manera següent:	Un fet social va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea Nacional.	Mentrestant la situació al camp era:
Que la noblesa, l'Església i ell fessin reunions de forma conjunta i amb votació individual, ja que només a través del nombre podia guanyar una votació.	La presa de la Bastilla el 14 de juliol per part del poble de París.	Molt preocupant. Aquí vivia la major part de la població oprimida per les càrregues que els senyors li imposaven dins un sistema feudal

c) Diques si és **veritat** o **fals** :

- La Constitució de 1791 va ser elaborada pel rei. **Fals**
- La sobirania deixava de pertànyer a la Nació i passava a pertànyer al rei. **Fals**
- La Constitució establí la divisió de poders. **Veritat**

- El poder legislatiu requeia sobre l'Assemblea, que elaborava les lleis. **Veritat**
 - El poder executiu requeia sobre els jutges. **Fals**
 - El poder judicial requeia sobre el rei. **Fals**
 - Els representants van ser elegits per sufragi censatari. **Veritat**
 - La Constitució de 1791 no va ser acceptada per tothom. **Veritat**
 - El rei va ser destituït l'agost de 1792. **Veritat**
- d) Respecte a la Convenció i la primera república:
- Els girondins eren **moderats** i representaven **l'alta burgesia**.
 - Els jacobins eren **radicals** i representaven **la petita burgesia** i comptaven amb **el suport del poble**.
 - Els jacobins van dissoldre **l'Assemblea** iniciant una de nova **anomenada Convenció** que va decidir la **república com a sistema de govern**.

Activitat 5

Posa les paraules o els fets següents en el lloc que correspongui: termidoriana, Robespierre, Directori, guerres contra França, sentit més moderat, terror revolucionari.

Etapa revolucionària	Etapa moderada
Robespierre, guerres contra França, terror revolucionari	Termidoriana, Directori, sentit més moderat

Activitat 6

Escriu cinc aspectes polítics i militars de Napoleó: **Va ser el primer cònsol, es va proclamar emperador, va dominar quasi tot Europa, Rússia l'infligí una dura derrota, morí desterrat a l'illa de Santa Helena.**

Activitat 7

Omple el mapa que tens al davant tal com va quedar Europa després del Congrés de Viena.

La solució està al mapa de l'Europa del Congrés de Viena que trobaràs als continguts de la Unitat.

Activitat 8

Emplena les frases següents respecte a la presència dels francesos a Catalunya:

- Arribaren a entrar fins al **Rosselló**.
- El govern espanyol va permetre que **els exèrcits francesos** entressin a **Espanya per Catalunya**. A Barcelona es va provocar un gran **descontentament**.
- A Catalunya es va produir un **aixecament** contra els francesos.
- Els francesos van ser detinguts dues vegades els dies **4 i 6** de juny al **Bruc**.
- Entre 1809 i 1811 els francesos van **ocupar** les principals **ciutats de Catalunya**.
- En caure **Napoleó** l'exèrcit francès es va retirar de **Catalunya** l'any 1814.

Activitat 1

Posa a la columna que correspongui les afirmacions o els principis següents: a) Tota teoria que vulgui explicar un fenomen físic s'ha de fonamentar en l'observació; b) La riquesa d'un país es basa en el treball dels seus habitants; c) Tota persona té uns drets fonamentals que ningú li pot prendre; d) La divisió de poders: legislatiu, executiu i judicial.

Montesquieu	Newton	Locke	Adam Smith
La divisió de poders: legislatiu, executiu i judicial.	Tota teoria que vulgui explicar un fenomen físic s'ha de fonamentar en l'observació...	Tota persona té uns drets fonamentals que ningú li pot prendre.	La riquesa d'un país es basa en el treball dels seus habitants.

Activitat 2

Completa les frases següents respecte a les idees de la Il·lustració:

- Tota persona ha de ser feliç, però intentant **evitar que això comporti la desgràcia dels altres**.
- El fi propi de tot govern ha de consistir fonamentalment a **garantir que tots els ciutadans gaudeixin dels drets fonamentals**, com són: la llibertat, la igualtat i la propietat.
- S'ha de ser tolerant, la qual cosa comporta que **els governants abandonin la censura i el control del pensament i que admetin formes diferents d'opinar sobre els valors**.

Activitat 3

Emplena els buits de les afirmacions següents respecte a l'Antic Règim:

El grup dels privilegiats estava format per **dos estats**: per una banda **la noblesa**, que era de dos tipus, **la noblesa rica i la noblesa baixa**; i per una altra el **clergat**, que també presentava grans diferències tot depenent de si es tractava del **clergat alt o el clergat baix**.

Els no privilegiats el formaven per un cantó **les grans masses de ciutadans** que depenien directament **del rei**, mentre que per un altre hi havia **els súbdits de la noblesa i del clergat**.

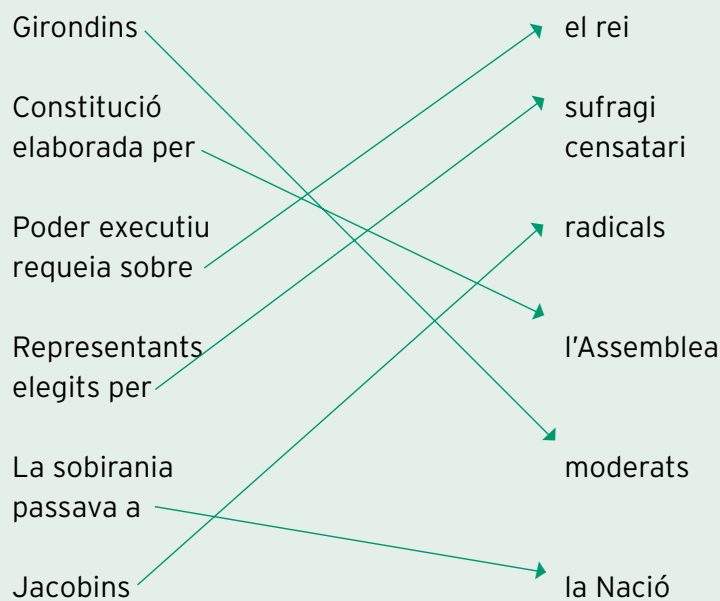
Finalment hi havia la **burgèsia**, que tenia un fort **poder econòmic**.

Activitat 4

a) Respon les qüestions següents:

- Entre quins anys va caure de forma definitiva l'Antic Règim? **Entre 1789 i 1791.**
- Per què s'havia empobrit l'Estat francès? **A causa de les despeses de la guerra contra Anglaterra.**
- Com proposà el Tercer Estat que se celebressin els Estats Generals? **Que l'Església, la noblesa i ell fessin reunions de forma conjunta i amb votació individual.**
- Quin va ser el fet social que va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea Nacional? **La presa de la Bastilla el 14 de juliol per part del poble de París.**

b) Uneix amb fletxes els fets següents segons correspongui:

Activitat 5

Digues si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F):

- Robespierre va ser un personatge moderat. **F**
- La Convenció va aplicar una política repressiva coneguda com a terror revolucionari. **V**
- La Convenció va decidir que fos la república el nou sistema de govern. **V**
- A l'etapa de terror va seguir una altra de sentit més moderat, anomenada etapa termidoriana. **V**
- L'execució del rei de França va provocar que les monarquies europees es possessin al costat del nou Estat. **F**

Activitat 6

Omple la taula següent amb característiques de la vida política i militar de Napoleó:

Va ser el primer cònsol
Es va proclamar emperador
Va dominar quasi tot Europa.
Rússia l'infligí una dura derrota
Morí desterrat a l'illa de Sta. Helena

Activitat 7

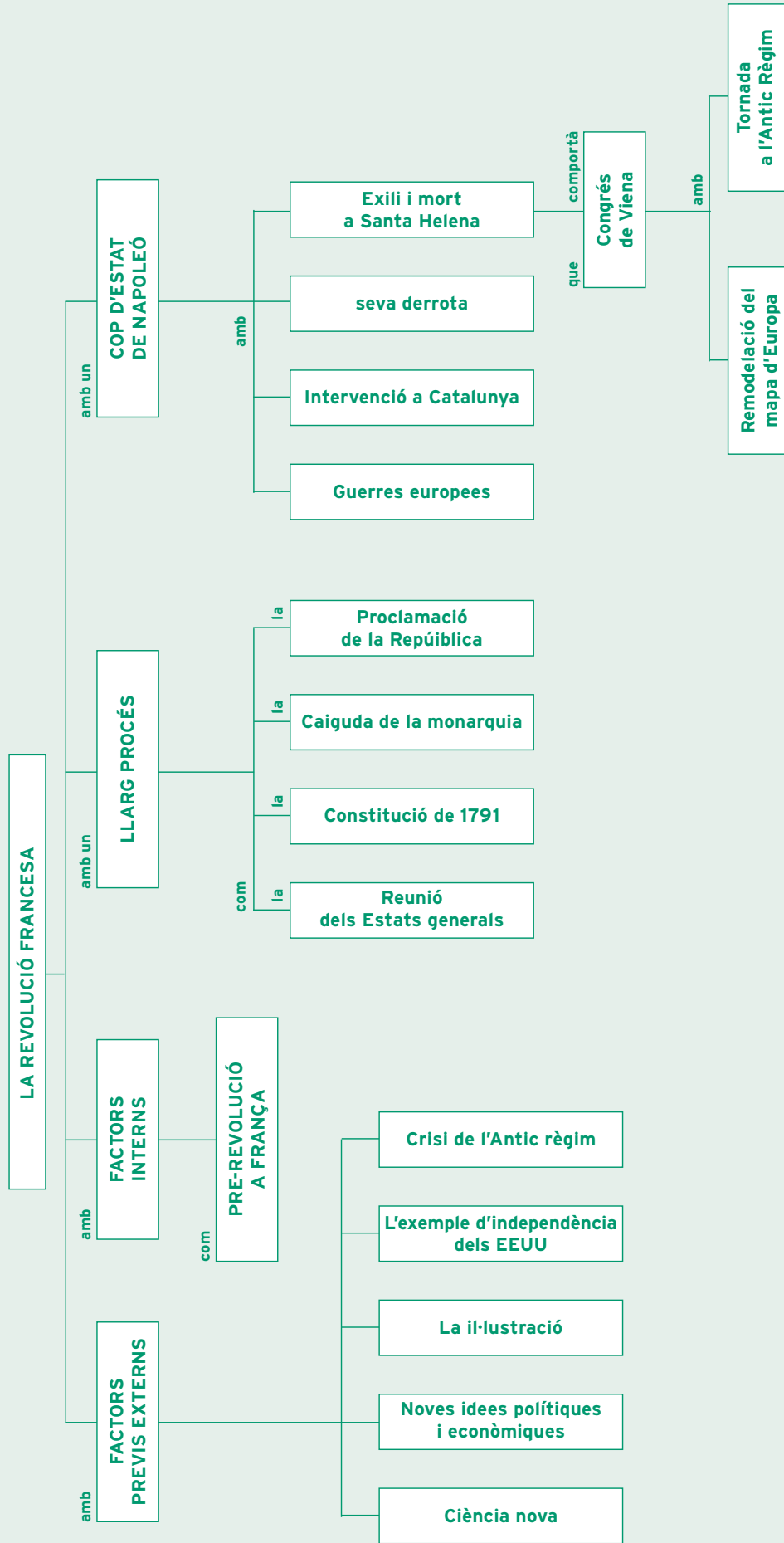
Substitueix els punts per les paraules que corresponguin en el paràgraf següent sobre el Congrés de Viena:

“Un cop desaparegut **Napoleó**, les nacions guanyadores van restaurar les **monarquies** que regnaven a cada país i els principis anteriors a la **Revolució francesa**. El mapa d'Europa va quedar **remodelat** segons el **Congrés** de Viena de l'any 1815. D'altra banda, **França**, l'Imperi **austríac** i Rússia van proposar fer una **aliança** entre tots els membres que van assistir al Congrés per poder fer front a possibles **atacs revolucionaris**; acabava de néixer la **Santa Aliança**”.

Activitat 8

Posa sis aspectes relatius a la presència dels exèrcits de Napoleó a Catalunya:

La presència dels francesos a Catalunya	Els francesos arribaren fins al Roselló.
	La seva presència a Barcelona va provocar un gran descontentament.
	A Catalunya es va produir un aixecament contra els francesos.
	El 4 i el 6 de juny va ser deturats al Bruc.
	Entre 1809 i 1811 van ocupar les principals ciutats de Catalunya.
	L'exèrcit francès es va retirar de Catalunya l'any 1814.

com

ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

En acabar la unitat, sóc capaç de:	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge en què ho has treballat	Activitat d'avaluació en què ho has treballat
Saber explicar els esdeveniments que van anar preparant la Revolució francesa.				1	1
Conèixer el paper destacat que va jugar la il·lustració respecte a la Revolució francesa.				2	2
Entendre en què va consistir la crisi social de l'Antic Règim durant l'últim terç del segle XVIII.				3	3
Descriure tots els moments que es van anar seguint des dels primers moviments socials i polítics, passant per la caiguda de la República.				4	4
Diferenciar les dues etapes que van seguir a la instauració de la República: l'etapa revolucionària i l'etapa moderada.				5	5
Conèixer la vida política i militar de Napoleó.				6	6
Identificar la remodelació europea segons el Congrés de Viena.				7	7
Descriure la presència de les tropes de Napoleó a Catalunya.				8	8

UNITAT 2

LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I EL PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ

39

UNITAT 2 LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL I EL PROCÉS
D'INDUSTRIALITZACIÓ

Socials 4. LA FORJA DEL NOSTRE PRESENT

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- Un seguit de canvis produïts a partir de l'últim terç del segle XVIII van desembocar en la Primera Revolució industrial.
- Dos tipus de factors van provocar un increment demogràfic.
- Uns altres van fer possible també la revolució de l'agricultura.
- La indústria va experimentar una revolució semblant, accelerada i urgida en certa manera per les dues anteriors.
- Els transports van experimentar canvis importants en la societat del segle XVIII.
- Les fonts d'energia van tenir un paper clau i imprescindible en el procés d'industrialització.
- La necessitat d'aportar fortes quantitats de diners per la creixent industrialització va donar origen al sistema capitalista.
- Catalunya, durant el segle XVIII, va seguir els mateixos passos de l'Europa industrial per causes similars.
- Hi van destacar el comerç i les fàbriques d'indianes.

- Les noves exigències del sistema capitalista van provocar a partir del segon terç del segle XIX una Segona Revolució industrial.
- Catalunya va experimentar una segona Revolució industrial a partir de la segona meitat del segle XIX.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Identificar de forma general els canvis que van fer possible la Revolució industrial.
- Conèixer els fets més destacats que van provocar la revolució demogràfica.
- Distingir les causes que van generar la Revolució agrícola.
- Saber descriure el procés d'industrialització.
- Explicar els canvis que va experimentar el món dels transports.
- Saber el paper que van jugar les fonts d'energia en el procés d'industrialització.
- Explicar la relació de l'aportació cada vegada més forta de diners amb l'increment de la industrialització.
- Conèixer el trets característics de la Revolució industrial a Catalunya.
- Descriure el procés que va seguir la Segona Revolució industrial a Europa.
- Descriure el procés que va seguir la Segona Revolució industrial a Catalunya.

42 1. La revolució industrial

A partir de finals del segle XVIII, a l'Europa occidental es produïren una sèrie de canvis que van fer possible que els homes i les dones comencessin a experimentar unes formes de vida més positives en molts aspectes. Tots aquests canvis es coneixen amb el nom de **Primera Revolució industrial**. Però dins aquesta Revolució van existir altres revolucions o grans canvis.

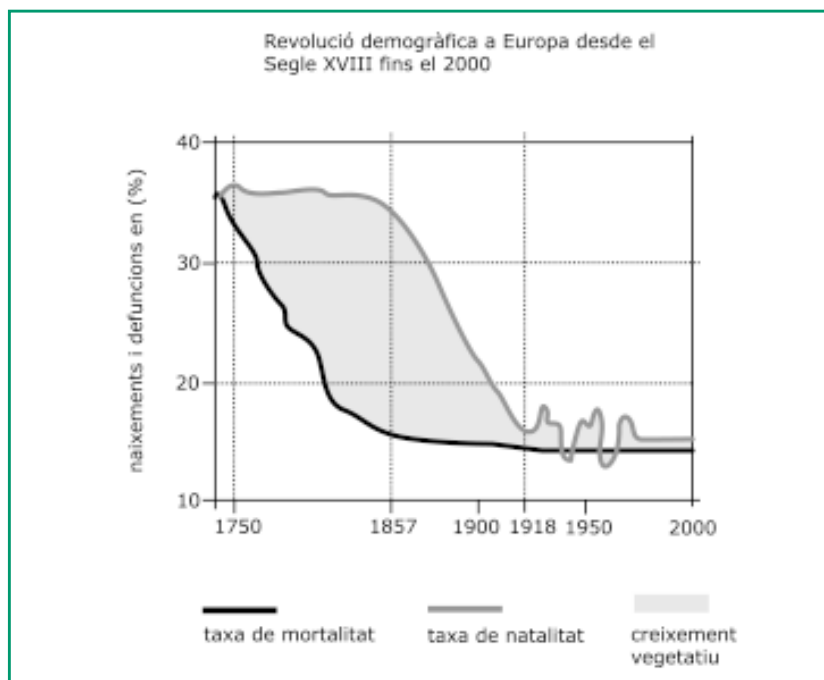
1.1 La Revolució demogràfica: concretament, Europa va passar de tenir 115 milions d'habitants l'any 1700 a tenir-ne 190 milions cap al 1800. Cal dir que el creixement més fort va començar a partir de la meitat del segle XVIII.

Les causes d'aquest augment de població van ser diverses, com ara: el descens de la mortalitat, una natalitat elevada, disminució de les epidèmies, progressos en la medicina i la higiene i una millor alimentació.

No hi ha dubte que aquest creixement demogràfic va influir de forma decisiva en la Revolució industrial per dues raons elementals: abundància de mà d'obra per a la indústria i més persones per consumir els productes.

Molta d'aquesta gent va marxar del camp cap a la ciutat que és on es trobaven les indústries.

Enumera en el text cadascuna de les causes que van contribuir a l'augment de la població.

Si avui hi ha una alimentació i una higiene més bones entre els països rics, a què creus que serà deguda la davallada demogràfica actualment

1.2 La Revolució agrícola: l'augment de la població va significar un increment dels productes agrícoles, la qual cosa comportà una transformació en el camp per tal d'aconseguir aquest augment. Va ser Anglaterra el país que inicià aquestes innovacions; concretament: **a)** el canvi de l'agricultura extensiva (produir poc en molt de temps i molt d'espai) per l'agricultura intensiva (produir molt en poc espai i poc temps); aquest canvi va ser possible gràcies a un nou mètode que es va introduir consistent en **b)** la rotació de conreus (sembrar una parcel·la d'un producte un any, el següent d'un altre, etc.); **c)** estabulació del bestiar (criar-los en granges); **d)** també es van introduir nous conreus (patates, blat de moro), **e)** juntament amb nous sistemes agrícoles, com la perfecció d'eines, estris agrícoles, sistemes de regadiu, adobs, etc. Aquests augments de la producció agrícola van permetre passar de l'agricultura d'autoconsum a la de mercat, perquè s'anaven produint **excedents**.

Sabies que la major part de la zona de regadiu de Catalunya, per exemple, els camps del Prat de Llobregat, del Maresme, etc., són d'agricultura intensiva?

1.3 La industrialització: va iniciar-se precisament a causa de la demanda de productes manufacturats, que van experimentar un fort increment. Aquesta demanda provenia tant del camp i de les ciutats d'Europa com de les colònies d'Amèrica, on molts europeus havien marxat cercant millores de vida. Europa exportava a les colònies productes manufacturats i importava d'allà productes agrícoles i minerals.

La indústria tèxtil a Anglaterra va ser de les primeres que començà a experimentar aquest procés d'industrialització a partir de la indústria tèxtil cotonera. El fet que els anglesos volguessin fabricar teixits de cotó semblants als que arribaven de l'Índia va fer que creessin les filadores mecàniques. Aquestes es van anar perfeccionant convertint-se en màquines pesades que van poder ser mogudes gràcies a la màquina de vapor, que va jugar un paper clau en el procés d'industrialització.

També va ser a Anglaterra on va tenir lloc l'inici de la indústria siderúrgica moderna a principis del segle XIX. La implantació de la màquina de vapor i dels nous estris agrícoles van comportar un augment de la demanda de ferro, raó per la qual la indústria siderúrgica experimentarà un fort desenvolupament.

La nena filadora

1.4 La revolució dels transports va ser un altre dels canvis que va experimentar la societat del segle XVIII.

- Es va anar millorant la xarxa de camins, construint ponts confortables sobre els rius capaços de resistir vehicles més pesats i amb molta més càrrega. La terra és substituïda per la pedra ja que aquesta suporta millor el desgast causat per la pluja i la neu; així els camins podien presentar tot l'any les millors condicions possibles.
- El vaixell de vapor va donar un gran impuls a la navegació, encara que en un principi l'aplicació es va reduir només als rius pels inconvenients que tenia (necessitava ser carregat sovint de carbó i d'aigua); en la navegació marítima el vaixell de vela, bastant perfeccionat, continuava essent el líder. De mica en mica es va anar perfeccionant el vaixell de vapor de manera que a mitjan segle XIX no tenia competidor a la mar.
- Després d'alguns petits experiments per al transport miner fets amb el ferrocarril, la locomotora es va imposar pels grans avantatges que presentava sobre els altres mitjans de transport: seguretat, capacitat de transportar més gran tonatge, reducció de costos, rapidesa, etc. L'any 1830 es va inaugurar la primera línia entre Manchester i Liverpool, separades per una distància de 50 km.

L'intercanvi de persones i de mercaderies va ser un altre dels avantatges que va comportar el ferrocarril: les persones podien traslladar-se d'una població a una altra i també podien portar amb més facilitat aliments allà on feia falta.

De forma indirecta la indústria del ferrocarril també va fer augmentar la indústria siderúrgica, la metal·lúrgica i la del carbó.

- L'automòbil, que va experimentar diversos sistemes de perfeccionament quant als processos mecànics (gas de combustió, gasolina i aire per a la combustió) i també pel que fa a la seva estructura externa i als sistemes de comoditat.

Abans de continuar fes quatre columnes i escriu a cadascuna d'elles les característiques dels camins, el vaixell de vapor, la locomotora i l'automòbil.

1.5 Quan es parla de la industrialització també cal referir-se a **les fonts d'energia**.

- a. La primera d'elles va ser el carbó, concretament el mineral, conegut també com hulla. Era una font molt potent, però molt contaminant. Les indústries es van anar localitzant a la vora dels jaciments d'aquest carbó. Va ser la font d'energia per excel·lència del segle XVIII.
- b. L'electricitat va ser la següent font d'energia utilitzada per la indústria a partir de la segona meitat del segle XIX, un cop va ser possible l'aplicació de tota una sèrie d'invents tecnològics que la van fer més efectiva, pràctica i barata: la dinamo, els transformadors i la utilització de la força de la caiguda de l'aigua.
- c. Finalment, el petroli, una font d'energia que es va utilitzar de forma molt mins a finals del segle XVIII però que, en canvi, va convertir-se en la font principal amb molta diferència respecte a les altres a partir del segle XIX. Al voltant del petroli es van construir immensos complexos industrials.

1.6 Finalment, cal parlar del **sistema capitalista** com a factor generador de producció i, per tant, relacionat de forma molt estreta amb la Revolució industrial. Les despeses que provocava un producte eren cada cop més grans: producció, sous, amortitzacions, impostos, primeres matèries, comercialització, locals, etc. Per aquesta raó es necessitaven més diners que invertien diverses persones, anomenades capitalistes, dels quals eren la fàbrica, la maquinària i la producció.

Aquest sistema de finançament va anar evolucionant a mesura que les empreses anaven creixent i havien de fer front a produccions que necessitaven grans inversions o afrontaven produccions de gran cost com, per exemple, ferrocarrils, siderúrgia, etc. Llavors les despeses ja no es podien afrontar amb capitals aportats per persones. És per això que es van seguir diferents sistemes per tal d'aconseguir el capital necessari per afrontar els grans reptes productius:

- a. Associació de diferents empresaris i repartiment de beneficis.
- b. Demanda de crèdits als bancs i pagament dels interessos.
- c. Creant societats anònimes (SA): capital repartit entre diferents parts (accions) que rebran els possibles beneficis o es faran càrrec de les possibles pèrdues de manera proporcional.

Aquest sistema aviat es va adonar que hi havia tota una sèrie de dificultats que podien generar conflictes: la competència entre empreses (venia més qui produïa més barat) que exigia, entre altres coses, la necessitat de perfeccionar les tècniques de producció de forma constant per tal de poder fer front als possibles competidors.

També de seguida van sorgir nous conflictes: la necessitat de reduir costos va portar l'empresari a exigir més hores als treballadors pagant-los sous més baixos (conflictes amb els treballadors); importar primeres matèries més barates d'altres països (colonialisme).

Abans de continuar coloreja els conceptes més importants d'aquest apartat 6.

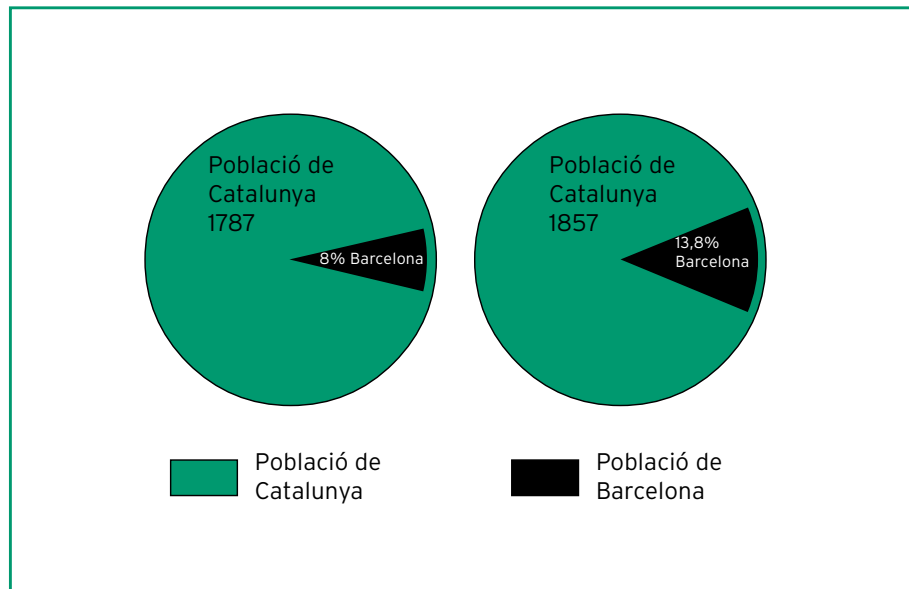
2. Els avenços o canvis a Catalunya en el segle XVIII

El procés d'industrialització a Catalunya va seguir més o menys els mateixos passos que a la resta d'Europa:

a. **A nivell demogràfic**, la població catalana es va més que doblar des de principis del segle XVIII fins al final del mateix segle; concretament, va passar de 406.000 habitants a 899.000. Un increment molt més elevat que el de la resta d'Espanya, que va passar en les mateixes dates de tenir-ne 8.800.000 a 11.000.000.

Les causes que van originar aquest augment van ser les mateixes que acabem de veure per a Europa.

b. **Pel que fa a l'agricultura**, Catalunya va introduir les noves tècniques i els nous sistemes d'Europa. Però va ser **el vi**, dedicat al comerç d'exportació, el que va destacar de forma molt especial, estimulant l'afany per plantar noves vinyes.

Població de Catalunya i Barcelona els anys 1787 i 1857.

Saps què són els "bancals"? Un sistema de plantació de vinya propi de Catalunya que es fa aprofitant el vessant de la muntanya en forma esglaonada.

- c. El comerç:** un fet destacat a Catalunya a principis del segle XVIII va ser la creació de **companyies comercials** consistents en l'associació d'uns quants capitalistes i un comerciant que anaven al nord d'Europa, Anglaterra i Holanda a vendre vi, aprofitant la tornada per portar productes apreciats a Catalunya, com peix salat i teixits.

A mitjan segle XVIII alguns comerciants catalans van començar a sortir de Cadis cap a Amèrica: **a)** portant productes agrícoles (vi i els seus derivats), armes, etc. **b)** El viatge de tornada, l'aprofitaven per venir carregats de productes que aquí escassejaven com ara cotó, sucre, llana, pells, cuir i, també, monedes de plata i d'or.

L'últim terç del segle XVIII va **créixer** molt el comerç de Catalunya amb Amèrica gràcies a la supressió dels controls per part del Govern espanyol, amb la qual cosa els vaixells catalans podien anar a Amèrica sense passar per Cadis.

- d. Les fàbriques d'indianes:** les indianes eren uns teixits de cotó estampats que es feien a l'Índia i que els catalans van importar d'Anglaterra; aquestes fàbriques van significar la indústria moderna a Catalunya. Aquest tipus de cotó estampat era el que més es venia arreu durant el segle XVIII. Anglaterra era la pionera en aquesta qüestió per la relació colonial que mantenia amb l'Índia. En principi, Catalunya n'importava d'Anglaterra i distribuïa després per la resta d'Espanya i per Amèrica.

Cap a mitjan segle es van començar a fabricar aquestes indianes a Catalunya a través de companyies petites al front de les quals hi havia un fabricant que manava sobre els treballadors. Acabada la fabricació, era un comerciant l'encarregat de vendre els teixits produïts.

Amb la introducció dels telers mecànics a finals del segle XVIII, importats d'Anglaterra, podem dir que té l'origen la indústria tèxtil moderna a Catalunya.

Com a exemple cal citar la fàbrica El Vapor, que va començar a funcionar a Barcelona l'any 1832 amb màquina de vapor.

Coneixes el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa? Val la pena.

3. La Segona Revolució industrial

A finals del segle XIX el sistema capitalista nascut arran de la primera Revolució industrial va experimentar les primeres crisis econòmiques. Per aquesta raó la indústria i l'economia van cercar noves formes i sistemes de producció que pretenien evitar possibles fracassos. Els beneficis van baixar com a conseqüència del descens dels preus i per la gran competència; per això es van endegar noves formes i nous sistemes industrials. A fi d'evitar la competència entre empreses d'un mateix ram es va fomentar la fusió i la concentració tant a nivell d'empresa com financer (el capital). La intenció era crear un monopoli i el control del mercat fora, fins i tot, de les pròpies fronteres.

Aquestes concentracions empresarials van ser de diferent signe per exemple:

- **Els càrtels:** acords entre empreses del mateix sector productiu amb la intenció de fixar preus i salaris i de reduir i, en cas que sigui possible, eliminar la competència.
- **Els trusts:** fusió d'empreses dedicades a una mateixa activitat o que fan diverses fases d'un mateix procés productiu.

Aquest nou sistema industrial i financer va provocar un **fort proteccionisme** (gravar amb un impost tots els productes importats d'altres països a preus més barats) a escala nacional per tal de protegir els productes del propi país enfront de la competència dels productes estrangers. Un proteccionisme que no era nou, atès que a finals del segle XIX molts països d'Europa l'havien adoptat en el sector agrari, ja que la major part d'ells, excepte Anglaterra, depenien d'aquest sector.

La Segona Revolució industrial va ser producte d'uns canvis d'organització en la producció i de les noves tecnologies. L'objectiu immediat a aconseguir era produir més i més barat amb la consegüent baixada de preus.

La utilització de nous materials i de noves fonts d'energia va provocar un fort canvi en tota la indústria. L'acer juntament amb l'ús de l'energia elèctrica i del petroli van ser a nivell tecnològic les causes més visibles i efectives d'aquesta nova industrialització.

L'acer, d'una qualitat molt superior a la del ferro, va fer possible innumerables aplicacions que van influir molt positivament en la vida de les persones, i va arraconar la indústria pesada vigent fins al moment. És veritat que en principi aquestes innovacions es van aplicar als grans sectors com la indústria militar o la naval. Però de mica en mica va anar introduint-se en la vida civil amb nous aparells que van fer-la més fàcil. La màquina de cosir, d'escriure, la bicicleta i l'automòbil van anar estenent-se a mida que els preus baixaven; va ser sobretot

l'automòbil, concretament el Ford, el que va donar una gran empenta a tota aquesta indústria.

Un aspecte que no podem pas oblidar d'aquesta Segona Revolució industrial va ser la venda a terminis, de manera que les persones o les classes més humils també podien comprar els nous productes pagant una part convinguda cada cert temps.

L'electricitat, a més de l'empenta que va significar per al treball, va influir de forma decisiva en la vida de les persones, des que Edison va fabricar les primeres bombetes l'any 1878.

També la indústria química va donar un gran salt amb les consegüents aplicacions a diferents parcel·les de la vida: adobs per a l'agricultura, per a la fabricació de paper, de medicaments, de plàstics, etc.

El sistema de treball en cadena, en què cada treballador s'especialitza en una única tasca, va ser una de les aplicacions al nou sistema de producció industrial.

Un últim aspecte que cal ressaltar referent a aquesta Segona Revolució industrial és el fet de l'expansió imperialista: la competència entre les nacions era cada vegada més forta i, per tant, calia cercar nous mercats a fora, en molts casos lluny del propi entorn, on trobar primeres matèries a preus molt minsos, mà d'obra més barata i nous consumidors. De seguida els grans països industrialitzats, amb Anglaterra i els EUA al front, van començar a repartir-se aquelles zones del planeta més aptes per satisfer els interessos dels països industrialitzats.

Suggeriment: Subratlla amb diferents colors els nous materials, les noves fonts d'energia i les noves tecnologies que van caracteritzar la Segona Revolució industrial.

Cal fer notar un fet important relacionat amb el progrés industrial: **el moviment obrer**. La nova societat industrial junt amb el capital havien generat una gran riquesa i benestar, dels quals, en canvi, no tothom en fruïa, sinó que més aviat eren privilegi d'uns pocs. Els obrers, que constituïen la major part de la societat, veien com s'anaven enriquint amb la seva suor els propietaris capitalistes mentre ells vivien en condicions més que infrahumanes, producte d'un sou escàs i minso. Això els va portar a protestar de diferents maneres:

- Una d'elles va ser el "**ludisme**", que consistia en la destrucció de maquinària, ja que deien que les màquines afavorien l'acomiadament de treballadors, perquè la màquina produïa de forma més ràpida i més efectiva que qualsevol treballador.
- Aviat, però, van constituir organitzacions pròpies. **a)** Unes, que eren les més fortes i importants, tenien un **caràcter sindical** i de reivindicació de millores respecte al seu salari o a les condicions en què treballaven. **b)** D'altres, en canvi, que eren més minoritàries, pretenien construir una nova societat que fos més justa i més igual per a tothom a través de **l'acció i la participació política**.

Aquest moviment obrer es va anar estenent, arribant a crear una consciència col·lectiva i una identitat com a classe treballadora. L'aparició de doctrines i teories socials va donar consistència al moviment obrer; en aquest sentit, cal citar les crítiques al capitalisme que van fer Marx i Engels. El progrés de la democràcia va ser fruit, sens dubte, de la lluita obrera per aconseguir millores i drets polítics.

4. La Revolució industrial a Catalunya

4.1 Catalunya es va trobar amb una sèrie d'impediments que no li van permetre portar a terme de forma plena aquesta segona industrialització; tot i això, Catalunya va ser la zona més industrialitzada d'Espanya. Els principals problemes van ser:

- Manca de carbó.
- Poc finançament.
- Pocs mercats, ja que els productes catalans no podien competir ni en qualitat ni en quantitat amb els estrangers.

És per aquesta raó que els industrials catalans demanaven contínuament a Madrid proteccionisme per als seus productes.

4.2 El creixement demogràfic. No obstant això, Catalunya va experimentar un notable creixement demogràfic durant el segle XIX; concretament, en un segle, de 1797 fins a 1897, Catalunya va passar de tenir 875.000 habitants a tenir-ne 1.945.000. Aquest creixement el va experimentar de forma molt directa Barcelona: pagesos de zones de l'interior van baixar per instal·lar-se a Barcelona o a zones industrials costaneres; per altra banda, l'Exposició Universal de Barcelona de 1888 va atreure persones d'altres indrets de l'Estat, sobretot de Múrcia i d'Aragó.

Alguns catalans (al voltant de 100.000) van emigrar cap a Amèrica, on van fer fortuna que a la tornada invertiran en la industrialització.

4.3 Les transformacions en el món de l'agricultura. El pas de l'agricultura d'autoconsum a la de mercat, degut entre altres raons a la necessitat d'alimentar més gent, va començar ja al segle XVIII, però va continuar durant el segle XIX a Catalunya:

- Aplicació dels avenços tecnològics: adobs, rotació de conreus, noves eines, obres de regadiu, etc.
- Introducció de nous conreus (fruita seca, arròs, patates, blat de moro).

No va existir, però, la segona fase de la industrialització perquè la manca de capital va impedir la creació d'una potent indústria siderometal·lúrgica amb què poder construir les noves màquines que servien per fabricar els nous productes de més qualitat i més competitius.

A tot això s'havia d'afegir l'escassetesa de carbó i de ferro. En el cas de l'Estat espanyol la indústria siderometal·lúrgica es va desenvolupar al País Basc.

4.4 Amb tot, la indústria tèxtil catalana va experimentar un fort creixement, fent servir, però, dos sistemes propis i peculiars:

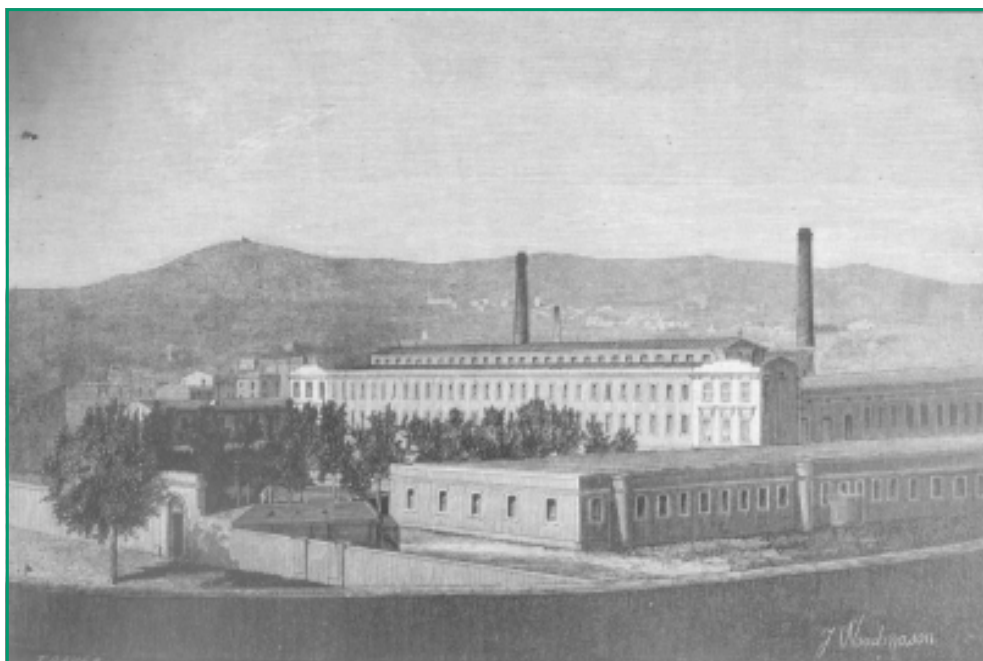
- per una banda, **la fàbrica tèxtil**, amb la màquina de vapor i la xemeneia com a símbol especial, construïda normalment a prop del port de Barcelona, per on s'importaven el cotó i el carbó per fer moure les màquines de vapor. L'Espanya Industrial, construïda a l'actual barri de Sants, que a mitjan segle XIX era un poble, va ser la més coneguda.
- Per una altra, **la colònia**, que es va localitzar a prop dels rius, normalment a la riba, per aprofitar la força de l'aigua mitjançant turbines. Aquest era un sistema molt peculiar, ja que entorn de la fàbrica es construïen els habitatges dels treballadors i de tota la família, l'escola, les botigues, l'església. L'amo actuava amb un cert sentit paternalista, però a la vegada obtenia l'avantatge que els obrers restaven lluny dels possibles conflictes que es donaven a la ciutat.

Les colònies més famoses van ser les que es van construir al llarg del riu Llobregat, i més en concret la Colònia Güell a Santa Coloma de Cervelló.

Suggeriment: Fes dues columnes i escriu les característiques de la fàbrica tèxtil i de la colònia.

4.5 Pel que fa als **transports i la indústria siderometal·lúrgica**, cal dir que el primer ferrocarril construït a l'Estat espanyol va ser el que unia Barcelona amb Mataró (l'any 1848). Els materials amb què es va construir el ferrocarril eren de fabricació anglesa. No obstant això, cal fer notar que a mitjan segle XIX una indústria siderometal·lúrgica va destacar a Barcelona: la Maquinista Terrestre i Marítima, que, això sí, havia d'importar la major part del ferro d'Anglaterra o del País Basc. Un altre inconvenient per a aquesta indústria va ser que el mercat espanyol era molt limitat.

4.6 Les noves classes. És evident que el desenvolupament industrial de Catalunya va comportar un tipus de societat diferent, marcada per les dues classes típiques d'una societat capitalista: la burgesia i el proletariat.

L'Espanya Industrial

4.6.1 La **burguesia** estava formada per grups molt diversos; els més representatius eren:

- **L'alta burgesia**, formada pels:
 - grans empresaris industrials;
 - els grans comerciants de navilieres;
 - els banquers;
 - els comerciants enriquits amb el negoci de les indies.

Aquesta burgesia es va organitzar de tal manera que aconseguí tenir una gran influència a Madrid, principalment a partir de l'últim quart del segle XIX.

- **La petita burgesia**, formada per:
 - petits empresaris de tallers i de comerços (normalment negocis familiars);
 - persones que vivien de rendes;
 - persones d'oficis liberals (metges, advocats, certs funcionaris, etc.).

4.6.2 **El proletariat**, que no va ser tan important com el de certs països europeus, tot i que a finals del segle XIX era ja un grup bastant nombrós:

- a part dels homes, una bona part estava formada per dones i nens, ja que feien la mateixa feina i cobraven sous més baixos;
- quant a la procedència, molts provenien del món de la pagesia, altres eren artesans que s'havien arruïnat i, ja cap al final del segle, va començar a venir gent d'altres regions de l'Estat;
- la situació d'aquests obrers era molt dura: salaris miserables, jornades de treball entre 12 i 16 hores, sense condicions d'higiene al lloc del treball i, per suposat, sense cap tipus d'assegurances, ni de jubilació.

Fes un esquema d'aquestes dues classes socials.

Activitat 1

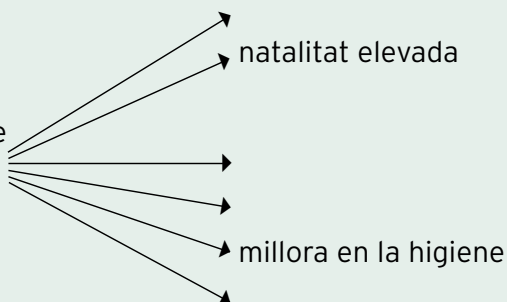
Afegeix els canvis que falten i que van fer possible la Revolució industrial.

Revolució agrícola
Noves fonts d'energia

Activitat 2

Completa l'esquema:

Causes que van fer possible
l'augment de la població

Activitat 3

Posa a la fila que correspongui el concepte que vagi bé amb la paraula o expressió que tingui al costat referent a la revolució agrícola:

Agricultura extensiva; Sembrar una parcel·la d'un producte un any, l'altre d'un altre diferent, etc.; Excedent; Patates, blat de moro, etc.; Nous sistemes agrícoles; Rotació de conreus; Introducció de noves plantes; Produir poc en molt de temps i molt d'espai; Perfecció d'eines, estris agrícoles, sistemes de regadiu, adobs, etc.; Estabulació del bestiar; Pas de l'agricultura d'autoconsum a la de mercat; Criar-los en granges.

Agricultura extensiva	
Introducció de noves plantes	Patates, blat de moro, etc.
	Excedent
	Sembrar una parcel·la d'un producte un any, l'altre d'un altre diferent, etc.
Estabulació del bestiar	
Nous sistemes agrícoles	

Activitat 4

Completa les frases següents respecte a la industrialització:

- La industrialització va iniciar-se a causa de.....
.....
- Aquesta demanda provenia
.....
- Europa exportava i importava
- La indústria tèxtil a Anglaterra va ser
- El fet que els anglesos volguessin fabricar teixits de
- Aquestes es van anar perfeccionant convertint-se en màquines
- També va ser a Anglaterra on va tenir lloc

Activitat 5

Digues si són **veritat** o **fals** les afirmacions següents respecte a la revolució dels transports:

- Pel que fa a les comunicacions terrestres, es van anar millorant la xarxa de camins i construint ponts confortables.
- La terra continuà essent el material utilitzat i quedaven intransitables quan plovia o nevava.
- Pel que fa a les comunicacions marítimes, el vaixell de vapor va donar un gran impuls a la navegació.
- Quant al ferrocarril, cal dir que la locomotora es va imposar pels grans avantatges que presentava sobre els altres mitjans de transport: seguretat, capacitat de transportar més gran tonatge, reducció de costos, rapidesa, etc.
- Per contra, el ferrocarril no va ser aprofitat per a l'intercanvi de persones d'un lloc a l'altre.
- Finalment hi ha l'automòbil, que va experimentar diversos sistemes de perfeccionament quant als processos mecànics (gas de combustió, gasolina i aire per a la combustió) i també pel que fa a la seva estructura externa i sistemes de comoditat.

Activitat 6

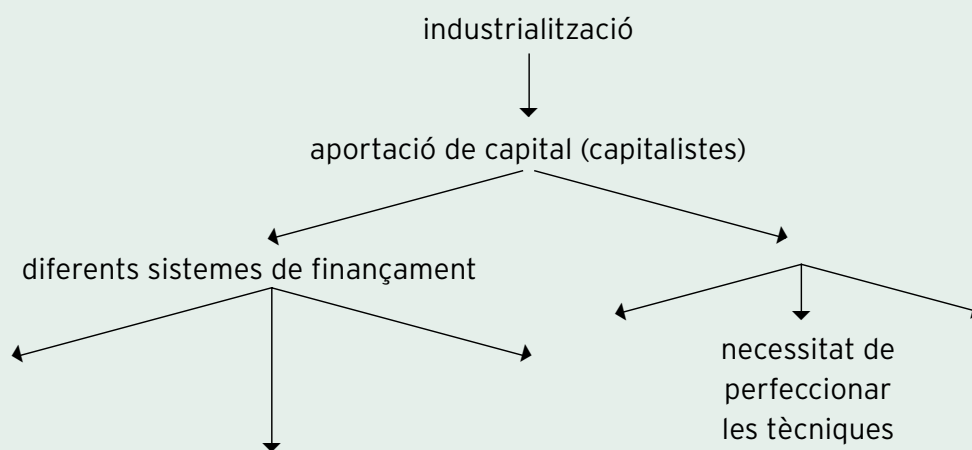
Posa en la taula següent les característiques de les fonts d'energia (carbó, electricitat i petroli):

- conegut com hulla; b) utilitzada a nivell industrial a partir de la segona meitat del segle XIX; c) utilitzat de forma molt minsa a finals del segle XVIII; d) les dinamos i els transformadors van ser molt importants en aquesta font d'energia; e) va ser la font principal de la indústria a partir del segle XIX; f) és un mineral molt potent, però molt contaminant; g) la utilització de la força de la caiguda de l'aigua va jugar un paper clau en aquesta font d'energia; h) al voltant d'aquest tipus d'energia es van construir immensos complexos industrials; i) aquesta font va ser l'energia per excel·lència del segle XVIII.

Carbó	
Electricitat	
Petroli	

Activitat 7

Emplena el que manqui a sota de les fletxes següents amb les paraules o expressions que tens a continuació: aportació de capital (capitalistes); diferents sistemes de finançament; nous problemes; associació de diferents empresaris i repartiment de beneficis; demanda de crèdits i pagament d'interessos; creació de societats anònimes; competència; necessitat de perfeccionar les tècniques; conflictes laborals.

Activitat 8

Els avenços o canvis a Catalunya en el segle XVIII

Posa dins de cada parèntesi cadascuna de les característiques següents:

el vi va destacar de forma especial; la població es va més que doblar des de principis del segle XVIII fins a principis del segle XIX; es van crear companyies comercials; va significar la indústria moderna de Catalunya; es van començar a fabricar a Catalunya a través de companyies petites al front de les quals hi havia un fabricant que manava sobre els treballadors; acabada la fabricació era un comerciant l'encarregat de vendre els teixits produïts.

- Canvis a nivell demogràfic (.....)
- Innovacions a nivell agrícola (.....)
- El comerç (.....)
- Les fàbriques d'indianes (.....)

Activitat 9

Defineix els conceptes següents propis de la **Segona Revolució industrial**:

Càrtel:

Trust:

Proteccionisme:

Activitat 10

Emplena els buits que manquen respecte a la Segona Revolució industrial:

“La utilització de nous i de noves d'energies va provocar un fort la indústria. L'acer juntament amb la utilització de elèctrica i el van ser les causes més d'aquesta nova

Però de mica en mica van anar introduint-se en la vida civil aparells que van fer-la: la màquina de, d'....., la i l'..... (Ford).

La venda a va ser un aspecte important d'aquesta segona revolució. El sistema de treball va ser una de les aplicacions al nou sistema de producció industrial.

També la indústria va donar un gran salt amb les consegüents aplicacions a diverses parcel·les de la vida”.

Activitat 11

Subratlla en el tema la definició o les característiques fonamentals dels dos sistemes propis i peculiars de la Segona Revolució industrial a Catalunya: **la fàbrica i la colònia**.

Activitat 1

Posa una creu en la casella que correspongui:

- La revolució demogràfica va ser fruit de:
- a) nous conreus
 - b) descens de la mortalitat
 - c) la utilització del carbó
- Les noves fonts d'energia van ser:
- a) el carbó mineral (hulla)
 - b) l'energia del vent
 - c) l'aprofitament del sol
- La revolució agrícola va comportar:
- a) progressos en la higiene
 - b) l'ús de la locomotora
 - c) l'estabulació del bestiar

Activitat 2

Digues el que sigui veritat (V) o fals (F) de les afirmacions següents respecte a l'augment de la població:

- a) Augment de la mortalitat
- b) Natalitat elevada
- c) Disminució de les epidèmies
- d) Progressos en la medicina
- e) La higiene va empitjorar
- f) Una millor alimentació

Activitat 3

Defineix els conceptes següents o digues el que correspongui:

- a) L'agricultura extensiva consisteix a:
- b) L'agricultura de mercat genera:
- c) La rotació de conreus consisteix a:
- d) Estabulació del bestiar significa:

Activitat 4

Uneix amb fletxes els conceptes o les afirmacions que corresponguin.

Europa exportava
productes manufacturats,
però.....

va ser una de les causes
de la industrialització

La demanda de productes
manufacturats...

Anglaterra

Els anglesos van crear
les filadores mecàniques

importava productes
agrícoles i minerals

L'origen de la indústria siderúrgica
va tenir lloc a...

perquè...
volien fabricar
teixits de cotó

Activitat 5

Emplena el que falta amb dues característiques respecte a l'evolució dels transports.

Xarxa de camins	
Navegació	
Ferrocarril	
L'automòbil	

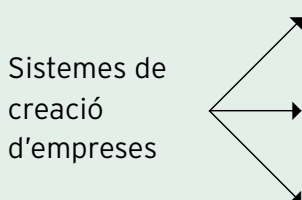
Activitat 6

Emplena els buits que falten dels conceptes següents respecte a les fonts d'energia:

“El carbó era conegut com; era molt potent, però molt
L'electricitat va ser utilitzada a nivell industrial a partir de
Les dinamos i van ser molt importants en aquesta font d'energia. El petroli va ser la principal font d'energia per a a partir del segle XIX. Al voltant d'aquest tipus d'energia es van construir complexos”.

Activitat 7

Digues quins van ser els tres sistemes de creació d'empreses que es van emprar per dur a terme amb més eficàcia i productivitat la industrialització:

Activitat 8

Enllaça amb una fletxa els conceptes que es corresponguin:

Comerç	van significar la indústria moderna a Catalunya
Agricultura	es va més que doblar entre 1800 i 1900
Fàbriques d'indianes	creació de companyies comercials
Demografia	el vi va destacar de forma especial

Activitat 9

Escriu els conceptes següents a la casella que correspongui: acord, mateix sector productiu, mateixa activitat, fusió.

Càrtel	
Trust	

Activitat 10

Posa set innovacions pròpies d'aquesta Segona Revolució industrial.

Activitat 11

Posa a cada columna els conceptes que corresponguin a la fàbrica o a la colònia:

Màquina de vapor; construïda a prop del port de Barcelona; tota la vida entorn de la colònia; xemeneia; l'amo amb sentit paternalista els obrers quedaven lluny dels conflictes de la ciutat; a prop dels rius; l'Espanya Industrial, la més coneguda

Fàbrica	Colònia

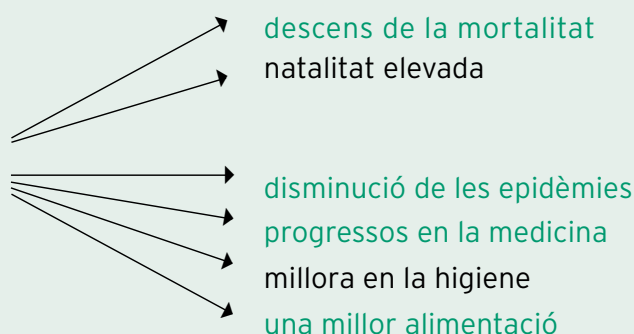
Activitat 1

Afegeix els canvis que falten i que van fer possible la Revolució industrial.

Revolució demogràfica
Revolució agrícola
Industrialització
Revolució dels transports
Fonts d'energia
Sistema capitalista

Activitat 2

Esquema de les causes que van fer possible l'augment de la població

Activitat 3

Posa a la fila que correspongui el concepte que vagi bé amb la paraula o expressió que tingui al costat referent a la revolució agrícola:

Agricultura extensiva; Sembrar una parcel·la d'un producte un any, l'altre d'un altre diferent, etc.; Excedent; Patates, blat de moro, etc.; Nous sistemes agrícoles; Rotació de conreus; Introducció de noves plantes; Produir poc en molt de temps i molt d'espai; Perfecció d'eines, estris agrícoles, sistemes de regadiu, adobs, etc.; Estabulació del bestiar; Pas de l'agricultura d'autoconsum a la de mercat; Criar-los en granges.

Agricultura extensiva	Produir poc en molt de temps i molt d'espai
Introducció de noves plantes	Patates, blat de moro, etc.
Pas de l'agricultura d'autoconsum a la de mercat	Excedent
Rotació de conreus	Sembrar una parcel·la d'un producte un any, l'altre d'un altre diferent, etc.
Estabulació del bestiar	Criar-los en granges
Nous sistemes agrícoles	Perfecció d'eines, estris agrícoles, sistemes de regadiu, adobs, etc.

Activitat 4

Completa les frases següents respecte a la industrialització:

- a) La industrialització va iniciar-se a causa de **la demanda de productes manufacturats, que van experimentar un fort increment.**
- b) Aquesta demanda provenia **tant del camp i de les ciutats d'Europa com de les colònies d'Amèrica.**
- c) Europa exportava **productes manufacturats** i importava **productes agrícoles i minerals.**
- d) La indústria tèxtil a Anglaterra va ser **de les primeres que començà a experimentar aquest procés d'industrialització a partir de la indústria tèxtil cotonera.**
- e) El fet que els anglesos volguessin fabricar teixits de **cotó semblants als que arribaven de l'Índia va fer que creessin les filadores mecàniques.**
- f) Aquestes es van anar perfeccionant convertint-se en màquines **pesades que van poder ser mogudes gràcies a la màquina de vapor.**
- g) També va ser a Anglaterra on va tenir lloc **l'inici de la indústria siderúrgica moderna durant la segona meitat del segle XVIII.**

Activitat 5

Digues si són **veritat** o **fals** les afirmacions següents respecte a la revolució dels transports:

- a) Pel que fa a les comunicacions terrestres, es van anar millorant la xarxa de camins i construint ponts confortables. **Veritat**
- b) La terra continuà essent el material utilitzat i quedaven intransitables quan plovia o nevava. **Fals**
- c) Pel que fa a les comunicacions marítimes, el vaixell de vapor va donar un gran impuls a la navegació. **Veritat**
- d) Quant al ferrocarril, cal dir que la locomotora es va imposar pels grans avantatges que presentava sobre els altres mitjans de transport: seguretat, capacitat de transportar més gran tonatge, reducció de costos, rapidesa, etc. **Veritat**
- e) Per contra, el ferrocarril no va ser aprofitat per a l'intercanvi de persones d'un lloc a l'altre. **Fals**
- f) Finalment hi ha l'automòbil que va experimentar diversos sistemes de perfeccionament quant als processos mecànics (gas de combustió, gasolina i aire per a la combustió) i també pel que fa a la seva estructura externa i sistemes de comoditat. **Veritat**

Activitat 6

Posa en la taula següent les característiques de les fonts d'energia (carbó, electricitat i petroli):

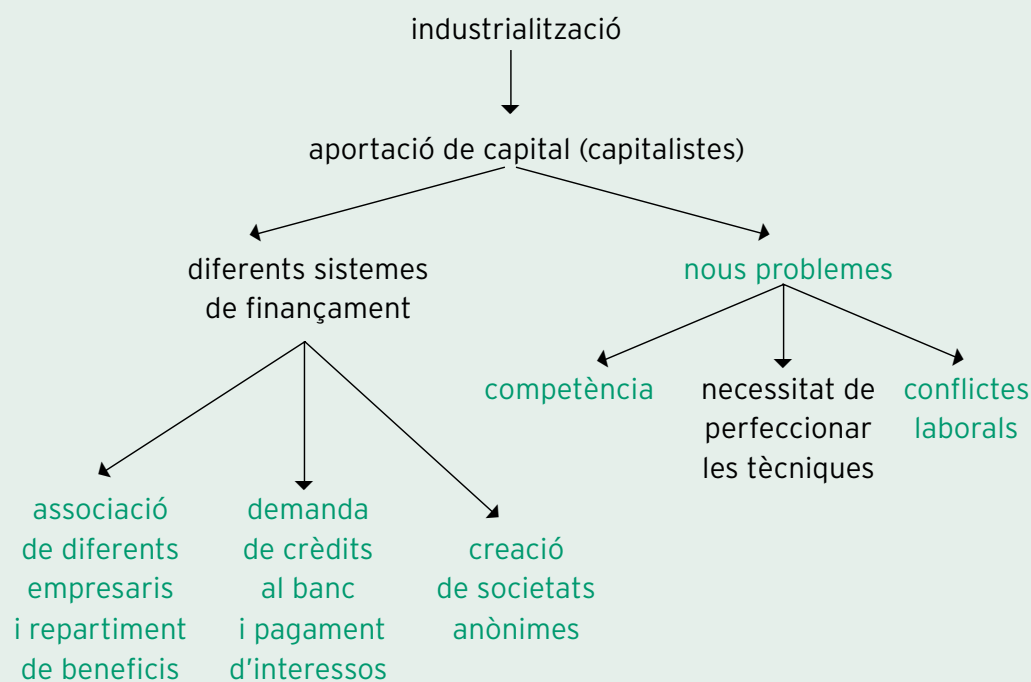
- a) conegut com hulla; b) utilitzada a nivell industrial a partir de la segona meitat del segle XIX; c) utilitzat de forma molt minsa a finals del segle XVIII; d) les

dinamos i els transformadors van ser molt importants en aquesta font d'energia; e) va ser la font principal de la indústria a partir del segle XIX; f) és un mineral molt potent, però molt contaminant; g) la utilització de la força de la caiguda de l'aigua va jugar un paper clau en aquesta font d'energia; h) al voltant d'aquest tipus d'energia es van construir immensos complexos industrials; i) aquesta font va ser l'energia per excel·lència del segle XVIII.

Carbó	conegut com hulla
	és un mineral molt potent, però molt contaminant aquesta font va ser l'energia per excel·lència del segle XVIII
Electricitat	utilitzada a nivell industrial a partir de la segona meitat del segle XIX
	les dinamos i els transformadors van ser molt importants en aquesta font d'energia la utilització de la força de la caiguda de l'aigua va jugar un paper clau en aquesta font d'energia
Petroli	utilitzat de forma molt minsa a finals del segle XVIII
	va ser la font principal de la indústria a partir del segle XIX;
	al voltant d'aquest tipus d'energia es van construir immensos complexos industrials

Activitat 7

Emplena el que manqui a sota de les fletxes següents amb les paraules o expressions que tens a continuació:

Activitat 8

Els avenços o canvis a Catalunya en el segle XVIII:

Posa dins de cada parèntesi cadascuna de les característiques següents: el vi va destacar de forma especial; la població es va més que doblar des de principis del segle XVIII fins a principis del segle XIX; es van crear companyies comercials; va significar la indústria moderna de Catalunya; es van començar a fabricar a Catalunya a través de companyies petites al front de les quals hi havia un fabricant que manava sobre els treballadors; acabada la fabricació era un comerciant l'encarregat de vendre els teixits produïts.

- Canvis a nivell demogràfic (la població es va més que doblar des de principis del segle XVIII fins a principis del segle XIX)
- Innovacions a nivell agrícola (el vi va destacar de forma especial)
- El comerç (la creació de companyies comercials)
- Les fàbriques d'indianes (va significar la indústria moderna de Catalunya: es van començar a fabricar a Catalunya a través de companyies petites al front de les quals hi havia un fabricant que manava sobre els treballadors; acabada la fabricació era un comerciant l'encarregat de vendre els teixits produïts)

Activitat 9

Defineix els conceptes següents propis de la **Segona Revolució industrial**:

- Càrtel:** acords entre empreses del mateix sector productiu amb la intenció de fixar preus i salaris i de reduir i, en cas que sigui possible, eliminar la competència.
- Trust:** fusió d'empreses dedicades a una mateixa activitat o que fan diverses fases d'un mateix procés productiu.
- Proteccionisme:** gravar amb un impost tots els productes que s'importin a preus més barats d'altres països a escala nacional per tal de protegir els productes del propi país enfront de la competència dels productes estrangers.

Activitat 10

Emplena els buits que manquen respecte a la Segona Revolució industrial:

“La utilització de nous materials i de noves fonts d'energies va provocar un fort canvi en tota la indústria. L'acer juntament amb la utilització de l'energia elèctrica i el petroli van ser les causes més visibles i efectives d'aquesta nova industrialització.

Però de mica en mica van anar introduint-se en la vida civil nous aparells que van fer-la més fàcil: la màquina de cosir, d'escriure, la bicicleta i l'automòbil (Ford).

La venda a terminis va ser un aspecte important d'aquesta segona revolució. El sistema de treball en cadena va ser una de les aplicacions al nou sistema de producció industrial.

També la indústria química va donar un gran salt amb les consegüents aplicacions a diverses parcel·les de la vida”.

Activitat 11

Subratlla en el llibre la definició o les característiques fonamentals dels dos sistemes propis i peculiars de la Segona Revolució industrial a Catalunya: **la fàbrica** i **la colònia**.

- **Colònia:** es va construir a prop dels rius, normalment a la riba, per aprofitar la força de l'aigua mitjançant turbines. Aquest era un sistema molt peculiar, ja que entorn de la fàbrica es construïen els habitatges dels treballadors i de tota la família, l'escola, les botigues, l'església. L'amo actuava amb un cert sentit paternalista, però a la vegada tenia l'avantatge que els obrers restaven lluny dels possibles conflictes que es donaven a la ciutat. Les colònies més famoses van ser les que es van construir al llarg del riu Llobregat i, més en concret, la Colònia Güell a Santa Coloma de Cervelló.
- **Fàbrica:** amb la màquina de vapor i la xemeneia com a símbol especial, es construï normalment a prop del port de Barcelona, per on s'importava el cotó i el carbó per fer moure les màquines de vapor; l'Espanya Industrial, construïda a l'actual barri de Sants, que a la meitat del segle XIX era un poble, va ser la més coneguda.

Activitat 1

Posa una creu en la casella que correspongui:

- La revolució demogràfica va ser fruit de:
- a) nous conreus
 - b) descens de la mortalitat
 - c) la utilització del carbó
- Les noves fonts d'energia van ser:
- a) el carbó mineral (hulla)
 - b) l'energia del vent
 - c) l'aprofitament del sol
- La revolució agrícola va comportar:
- a) progressos en la higiene
 - b) l'ús de la locomotora
 - c) l'estabulació del bestiar

Activitat 2

Digues el que sigui veritat (V) o fals (F) de les afirmacions següents respecte a l'augment de la població:

- a) Augment de la mortalitat **F**
- b) Natalitat elevada **V**
- c) Disminució de les epidèmies **V**
- d) Progressos en la medicina **V**
- e) La higiene va empitjorar **F**
- f) Una millor alimentació **V**

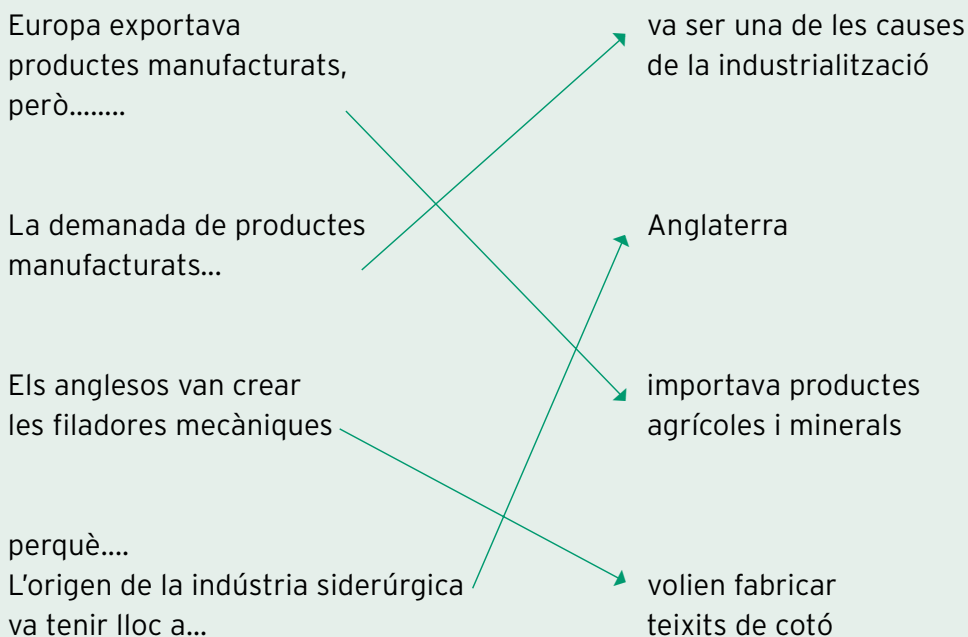
Activitat 3

Defineix els conceptes següents o digues el que correspongui:

- a) L'agricultura extensiva consisteix a: **produir poc en molt de temps i molt d'espai.**
- b) L'agricultura de mercat genera: **excedent.**
- c) La rotació de conreus consisteix a: **sembrar una parcel·la d'un producte un any, l'altre d'un altre diferent, etc.**
- d) L'estabulació del bestiar significa: **criar-los en granges.**

Activitat 4

Uneix amb fletxes els conceptes o les afirmacions que corresponguin.

Activitat 5

Emplena el que falta amb dues característiques respecte a l'evolució dels transports.

Xarxa de camins	Es van anar millorant la xarxa de camins i construint ponts confortables.
	La terra va ser substituïda per la pedra a l'hora de construir camins per fer-los més confortables.
Navegació	El vaixell de vapor va donar un gran impuls a la navegació.
	A la mar el vaixell de vela, bastant perfeccionat, continuava essent el líder.
Ferrocarril	Quant al ferrocarril, cal dir que la locomotora es va imposar pels grans avantatges que presentava sobre els altres mitjans de transport: seguretat, capacitat de transportar més gran tonatge, reducció de costos, rapidesa, etc.
	El ferrocarril va ser aprofitat també per a l'intercanvi de persones i de mercaderies d'un lloc a l'altre.
L'automòbil	L'automòbil va experimentar diversos sistemes de perfeccionament quant als processos mecànics (gas de combustió, gasolina i aire per a la combustió).
	També quant a l'estructura externa i els seus sistemes de comoditat.

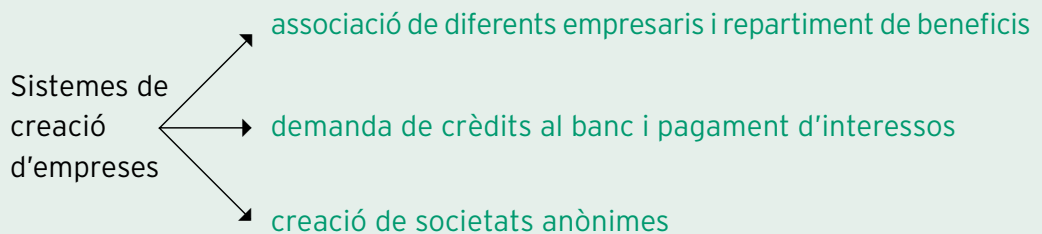
Activitat 6

Emplena els buits que falten dels conceptes següents respecte a les fonts d'energia:

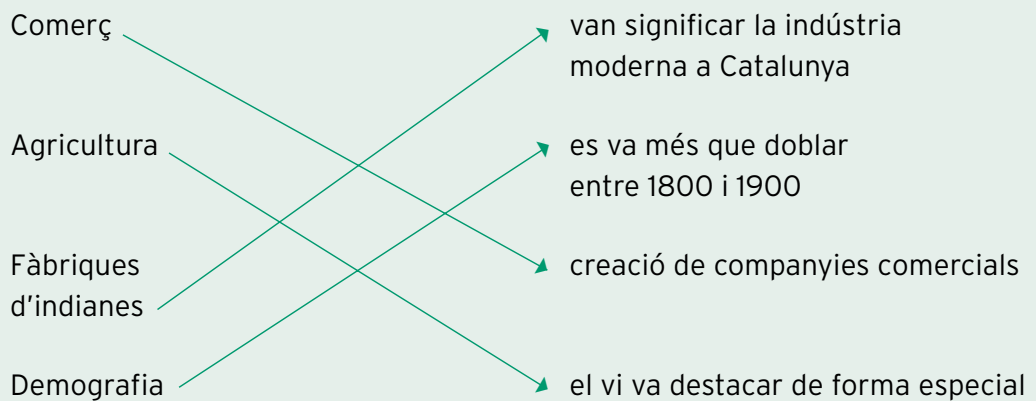
“El carbó era conegut com **hulla**; era molt potent, però molt **contaminant**. L'electricitat va ser utilitzada a nivell industrial a partir de **la segona meitat del segle XIX**. Les dinamos i **els transformadors** van ser molt importants en aquesta font d'energia. El petroli va ser la principal font d'energia per a **la indústria** a partir del segle XIX. Al voltant d'aquest tipus d'energia es van construir **immensos complexos industrials**”.

Activitat 7

Digues quins van ser els tres sistemes de creació d'empreses que es van emprar per dur a terme amb més eficàcia i productivitat la industrialització:

Activitat 8

Enllaça amb una fletxa els conceptes que es corresponguin:

Activitat 9

Escriu els conceptes següents a la casella que correspongui: acord, mateix sector productiu, mateixa activitat, fusió.

Càrtel	acord
	mateix sector productiu
Trust	fusió
	mateixa activitat

Activitat 10

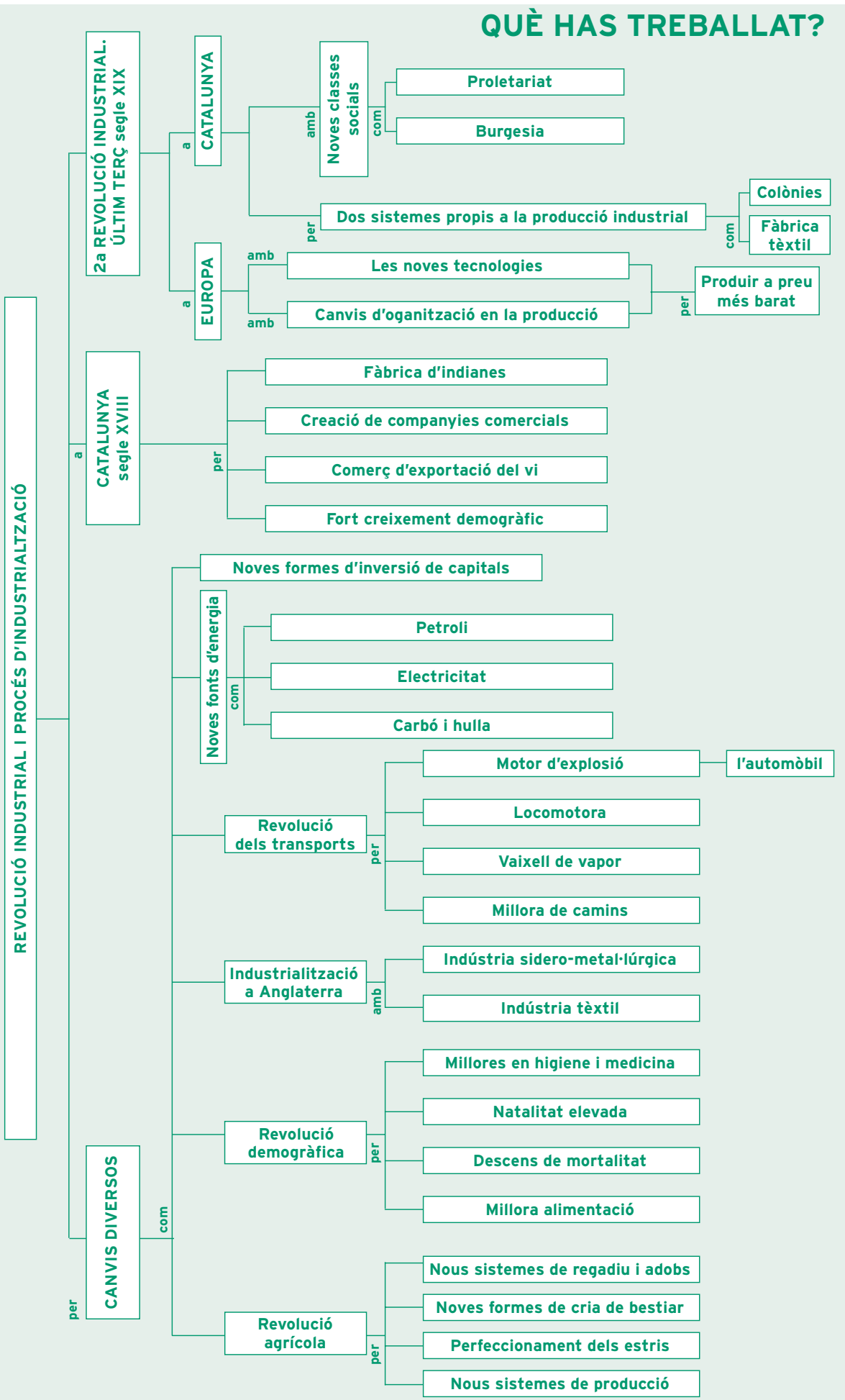
Posa set innovacions pròpies d'aquesta Segona Revolució industrial.

Acer
Màquina de cosir
Energia elèctrica
Petroli
Indústria química
Treball en cadena
Venda a terminis
Automòbil

Activitat 11

Posa a cada columna els conceptes que corresponguin a la **fàbrica** o a la **colònia**:

Fàbrica	Colònia
Màquina de vapor	A prop dels rius
Xemeneia	Tota la vida entorn de la colònia
Construïda a prop del port de Barcelona	L'amo amb sentit paternalista
L'Espanya Industrial, la més coneguda	Els obrers quedaven lluny dels conflictes de la ciutat

com

ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

En acabar la unitat, sóc capaç de:	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge en què ho has treballat	Activitat d'avaluació en què ho has treballat
Identificar de forma general els canvis que van fer possible la Revolució industrial.				1	1
Conèixer els fets més destacats que van provocar la revolució demogràfica.				2	2
Distinguir les causes que van generar la revolució agrícola.				3	3
Descriure el procés d'industrialització.				4	4
Explicar els canvis que va experimentar el món dels transports				5	5
Saber quin paper van jugar les fonts d'energia en el procés d'industrialització.				6	6
Poder explicar la relació del sistema capitalista amb el procés d'industrialització.				7	7
Conèixer els trets característics de la Revolució industrial a Catalunya.				8	8
Descriure el procés que va seguir la Segona Revolució industrial a Europa.				9 i 10	9 i 10
Descriure el procés que va seguir la Segona Revolució industrial a Catalunya.				11	11

UNITAT 3

71

LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

UNITAT 3 LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL

Socials 4. LA FORJA DEL NOSTRE PRESENT

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- El colonialisme va ser un fet polític, social i econòmic que va tenir lloc al segle XIX.
- El fet més destacat va ser la dependència, sobretot econòmica, de les colònies respecte de la metròpoli.
- L'any 1914 va esclatar la Primera Guerra Mundial.
- Les causes del conflicte van ser de tipus econòmic i polític.
- Es van crear unes aliances entre països: la Triple Aliança i la Triple Entesa.
- L'atemptat de Sarajevo va ser l'espurna que va fer que la guerra esclatés.
- La guerra va tenir fonamentalment dos fronts: l'occidental i l'oriental.
- El final de la guerra està marcat per la intervenció dels EUA i la firma de la pau d'Alemanya amb Rússia.
- La pau de Versalles significà el final de la guerra amb unes condicions molt humiliants per a Alemanya.
- Les causes de la Revolució russa cal cercar-les en la greu situació que l'Imperi rus arrossegava des de feia segles.

- El 1905 es va produir la primera revolució, seguida d'altres fets revolucionaris que van acabar amb la Revolució d'octubre de 1917 tot provocant la caiguda del tsar.
- Lenin assumí el poder i el deixà en mans dels soviets que iniciaren tota una sèrie de reformes revolucionàries.
- L'any 1918 esclatà la guerra civil amb un sentit contrarevolucionari, la qual acabà essent sufocada per l'exèrcit roig.
- A la mort de Lenin el poder va ser disputat per Stalin i Trotski, que representaven dos projectes diferents; el primer es va acabar imposant.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Conèixer el fenomen del colonialisme, les causes que el van provocar i les conseqüències que se'n van derivar.
- Explicar quines van ser les diferents causes que van anar preparant la Primera Guerra Mundial junt amb les aliances que es van formar.
- Descriure el desenvolupament i el final de la guerra.
- Saber a quins acords es va arribar a partir de la pau de Versalles.
- Conèixer les conseqüències fortes que es van derivar de la guerra.
- Explicar la situació de l'Imperi rus abans de 1917 i les causes que van anar preparant la Revolució russa.
- Descriure tot el procés revolucionari des de 1905 fins a la caiguda del tsar.
- Descriure el procés de la Revolució d'octubre i la guerra civil.

Durant l'últim quart del segle XIX els països industrialitzats, d'Europa fonamentalment (Gran Bretanya, Bèlgica, França, Alemanya, etc.), van cercar nous territoris en altres continents i els van convertir en colònies. Havien experimentat un creixement econòmic tan gran que necessitaven nous mercats on poder introduir els seus productes i d'on treure les primeres matèries que necessitaven, entre altres coses. És el que es coneix amb el nom de: Colonialisme

Recordem que Europa va patir una crisi econòmica molt forta a principis— de l'últim quart dels segle XIX fonamentalment a causa de la sobreproducció; és a dir, els avenços tècnics havien provocat que es produís més del que es podia consumir (dit en paraules del mercat: hi havia més oferta que demanda). Llavors els governs van pensar diverses solucions: la primera d'elles va consistir a dictar mesures proteccionistes (gravar amb impostos els productes que arribessin de fora). De seguida, però, alguns es van adonar que aquestes mesures eren insuficients i que, en canvi, a d'altres continents, sobretot a l'Àfrica, es podien establir uns bons mercats on es podien introduir els productes que aquí sobraven.

Per altra banda, veieren que, a part de vendre, podien aconseguir primeres matèries a preus molt baixos, invertir-hi capitals per tal d'aconseguir productes a millor preu ja que la mà d'obra era molt barata i, per últim, allà podia acabar instal·lant-se tota la gent que sobrava a Europa a causa de l'excedent de població a què s'havia arribat.

A aquestes causes cal afegir unes altres com, per exemple: el desig de protagonisme que tenien molts països, a més a més d'establir punts estratègics en certes zones, sobretot costaneres, perquè els vaixells, que anaven de la metròpoli a d'altres colònies, poguessin omplir de carbó les seves calderes i així continuar la ruta.

Per això, durant els darrers vint o trenta anys del segle XIX les principals potències europees (**Gran Bretanya, França, Bèlgica, Alemanya, Itàlia, etc.**) es van llençar a una cursa desenfrenada per conquerir territoris en altres continents i convertir-los en colònies.

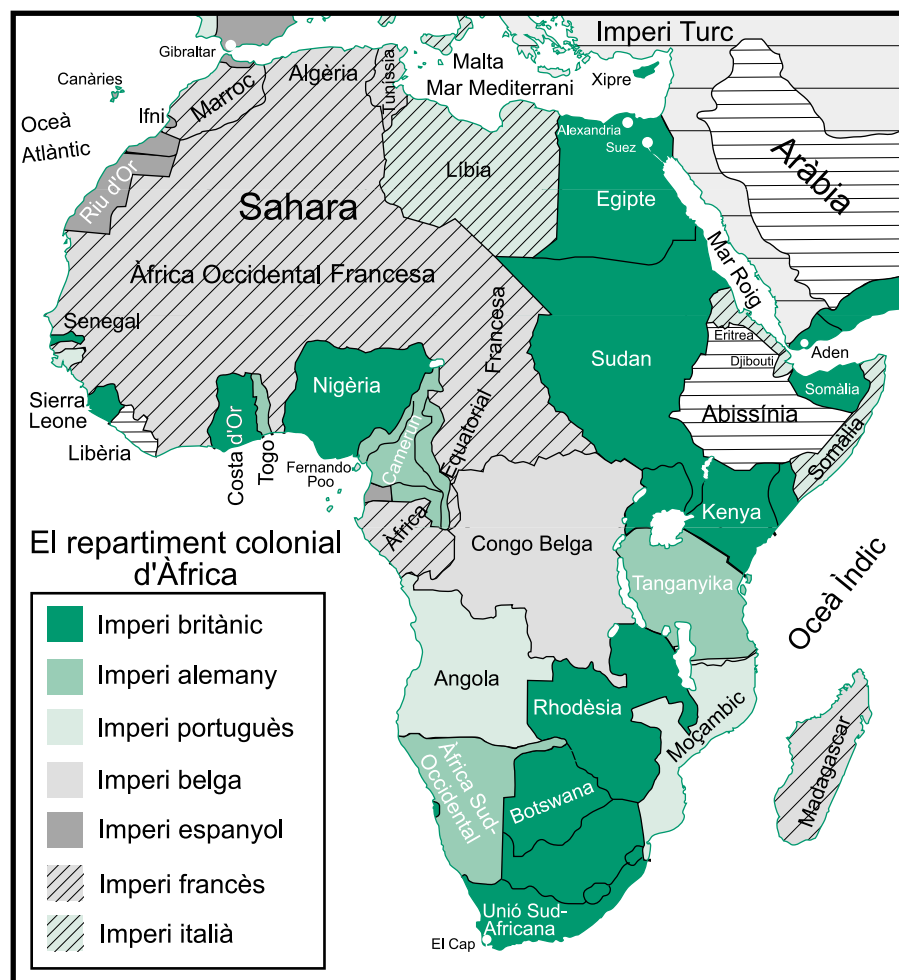
La majoria de vegades van explotar aquestes terres i els seus habitants de manera dura i inhumana bo i cercant, sobretot, de treure'n profit econòmic. Va ser tan dura i inhumana que molts van esforçar-se per trobar raons que justificuessin el colonialisme; entre d'altres, les més comunes van ser:

- El sentit de superioritat tecnològica de l'home blanc i l'obligació que sentia d'imposar— les tècniques i el model de creixement econòmic als pobles indígenes.
- El sentit de superioritat humana i cultural dels blancs sobre els indígenes, fonamentalment negres, i l'obligació, en conseqüència, de "civilitzar-los".
- Un cert esperit d'aventura de molts europeus cap a les terres desconegudes.
- Finalment, un sentit missioner de convertir al cristianisme, la religió que dominava a totes les metròpolis.

Abans de continuar torna a repassar les raons que molts van presentar per tal de justificar el colonialisme.

Els pobles indígenes es van veure impotents per oposar-hi una resistència important perquè els europeus blancs eren militarment molt superiors. I des d'aleshores s'establí entre les metròpolis i les colònies el que es va anomenar el **pacte colonial**: les metròpolis venien a les colònies productes manufacturats; les colònies només podien oferir a la metròpoli les seves primeres matèries barates (**cotó, plantes oleaginoses, te, tabac, cautxú, minerals, etc.**). Aquest intercanvi desigual afavorí sempre les metròpolis, que es van enriquir a costa de les seves colònies. El cas més notori d'aquesta època va ser el **repartiment d'Àfrica**.

Contrasta amb un atlas la situació de l'Àfrica actual amb l'Àfrica colonial segons el mapa que tens del repartiment d'Àfrica.

Les conseqüències més directes del colonialisme pel que fa a les relacions entre la metròpoli i les colònies, és a dir, el que avui coneixem com a Nord-Sud, van consistir fonamentalment en les relacions de dependència dels segons respecte

dels primers: les potències colonitzadores van eliminar totalment els sistemes econòmics indígenes que consistien en l'autosuficiència, és a dir, produïen el que necessitaven i intercanviaven en mercats locals els excedents i productes artesans. A partir d'aquest moment les colònies es van veure obligades a consumir productes de la metròpoli.

Saps que aquestes relacions de dependència continuen essent avui dia igual i en alguns casos més fortes, encara que puguin ser de diferent nivell?

Saps si l'expressió "món globalitzat" té relació amb el tema del colonialisme, que avui dia s'anomena "neocolonialisme"?

Per altra banda, les infraestructures (carreteres, ferrocarrils, etc.) que s'hi van construir, es van fer precisament amb la mà d'obra barata dels indígenes i pensant més en els interessos de la metròpoli que en les necessitats de la colònia. L'Índia és un dels casos més clars.

Només després de la Segona Guerra Mundial (1945) les colònies van començar a independitzar-se. Van aconseguir establir governs propis i la majoria van entrar a formar part de l'ONU. Però encara no han solucionat la seva dependència econòmica: continuen venent primeres matèries a les seves antigues metròpolis industrialitzades. És una nova forma de dependència que s'anomena **neocolonialisme**.

2. La Primera Guerra Mundial

Entre **1914 i 1918** a **Europa** hi va haver una de les guerres més cruels de la humanitat; la **raó** de fons va ser la disputa pel **domini del món** per part de les grans potències.

- A. Abans, però, cal tenir en compte **l'ambient** que es vivia a Europa i de retruc en algunes zones del món:
- Europa havia passat a ser el centre del món a nivell polític, econòmic i cultural, degut, entre altres raons, a la gran empenta que havia suposat la Segona Revolució industrial junt amb el domini colonial que havia aconseguit.
 - Precisament uns altres països lluny d'Europa, en concret els EUA i el Japó, començaven a sobresortir amb la consegüent amenaça que això podia significar per al domini exclusiu d'Europa; els EUA com a potència industrial i el Japó com a potència naval de l'Extrem Orient.
 - Per altra banda, Europa estava dominada per cinc potències desiguals en dos aspectes fonamentalment:
 - A nivell polític: Gran Bretanya i França tenien règims democràtics; a Alemanya i Àustria-Hongria, en canvi, encara pervivien alguns aspectes autoritaris provinents d'èpoques feudals. Rússia era el símbol més contundent d'un sistema polític tancat i absolut.

- A nivell econòmic: Gran Bretanya i Alemanya, per una banda, eren les dues grans potències industrials, tot mantenint una forta rivalitat i competència en aquest sentit. Per una altra, Rússia i Àustria-Hongria estaven encara en l'inici de la modernització, la qual cosa vol dir que anaven molt endarrerides respecte de les altres dues.

Fes un esquema amb les idees principals sobre l'ambient que regnava a Europa els anys anteriors a la Primera Guerra Mundial.

- B. Aquesta situació i l'escala de valors que la mantenia va acabar en un conflicte internacional: **la Primera Guerra Mundial**. Com en tot esdeveniment polític o social, per citar-ne només alguns, també en aquest cas la Primera Guerra Mundial va tenir causes diverses; algunes de més profundes i unes altres que tenien un caire més immediat.

2.1 Entre **les causes profundes** podem apuntar principalment:

- a. econòmiques: Alemanya s'havia convertit des de la seva unificació l'any 1871 en una gran potència econòmica i demogràfica que superava la Gran Bretanya i França. La rivalitat entre Alemanya i Gran Bretanya es va traduir en una desmesurada fabricació d'armaments

- b. nacionalistes: es van unir nacions dividides fins llavors en molts estats (Alemanya i Itàlia); en canvi, altres nacions no havien aconseguit separar-se dels grans imperis de què formaven part (p. e., l'austrohongarès).
- c. colonials: Gran Bretanya i França posseïen extensos territoris colonials; mentre que Alemanya i Àustria-Hongria havien arribat tard a un repartiment de colònies que, per altra banda, també necessitaven.

Hi ha altres **causes**, però, conegudes com a **immediates** que van acabar d'escalfar del tot aquest ambient ja prou calent que existia; entre d'altres podem apuntar:

- Una forta cursa d'armaments: els països s'anaven armant com a factor de prevenció, ja que en l'ambient regnava una tensió que en qualsevol moment podia esclatar. Aquesta política armamentista va ser coneguda com a **"pau armada"**.
- Enfrontament entre França i Alemanya per qüestions que ja venien d'antic, concretament de la guerra francoprussiana de 1870,– per la qual França havia perdut les regions d'Alsàcia i Lorena, molt riques en primeres matèries com el carbó i el ferro.
- La tensió cada vegada més gran entre el Regne Unit i Alemanya a causa de la pretensió d'aquesta de desplaçar el Regne Unit com a primera potència política, econòmica i territorial al món; concretament, la necessitat que tenia Alemanya de crear una flota més potent per la qüestió colonial va posar en peu de guerra Gran Bretanya, que fins aleshores havia sigut la potència naval indiscutible.
- La conflictivitat dels Balcans: aquí s'ajuntaven diferents problemes:
 - Per una banda, una sèrie de pobles, com els serbis, romanesos, albanesos i búlgars volien independitzar-se dels imperis austrohongarès i turcootomà, als quals estaven sotmesos.
 - Per una altra, Rússia cercava una sortida totalment lliure cap al Mediterrani a través dels estrets del Bòsfor i els Dardanels.
 - Finalment, l'Imperi austrohongarès, que dominava alguns d'aquests pobles eslaus i que també volia aconseguir una sortida al Mediterrani a través de Grècia (Tessalònica), raó per la qual estava enfrontat a Rússia.
- I, en general, un ambient bel·licista al qual la població cada vegada es va anar acostumant; per això el fet que la guerra arribés a ser una qüestió de poc temps es veia com una cosa quasi normal.

Fes dues columnes tot escrivint en una les causes profundes i en l'altra les causes immediates.

2.2 Les aliances, l'esclat i el desenvolupament de la guerra. Tota la situació que acabem de veure va desembocar ja abans de 1914 en un sistema d'aliances militars. Dues van ser aquestes aliances:

- Per una banda, la Triple Aliança formada per Alemanya, Àustria-Hongria.
- Per una altra, França veia com Alemanya començava a fer-li ombra a nivell econòmic i militar, raó per la qual va cercar ajut en Rússia i Gran Bretanya, formant una aliança amb totes dues: la Triple Entesa.

2.3 La causa immediata i desencadenant de la guerra va ser l'atemptat de Sarajevo (28 de juny de 1914) en què va morir el príncep hereu d'Àustria-Hongria, Francesc Ferran, junt amb la seva dona a mans d'un estudiant nacionalista serbi. Àustria va culpar Sèrbia d'aquest assassinat, tot passant a declarar-li la guerra. La reacció en cadena es començà a produir de forma immediata: Rússia va passar a defensar el seu aliat (Sèrbia), per la qual cosa declarà la guerra a Àustria. En defensa d'aquesta sortí Alemanya; és llavors quan França intervé i més tard la Gran Bretanya, que en principi no ho volia però que es va veure obligada quan els alemanys van envair Bèlgica per tal d'atacar els francesos pel darrere.

Segons el text que tens al davant de l'apartat "D", posa l'ordre que van seguir els països a l'hora d'anar afegint-se a la guerra.

2.4 Desenvolupament de la guerra: la guerra va tenir fonamentalment dues fases:

- La primera és coneguda com a **guerra de moviments (1914)**: Alemanya i Àustria-Hongria van atacar de forma fulminant França i Bèlgica, pensant que, un cop aconseguia una victòria ràpida, podrien anar contra Rússia, al front de l'est; però quan menys s'ho esperaven van ser detinguts a les portes de París. No obstant això, els alemanys van infligir una derrota als russos en l'altre front.
- A partir d'aquí va començar la guerra de **posicions o de trinxeres (1915-1917)** que, sobretot, va ser una guerra de desgast, en uns fronts que s'havien estabilitzat al llarg de 180 quilòmetres. Va suposar una quantitat immensa de morts i de ferits i un allargament de la guerra que ningú en principi esperava.

2.5 Final de la guerra: l'any 1917 es van produir dos fets clau a l'hora d'acabar amb el conflicte:

- Els Estats Units hi intervenen, aportant contingents de soldats i noves tecnologies bèl·liques, declarant la guerra a Alemanya, amb la qual cosa l'equilibri existent fins llavors es va decantar a favor de França, Rússia i Gran Bretanya.
- Per altra banda, Alemanya va firmar la pau amb Rússia després de la Revolució de 1917. Alemanya traslladà soldats al front occidental tot pensant que podria aconseguir alguns dels seus objectius; però els exèrcits aliats estaven encara massa sencers com per concedir-li el més mínim respir. Alemanya es va rendir finalment el novembre de 1918.

La pau: el tractat de Versalles: un cop Alemanya es va rendir, es va reunir a París una conferència de pau, on els vencedors (els aliats) van signar amb Alemanya la pau imposant-li unes condicions molt dures i humiliants a nivell polític, territorial, militar i econòmic. Concretament:

- Alemanya havia d'acceptar que era l'única responsable de la guerra.
- Perdia, a l'oest, Alsàcia i Lorena en favor de França; mentre que, per l'est, cedia terres en favor de Polònia. Perdia també una gran part del seu imperi colonial.
- L'exèrcit quedava reduït a la mínima expressió.
- Se l'obligava a pagar unes sumes immenses de diners per sufragar les reparacions causades per la guerra.

Alemanya mai va perdonar ni oblidar aquesta humiliació que va produir un fort ressentiment en molts dels seus habitants i que, d'alguna manera, està en les causes de la que més tard serà la Segona Guerra Mundial.

Per altra banda, el mapa d'Europa va experimentar grans canvis:

- Rússia va perdre unes zones que van passar a formar nacions noves.
- Van desaparèixer els imperis austrohongarès i otomà.
- Al centre d'Europa es van crear estats nous i es van establir noves fronteres.

2.6 Les conseqüències van ser de diferents tipus:

- A nivell humà es calcula que hi va haver entre 8 i 10 milions de morts i 20 milions més de ferits i mutilats, amb la consegüent cura i reinserció que dels segons es va haver de fer.
- Econòmicament es va produir una destrucció de fàbriques, carreteres, ciutats, etc., inimaginable.
- A nivell èticomoral es va experimentar un gran canvi de costums i creences; concretament, els polítics van perdre credibilitat.
- A nivell polític el mapa d'Europa va experimentar grans canvis respecte a 1914; concretament:

- L'Imperi austrohongarès va desaparèixer i en van sorgir nous països: per una banda, Àustria i Hongria com a estats independents, i Iugoslàvia i Txecoslovàquia que van ser formats– com a nous estats.
 - L'Imperi turc va quedar reduït de forma dràstica.
 - La zona dels Balcans va quedar totalment transformada.
 - A la zona del Bàltic van sorgir nous estats: Estònia, Letònia,– Lituània, Finlàndia i Polònia, territoris dominats per l'Imperi rus fins llavors.
- e. En altres àmbits cal fer notar, principalment, les immenses quantitats de diners que els aliats havien de pagar als EUA pels préstecs rebuts, a la vegada que els països europeus vençuts havien de pagar als aliats; amb la qual cosa els EUA es van convertir en la gran potència dominant enfront dels països europeus que ho havien sigut fins aquell moment.
- Per un altre cantó, arran de la guerra la dona es va incorporar al món laboral.
- Per últim, la creació de la Societat de Nacions amb la intenció que en el futur resolgués els possibles conflictes que arribessin a esclatar. De fet no va ser així, per desgràcia.

Abans de continuar compara els dos mapes: el de l'Europa de 1914 que tens al començament de la unitat i el que va sortir de la pau de Versalles que tens una mica més amunt.

3. La formació de l'URSS

3.1 L'Imperi rus abans de 1917. Mentre que l'Europa occidental havia aconseguit unes fites econòmiques, polítiques i socials prou importants a principis del segle XX, Rússia, en canvi, es trobava estancada en velles estructures que la impedien avançar en tots els aspectes: el tsar governava de forma autoritària sobre una sèrie de pobles molt diferents i que, a més, no se sentien lligats per cap vincle comú; intentava imposar-los un tipus de cultura, de llengua, etc., ajudat principalment per la noblesa, l'Església i l'exèrcit.

No obstant això, ja cap a la meitat del segle XIX el tsar va adoptar posicions una mica més liberals i més proper a les grans potències europees, per la qual cosa introduí algunes reformes, com l'abolició de l'esclavitud, intentant al mateix temps un procés d'industrialització, encara que dèbil. Pel que fa a la terra, els pagesos quedaven obligats a pagar unes sumes de diners bastant elevades, raó per la qual s'endeutaven fins al màxim, mentre que només uns pocs podien comprar terres i convertir-se en rics propietaris.

La indústria, la va potenciar l'Estat, però, en canvi, la va finançar el capital estranger que era qui s'emportava la major part dels beneficis. D'aquesta forma, el poble rus, cada vegada més empobrit, no tenia recursos per consumir i això va fer que el creixement econòmic i industrial no augmentés, com a mínim com calia.

De seguida van començar a sorgir moviments de protesta demanant sobretot reformes agràries, ja que consideraven que Rússia era fonamentalment agrícola; però aquests moviments no van tenir èxit. De fet, i malgrat la censura existent, els corrents ideològics que circulaven per l'Europa industrialitzada van penetrar també a Rússia, originant dues tendències:

- Els menxevics, que consideraven que la transició a un sistema socialista es podia i s'havia de fer de forma gradual, no violenta i pactant amb totes les forces socials i polítiques.
- Els bolxevics, que consideraven que no es podia pactar amb la burgesia i, per tant, només la insurrecció era capaç d'aconseguir les reformes.

Abans de continuar subratlla les idees que consideres més importants d'aquest paràgraf.

3.2 L'any 1905 va tenir lloc la primera revolució, produïda per la nova situació: la nova burgesia que demanava una certa participació en el poder; els propietaris rics o kulaks (que així es deien) també demanaven el mateix; per altra banda, els treballadors que havien augmentat en nombre a conseqüència del creixement de la indústria, però, en canvi, les seves condicions de treball i de vida no havien millorat; finalment, els petits propietaris agrícoles i els treballadors del camp exigien noves terres per mitigar una mica la misèria en què es trobaven, etc.

A tot això cal afegir tota una sèrie de factors que ja venien de temps enrere i que no van fer més que augmentar aquest descontentament: unes quantes males collites, la guerra contra el Japó amb les consegüents derrotes, etc.

Tot el país es va aixecar i el Palau d'hivern va ser assetjat per manifestants que van ser reprimits durament per la guàrdia reial. L'exèrcit també es va revoltar i finalment els obrers van declarar la vaga general.

Abans de continuar torna a repassar els motius pels quals es va produir la revolució de 1905.

La revolta va ser sufocada, però el tsar va sortir tan debilitat que es va veure obligat a crear una assemblea, que es deia Duma, i va permetre que s'elaborés una constitució. El tsar, no obstant això, continuava governant de forma absolutista, ja que la burgesia pràcticament no li feia cap ombra perquè depenia d'ell per obtenir els crèdits de l'estranger.

No va passar el mateix a les zones industrials on els obrers i els soldats s'organitzaven en grups de forma clandestina; aquests grups es deien soviets.

Les derrotes patides per Rússia a la Primera Guerra Mundial junt amb els costos en tots els camps van crear un clima molt advers en tota la població; fins al punt que l'any 1917 la situació es va convertir en extrema: escassetat de menjar, milers de morts al front i manca de carbó per a les indústries i el consum, etc.

La revolució esclatà el febrer de 1917: es van aixecar de forma conjunta obrers i soldats derrocant el tsar i proclamant la república.

3.3 La Revolució d'octubre. La república va ser encapçalada en un primer moment pels moderats (menxevics i burgesos); va durar poc perquè aviat es va fer càrrec el grup bolxevic de tendència més radical. El 17 d'octubre Lenin assalta el Palau d'hivern, residència dels tsars. D'aquesta manera s'iniciava un canvi profund en la història de Rússia, ja que el poder passava a mans dels soviets, concretament a un Consell obrer, del qual el president era *Lenin*.

De seguida aquest Consell introduí tota una sèrie de reformes revolucionàries: repartir terres entre els camperols, que els obrers gestionessin les fàbriques, una certa independència per a les nacionalitats que formaven Rússia; a més a més signava la pau amb Alemanya.

3.4 La guerra civil. L'any 1918 alguns generals tsaristes, ajudats pels anglesos, francesos, nord-americans, etc., van intentar recuperar el poder desencadenant una guerra civil. Va durar pràcticament tres anys (1918-1921) i va provocar grans destrosses a diferents nivells: molts morts, destrucció de pobles i collites, etc. L'exèrcit roig va acabar imposant-se.

Acabada la guerra civil els territoris que s'havien independitzat van començar a establir relacions i pactes que van desembocar en la formació de l'URSS (Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques). L'estructura era la següent:

- Hi havia un parlament que es deia Soviet Suprem,
- Amb dues cambres: el Soviet de la Unió i el Soviet de les Nacionalitats.
- Partit únic: el *PCUS* (Partit Comunista de la Unió Soviètica).

3.5 La successió de Lenin. Lenin va morir l'any 1924; a partir d'aquell moment *Trotski* i *Stalin* entren en disputa pel poder. Va acabar imposant-se Stalin, el qual era partidari de la consolidació i l'enfortiment de la revolució a l'URSS per exportar-la després a altres països. Governà amb mà fèrria i dura duent a terme purgues fortíssimes (matant i exiliant tota persona que se li oposés). La seva política ha passat a la història amb el nom d'estalinisme.

A grans trets podem dir que els principis bàsics de la política de *Stalin* van ser els següents:

- Propietat estatal o col·lectiva dels mitjans de producció.
- Direcció global de l'economia per part de l'Estat.
- Concentració d'empreses industrials.

Subratlla els fets que cregueis més importants de la Revolució d'octubre, de la guerra civil i de la successió de Lenin.

Activitat 1

Digues si són **veritat** o **fals** les afirmacions següents respecte al colonialisme:

- a) El colonialisme és un fenomen del segle XIX.
- b) Va ser conseqüència immediata del creixement econòmic que havien experimentat els països industrialitzats.
- c) Europa va patir una crisi econòmica l'últim quart del segle XIX a causa de la poca producció.
- d) Una de les solucions pensades pels governs va consistir a dictar mesures proteccionistes (gravar amb impostos les mercaderies que arribaven de fora).
- e) Però es van adonar que era millor establir mercats a altres continents, concretament a l'Àfrica.
- f) D'aquests mercats podien aconseguir també primeres matèries, encara que fossin a preus elevats.
- g) Finalment van adonar-se que allà podia instal·lar-se tota la gent que sobrava a Europa.

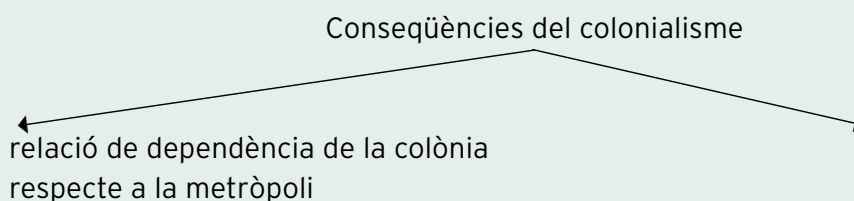
Activitat 2

Afegeix les raons que falten de les moltes adduïdes per justificar el colonialisme:

Superioritat humana dels blancs sobre els negres

Activitat 3

Afegeix la conseqüència que falta de les dues més importants que va tenir el colonialisme respecte als pobles indígenes:

Activitat 4

Posa a la columna que correspongui les causes de la Primera Guerra Mundial:

- Una cursa d'armaments amb caràcter preventiu i dissuasori.
- Enfrontament entre França i Alemanya per qüestions antigues, principalment pels territoris d'Alsàcia i Lorena.
- Alemanya s'havia convertit en una gran potència econòmica i demogràfica des de la seva unificació l'any 1871, superior a França, però semblant a Gran Bretanya.

- La tensió entre Alemanya i Gran Bretanya, deguda al fet que Alemanya volia convertir-se en la primera potència mundial, passant pel davant de Gran Bretanya.
- La qüestió nacionalista: es van unir nacions dividides però, en canvi, no van separar-se nacions que formaven grans imperis.
- La situació fortament conflictiva dels Balcans: reclamacions d'independència d'uns quants pobles; les pretensions de Rússia de cercar sortida al mar; aspiracions també de l'Imperi austrohongarès de cercar sortida al mar per Grècia.
- L'ambient de guerra que es respirava per tot arreu.

Causes profundes	Causes immediates

Activitat 5

Completa les frases:

- La Triple Aliança estava formada pels països següents:
- La Triple Entesa estava formada pels països següents:

Activitat 6

Posa al final de cadascuna de les dues explicacions a quin dels dos fronts de la guerra es refereix: front oriental o front occidental.

- Quan els russos els van atacar per....., els es van veure obligats a treure tropes de l'altre front per portar-les a l'est; moment que els i van aprofitar per deturar en aquest front. L'exèrcit, en canvi, va patir una derrota estrepitosa.

- b) altra banda, Alemanya va dur a terme uns atacs i molt fonamentalment contra a través de

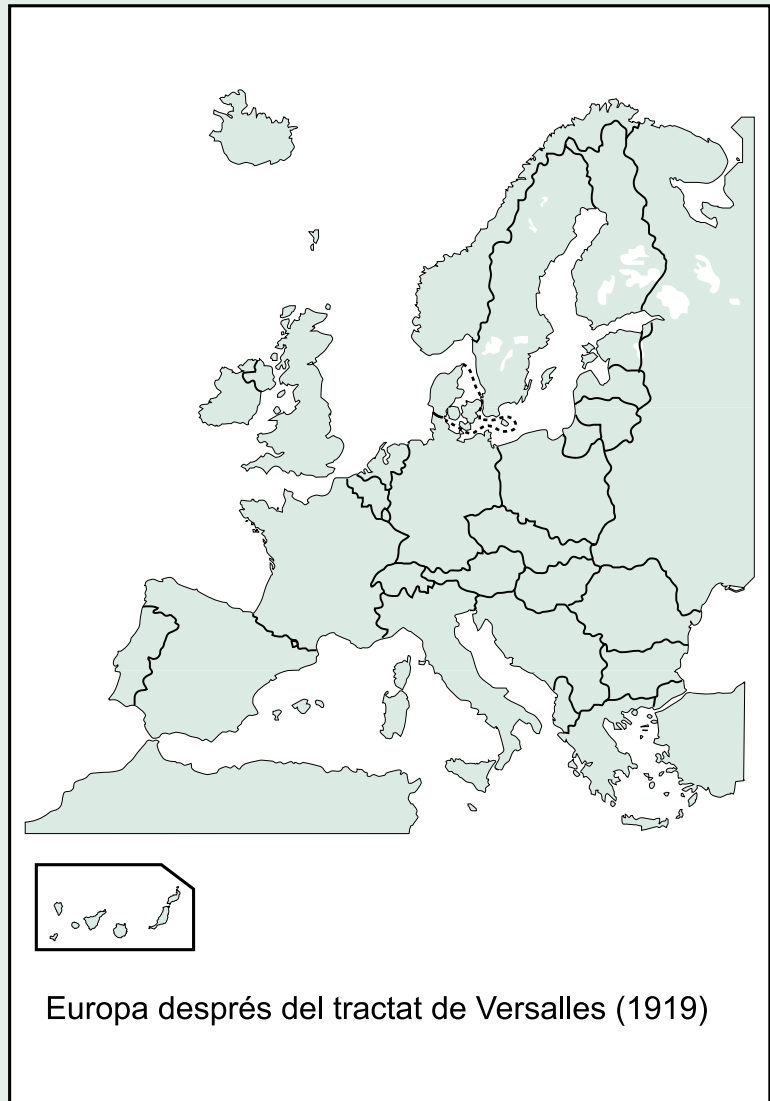
Activitat 7

Omple els buits que falten respecte al final de la guerra:

- L'any 1917 es van produir dos fets clau a l'hora d'acabar amb el conflicte: hi intervenen, aportant i noves bèl·liques, declarant la guerra a, amb la qual cosa l'equilibri existent fins llavors es va decantar a favor de i
- Per altra banda, va firmar la pau amb després de la Revolució de 1917 traslladà soldats al front occidental tot pensant que podria aconseguir alguns dels seus objectius; però els exèrcits estaven encara massa sencers com per concedir-li el més mínim respir. es va rendir finalment el novembre de

Activitat 8

Omple aquest mapa mut corresponent a l'Europa que va sortir del tractat de Versalles.

Activitat 9

Escriu a sota de cada columna el que correspongui sobre les conseqüències de la Primera Guerra Mundial.

Va haver-hi: a) 8 milions de morts i b) 20 milions més de ferits i mutilats; c) destrucció de fàbriques, carreteres, ciutats, etc.; d) es va experimentar un gran canvi de costums i creences; e) els polítics van perdre credibilitat.

A nivell humà	A nivell econòmic	A nivell eticomoral

Activitat 10

Subratlla la resposta correcta respecte a la situació de l'Imperi rus abans de 1917:

- a)
- El tsar governava de forma autoritària.
 - El tsar governava de forma democràtica.
- b)
- Pel que fa a la terra, els pagesos quedaven obligats a pagar unes sumes de diners bastant elevades.
 - La majoria dels pagesos podien comprar terres i convertir-se en rics propietaris.
- c)
- A nivell d'indústria, la va potenciar l'Estat, però, en canvi, la va finançar el capital estranger.
 - La va potenciar l'estranger i la va finançar l'Estat.
- d)
- Els menxevics consideraven que la transició a un sistema socialista es podia i s'havia de fer de forma violenta.
 - Consideraven que la transició al sistema socialista s'havia de fer de forma gradual i no violenta.
- e)
- Els bolxevics consideraven que només la insurrecció era capaç d'aconseguir les reformes.
 - Consideraven que la transició es podia i s'havia de fer de forma gradual i pactada.

Activitat 11

La primera revolució de 1905 va crear una nova situació en la qual estaven implicats els col·lectius següents (escriu la paraula que creus que falta):

- La nova
- Els propietaris o
- Els treballadors de la
- Els petits propietaris
- Els treballadors del

Activitat 12

Enllaça amb una fletxa els conceptes que corresponguin:

Duma	Proclamació de la República
Grups d'obrers i soldats	Formació de l'URSS
Febrer de 1917	Guerra civil
17 d'octubre de 1917	PCUS
President del Consell obrer	Constitució
1918-1921	Soviet Suprem
Final de la guerra civil	Stalin
Parlament	Assalt al Palau d'hivern
Partit únic	Soviets
Política de mà dura i fèrria	Lenin

Activitat 1

Uneix amb una fletxa els conceptes que corresponguin:

Colonialisme	Primeres matèries
El colonialisme va ser conseqüència de:	Gran producció
Crisi d'Europa a final s. XIX a causa de:	Fenòmen del segle XIX
Els governs decidiren establir:	Creixement econòmic dels països industrialitzats
Extreure de les colònies	Mercats colonials a altres continents (sobretot l'Àfrica)

Activitat 2

Posa una creu en les caselles que correspongui.

Les causes profundes i immediates de la Primera Guerra Mundial van ser:

- una gran cursa d'armaments
- la relació estreta que mantenien França i Alemanya contra Anglaterra
- la rivalitat colonial d'Alemanya i Àustria-Hongria enfront de França i Anglaterra
- la conflictivitat dels Balcans
- la potencialitat que havia aconseguit Alemanya des de 1871
- l'espectacular creixement econòmic que Rússia havia aconseguit

Activitat 3

Escriu els noms dels països que falten en les dues aliances que es van formar:

- a. La Triple Aliança: Alemanya, i
- b. La Triple Entesa: França, i

Activitat 4

Omple els buits amb les paraules que corresponguin respecte al desenvolupament i el final de la guerra:

Quan els russos els van atacar per, els es van veure obligats a treure tropes de l'altre front per portar-les a l'est; moment que els i van aprofitar per deturar en aquest front. L'exèrcit, en canvi, va patir una derrota estrepitosa.

Per altra banda, va dur a terme uns atacs molts durs i molt ràpids fonamentalment contra través de Bèlgica.

L'any 1917 es van produir dos fets clau a l'hora d'acabar amb el conflicte:

.....hi intervenen, aportant contingents de i bèl·liques, declarant la guerra a, amb la qual cosa l'equilibri existent fins a llavors es va decantar a favor de, i

Per altra banda, va firmar la pau amb després de la Revolució de 1917. traslladà soldats al front occidental tot pensant que podria aconseguir alguns dels seus objectius; però els exèrcits estaven encara massa sencers com per concedir-li el més mínim respir. es va rendir finalment el novembre de

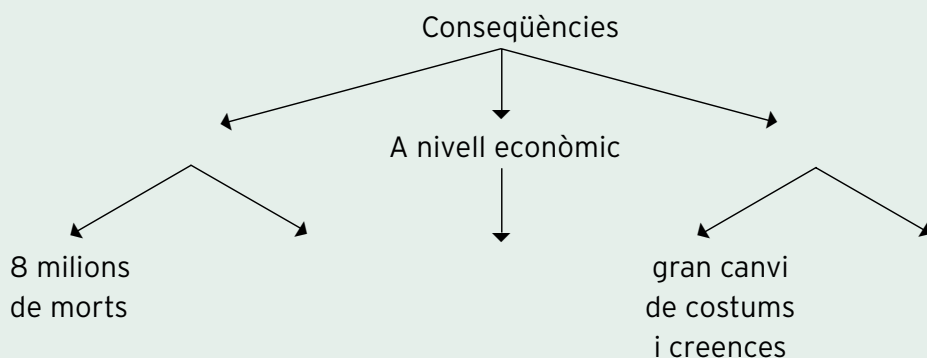
Activitat 5

Posa en el mapa que tens al davant les ciutats següents: Sarajevo, Trieste i Belgrat

Activitat 6

Conseqüències de la guerra. Completa les que falten:

Activitat 7

Posa al costat de cada afirmació si és veritat (V) o fals (F) respecte a la situació de l'Imperi rus abans de 1917 i les causes que la van anar provocant:

- El tsar governava de forma autoritària.
- Pel que fa a la terra, els pagesos quedaven obligats a pagar unes sumes de diners bastant elevades.
- La majoria dels pagesos podien comprar terres i convertir-se en rics propietaris.
- A nivell d'indústria, la va potenciar i finançar l'Estat.
- Els menxevics consideraven que la transició a una sistema socialista es podia i s'havia de fer de forma violenta.
- Els bolxevics consideraven que només la via violenta era capaç d'aconseguir les reformes.

Activitat 8

Posa dins de les caselles de la columna següent els col·lectius que faltin implicats en el procés revolucionari des de 1905 fins a la caiguda del tsar:

Els propietaris rics o kulaks
Els petits propietaris agrícoles

Activitat 9

Subratlla les respostes correctes relatives a la Revolució d'octubre, la guerra civil i la successió de Lenin:

- a) El tsar es va veure obligat a crear una Assemblea que es deia Duma.
 - b) El tsar decidí pel seu compte crear una Assemblea que es deia Duma.
-
- a) Els soviets eren els grups dels obrers que s'havien enfrontat als soldats.
 - b) Els soviets eren els grups dels obrers junt amb els soldats.
-
- a) El febrer de 1917 es van aixecar de forma conjunta obrers i soldats derroçant el tsar i proclamant la República.
 - b) El febrer de 1917 els obrers i els soldats es van aixecar de forma conjunta per derrocar el tsar, però no ho aconseguiren.
-
- a) El 17 d'octubre Lenin assaltà el Palau d'hivern, residència dels tsars, prenent ell el poder de forma autoritària i dictatorial.
 - b) El 17 d'octubre Lenin assaltà el Palau d'hivern, residència dels tsars; s'iniciava d'aquesta manera un canvi profund en la història de Rússia, ja que el poder passava a mans dels soviets, concretament d'un consell obrer, del qual el president era Lenin.
-
- a) Entre els anys 1918-1921 va esclatar una guerra civil en la qual acabà imposant-se l'exèrcit roig.
 - b) La guerra civil que va tenir lloc entre 1918-1921 va donar com a resultat la derrota de l'exèrcit roig.
-
- a) Un dels elements que estructuraven la nova URSS era un parlament amb dues cambres.
 - b) Un dels elements que estructuraven la nova URSS era un parlament que es deia Soviet Suprem.
-
- a) A Lenin el succeí Trotski.
 - b) A Lenin el succeí Stalin.
-
- a) La política de Stalin va ser autoritària i fèrria.
 - b) La política de Stalin va ser democràtica i respectuosa.

SOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE

Activitat 1

Digues si són **veritat** o **fals** les afirmacions següents respecte al colonialisme:

- El colonialisme és un fenomen del segle XIX. **Veritat**
- Va ser conseqüència immediata del creixement econòmic que havien experimentat els països industrialitzats. **Veritat**
- Europa va patir una crisi econòmica l'últim quart del segle XIX a causa de la poca producció. **Fals**
- Una de les solucions pensades pels governs va consistir a dictar mesures proteccionistes (gravar amb impostos les mercaderies que arribaven de fora). **Veritat**
- Però es van adonar que era millor establir mercats a altres continents, concretament a l'Àfrica. **Veritat**
- D'aquests mercats podien aconseguir també primeres matèries, encara que fossin a preus elevats. **Fals**
- Finalment van adonar-se que allà podia instal·lar-se tota la gent que sobrava a Europa. **Veritat**

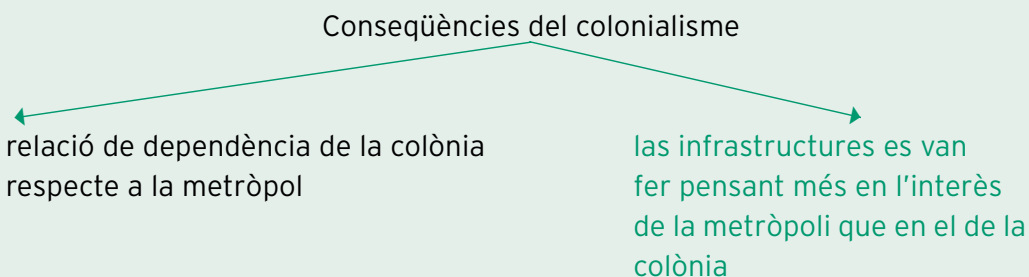
Activitat 2

Afegeix les raons que falten de les moltes adduïdes per justificar el colonialisme:

Superioritat humana dels blancs sobre els negres
Superioritat tecnològica de l'home blanc
Esperit d'aventura de molts europeus
Sentit missioner per convertir al cristianisme

Activitat 3

Afegeix la conseqüència que falta de les dues més importants que va tenir el colonialisme respecte als pobles indígenes:

Activitat 4

Posa a la columna que correspongui les causes de la Primera Guerra Mundial:

Causes profundes	Causes immediates
Alemanya s'havia convertit en una gran potència econòmica i demogràfica des de la seva unificació l'any 1871, superior a França i semblant a Gran Bretanya.	Una cursa d'armaments amb caràcter preventiu i dissuasori.
La qüestió nacionalista: es van unir nacions dividides però, en canvi, no van separar-se nacions que formaven grans imperis.	Enfrontament entre França i Alemanya per qüestions antigues, principalment pels territoris d'Alsàcia i Lorena.
	La tensió entre Alemanya i Gran Bretanya, deguda al fet que Alemanya volia convertir-se en la primera potència mundial, passant pel davant de Gran Bretanya.
	La situació fortament conflictiva dels Balcans: reclamacions d'independència d'uns quants pobles; les pretensions de Rússia de cercar sortida al mar; aspiracions també de l'Imperi austrohongarès de cercar sortida al mar per Grècia.
	L'ambient de guerra que es respirava per tot arreu.

Activitat 5

Completa les frases següents:

- La Triple Aliança estava formada pels països següents: **Alemanya, Àustria-Hongria i Itàlia**.
- La Triple Entesa estava formada pels països següents: **França, Rússia i Gran Bretanya**.

Activitat 6

Posa al final de cadascuna de les dues explicacions a quin dels dos fronts de la guerra es refereix: front oriental o front occidental.

- Quan els russos els van atacar per **l'est**, els **alemanys** es van veure obligats a treure tropes de l'altre front per portar-les a l'est; moment que els **francesos i anglesos** van aprofitar per deturar **Alemanya** en aquest front. L'exèrcit **rus**, en canvi, va patir una derrota estrepitosa. Pertany al front oriental.

b) Per altra banda, Alemanya va dur a terme uns atacs **molts durs** i **molt ràpids** fonamentalment contra **França** a través de **Bèlgica**. Pertany al front occidental.

Activat 7

Omple els buits que falten respecte al final de la guerra:

- L'any 1917 es van produir dos fets clau a l'hora d'acabar amb el conflicte: Els EUA hi intervenen, aportant **contingents de soldats** i noves **tecnologies bèl·liques**, declarant la guerra a **Alemanya**, amb la qual cosa l'equilibri existent fins llavors es va decantar a favor de **França, Rússia i Gran Bretagna**.
- Per altra banda, **Alemanya** va firmar la pau amb **Rússia** després de la Revolució de 1917. **Alemanya** traslladà soldats al front occidental tot pensant que podria aconseguir alguns dels seus objectius; però els exèrcits **aliats** estaven encara massa sencers com per concedir-li el més mínim respir. **Alemanya** es va rendir finalment el novembre de 1918.

Activitat 8

Omple aquest mapa mut corresponent a l'Europa que va sortir del tractat de Versalles.

La solució està al mapa que tens en l'apartat de continguts sobre el tractat de Versalles.

Activitat 9

Escriu a sota de cada columna el que correspongui sobre les conseqüències de la Primera Guerra Mundial.

A nivell humà	A nivell econòmic	A nivell eticomoral
8 milions de morts	destrucció de fàbriques, carreteres, ciutats, etc.	es va experimentar un gran canvi de costums i creences;
20 milions més de ferits i mutilats		els polítics van perdre credibilitat

Activitat 10

Subratlla la resposta correcta respecte a la situació de l'Imperi rus abans de 1917:

- a)
- El tsar governava de forma autoritària.
 - El tsar governava de forma democràtica.
- b)
- Pel que fa a la terra, els pagesos quedaven obligats a pagar unes sumes de diners bastant elevades.
 - La majoria dels pagesos podien comprar terres i convertir-se en rics propietaris.

- a)
- A nivell d'indústria, la va potenciar l'Estat, però, en canvi, la va finançar el capital estranger.
 - La va potenciar l'estranger i la va finançar l'Estat.
- d)
- Els menxevics consideraven que la transició a un sistema socialista es podia i s'havia de fer– de forma violenta.
 - Consideraven que la transició al sistema socialista s'havia de fer de forma gradual i no violenta.
- e)
- Els bolxevics consideraven que només la insurrecció era capaç d'aconseguir les reformes.
 - Consideraven que la transició es podia i s'havia de fer de forma gradual i no violenta.

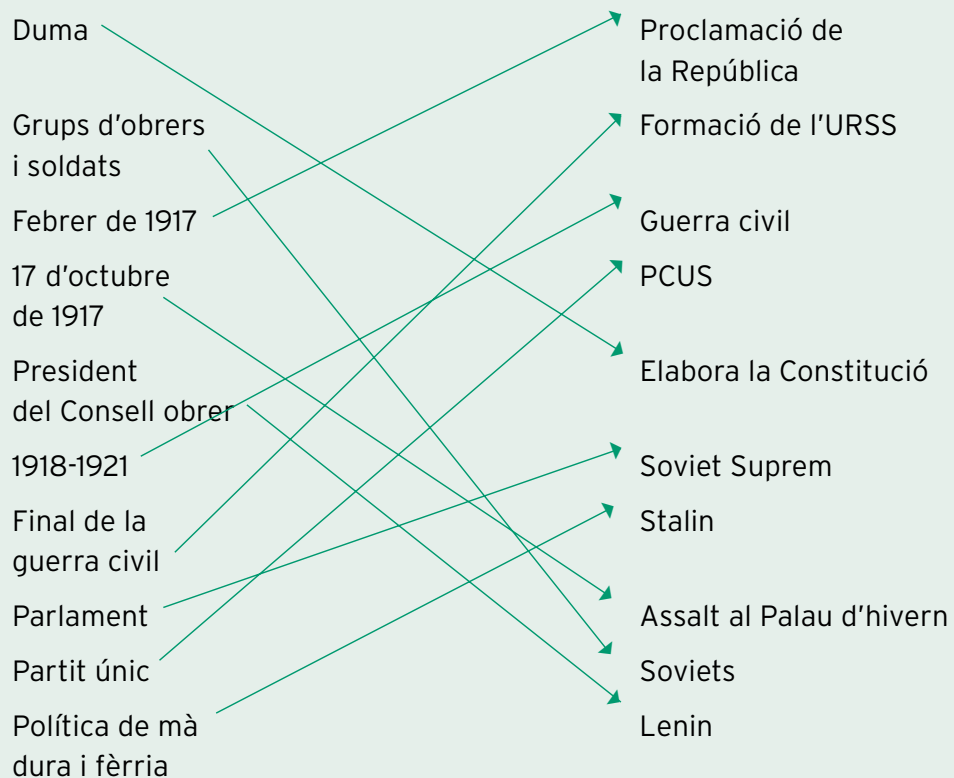
Activitat 11

La primera revolució de 1905 va crear una nova situació en la qual estaven implicats els col·lectius següents (escriu la paraula que creus que falta):

- La nova **burguesia**
- Els propietaris **rics** o **kulaks**
- Els treballadors de la **indústria**
- Els petits propietaris **agrícoles**
- Els treballadors del **camp**

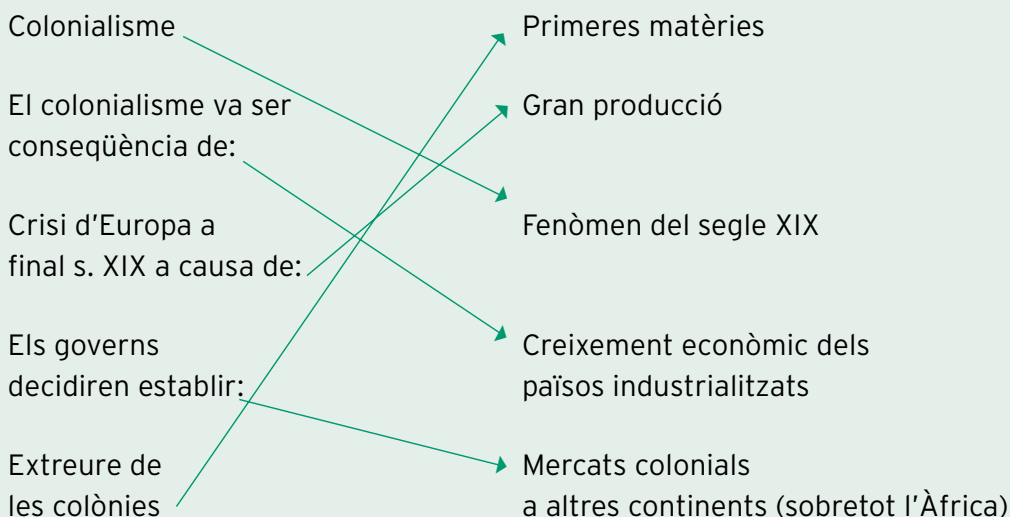
Activitat 12

Enllaça amb una fletxa els conceptes que corresponguin:

Activitat 1

Uneix amb una fletxa els conceptes que corresponguin:

Activitat 2

Posa una creu en les caselles que correspongui.

Les causes profundes i immediates de la Primera Guerra Mundial van ser:

- una gran cursa d'armaments
- la relació estreta que mantenien França i Alemanya contra Anglaterra
- la rivalitat colonial d'Alemanya i Àustria-Hongria enfront de França i Anglaterra
- la conflictivitat dels Balcans
- la potencialitat que havia aconseguit Alemanya des de 1871
- l'espectacular creixement econòmic que Rússia havia aconseguit

Activitat 3

Escriu els noms dels països que falten en les dues aliances que es van formar:

- a) La Triple Aliança: **Alemanya, Àustria-Hongria i Itàlia.**
- b) La Triple Entesa: **França, Rússia i Gran Bretanya.**

Activitat 4

Omple els buits amb les paraules que corresponguin respecte al desenvolupament i el final de la guerra:

Quan els russos els van atacar per l'est, els alemanys es van veure obligats a treure tropes de l'altre front per portar-les a l'est; moment que els francesos i anglesos van aprofitar per deturar Alemanya en aquest front. L'exèrcit rus, en canvi, va patir una derrota estrepitosa.

Per altra banda, Alemanya va dur a terme uns atacs molts durs i molt ràpids fonamentalment contra França a través de Bèlgica.

L'any 1917 es van produir dos fets clau a l'hora d'acabar amb el conflicte:

Els EUA hi intervenen, aportant contingents de soldats i noves tecnologies bèl·liques, declarant la guerra a Alemanya, amb la qual cosa l'equilibri existent fins llavors es va decantar a favor de França, Rússia i Gran Bretanya.

Per altra banda, Alemanya va firmar la pau amb Rússia després de la Revolució de 1917. Alemanya traslladà soldats al front occidental tot pensant que podria aconseguir alguns dels seus objectius; però els exèrcits aliats estaven encara massa sencers com per concedir-li el més mínim respir. Alemanya es va rendir finalment el novembre de 1918.

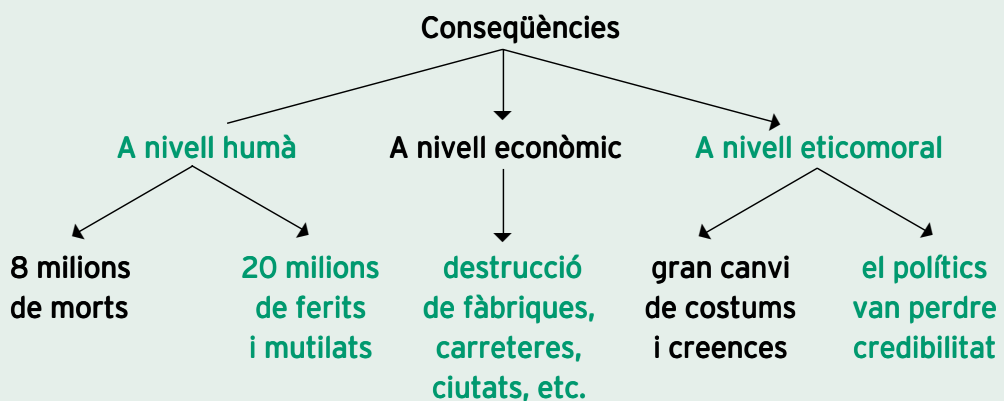
Activitat 5

Posa en el mapa mut que tens al davant les ciutats següents: Sarajevo, Trieste, Belgrat

La solució està al mapa de la pàgina que tens en l'apartat de contiguts.

Activitat 6

Conseqüències de la guerra. Completa les que falten

Activitat 7

Posa al costat de cada afirmació si és veritat (V) o fals (F) respecte a la situació de l'Imperi rus abans de 1917 i les causes que la van anar provocant:

- El tsar governava de forma autoritària. **V**
- Pel que fa a la terra, els pagesos quedaven obligats a pagar unes sumes de diners bastant elevades. **V**
- La majoria dels pagesos podien comprar terres i convertir-se en rics propietaris. **F**
- A nivell d'indústria, la va potenciar i finançar l'Estat. **F**
- Els menxevics consideraven que la transició a una sistema socialista es podia i s'havia de fer de forma violenta. **V**
- Els bolxevics consideraven que només la insurrecció era capaç d'aconseguir les reformes. **V**

Activitat 8

Posa dins de les caselles de la columna següent els **col·lectius** que faltin implicats en el procés revolucionari des de 1905 fins a la caiguda del tsar:

La nova burgesia
Els propietaris rics o kulaks
Els treballadors de la indústria
Els petits propietaris agrícoles
Els treballadors del camp

Activitat 9

Subratlla les respostes correctes relatives a la Revolució d'octubre, la guerra civil i la successió de Lenin:

- a) El tsar es va veure obligat a crear una Assemblea que es deia Duma.
 b) El tsar decidí pel seu compte crear una Assemblea que es deia Duma.
- a) Els soviets eren els grups dels obrers que s'havien enfrontat als soldats.
 b) Els soviets eren els grups dels obrers junt amb els soldats.
- a) El febrer de 1917 es van aixecar de forma conjunta obrers i soldats derrocant el tsar i proclamant la República.
 b) El febrer de 1917 els obrers i els soldats es van aixecar de forma conjunta per derrocar el tsar, però no ho aconseguiren.
- a) El 17 d'octubre Lenin assaltà el Palau d'hivern, residència dels tsars, prenent ell el poder de forma autoritària i dictatorial.

- b) El 17 d'octubre Lenin assaltà el Palau d'hivern, residència dels tsars; s'iniciava d'aquesta manera un canvi profund en la història de Rússia, ja que el poder passava a mans dels soviets, concretament d'un consell obrer, del qual el president era Lenin.

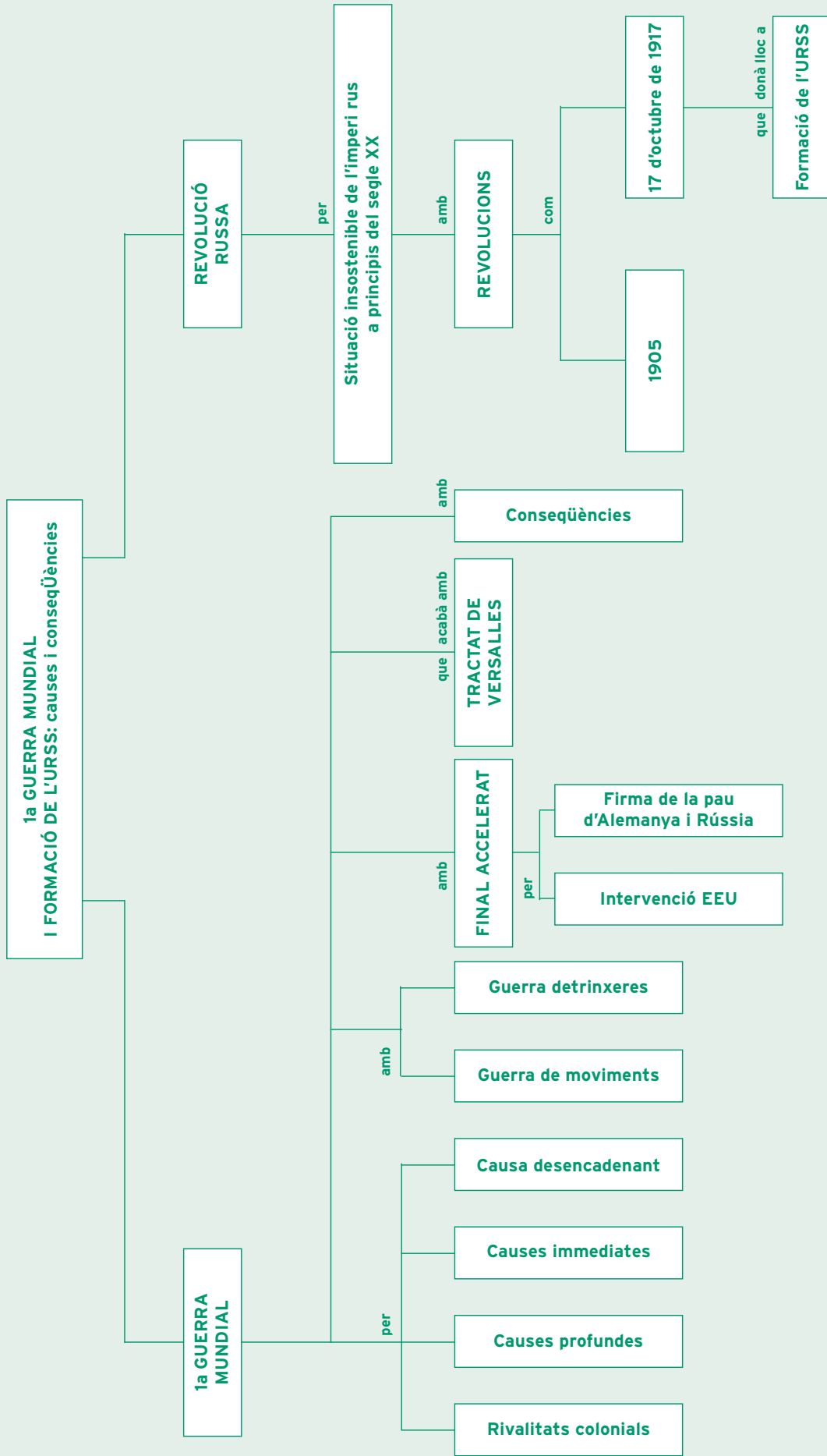
- a) Entre els anys 1918-1921 va esclatar una guerra civil en la qual acabà imposant-se l'exèrcit roig.
- b) La guerra civil que va tenir lloc entre 1918-1921 va donar com a resultat la derrota de l'exèrcit roig.

- a) Un dels elements que estructuraven la nova URSS era un parlament amb dues cambres.
- b) Un dels elements que estructuraven la nova URSS era un parlament que es deia Soviet Suprem.

- a) A Lenin el succeí Trotski.
- b) A Lenin el succeí Stalin.

- a) La política de Stalin va ser autoritària i fèrria.
- b) La política de Stalin va ser democràtica i respectuosa.

QUÈ HAS TREBALLAT?

com

ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

En acabar la unitat, sóc capaç de:	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge en què ho has treballat	Activitat d'avaluació en què ho has treballat
Conèixer el fenomen del colonialisme, les causes que el van provocar i les conseqüències que s'en van derivar.				1, 2 i 3	1
Explicar quines van ser les diferents causes que van anar preparant la Primera Guerra Mundial junt amb les aliances que es van formar.				4 i 5	2 i 3
Poder descriure el desenvolupament i el final de la guerra.				6 i 7	4
Saber a quins acords es va arribar a partir de la pau de Versalles, junt amb les conseqüències més fortes que es van derivar de la guerra.				8 i 9	5 i 6
Conèixer la situació de l'imperi rus abans de 1917 i les causes que la van anar provocant.				10	7
Descriure tot el procés revolucionari des de 1905 fins a la caiguda del tsar.				11 i 12	8 i 9
Identificar la Revolució d'octubre, la guerra civil i la successió de Lenin.				12	9

UNITAT 4

L'ESTAT ESPANYOL: DE LA RESTAURACIÓ A LA GUERRA CIVIL

què treballaràs?

En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- La Restauració és l'etapa cronològica de la història de l'Estat espanyol des del 1875 al 1923.
- La Restauració va ser un sistema polític basat en la monarquia parlamentària anglesa ideat per Cánovas del Castillo.
- El joc polític durant la Restauració estava a mans de dos partits (liberal i conservador) que s'anaven alternant en el poder.
- Durant la Restauració els partits republicans van quedar marginats i el moviment obrer i els partits socialistes van patir una forta repressió.
- La pèrdua el 1898 de les darreres colònies (Cuba, Puerto Rico i Filipines) va provocar una greu crisi en el sistema de la Restauració.
- La crisi del 98 va generar a tot l'Estat espanyol, sobretot a Catalunya, un seguit d'accions polítiques que volien "regenerar" el sistema de la Restauració.
- L'etapa final de la Restauració 1917-1923 es va caracteritzar per la conflictivitat social, la derrota de l'exèrcit al Marroc i el col·lapse polític que van provocar el cop d'estat de Primo

de Rivera amb el suport del rei, de l'exèrcit i de les classes benestants.

- La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930) es va caracteritzar per la desaparició del bipartidisme de la Restauració i per la forta repressió del moviment obrer i el catalanisme.
- Entre 1870 i 1901, a cavall del procés d'industrialització i de la Renaixença cultural, va sorgir el catalanisme polític.
- La primera manifestació important del catalanisme polític van ser les Bases de Manresa de 1892, on es va aprovar el programa polític del catalanisme conservador.
- Entre 1890 i 1910 es va desenvolupar el Modernisme, moviment cultural que va destacar sobretot en l'arquitectura.
- Entre 1901 i 1923 la Lliga va ser el partit hegemònic dins el catalanisme polític.
- La Lliga era un partit conservador i europeista dirigit per Prat de la Riba i Francesc Cambó.
- Sota el govern de la Lliga es va crear la Mancomunitat, primera institució d'autogovern des de 1714.
- La Mancomunitat, malgrat que només tenia competències administratives, va fer una gran tasca, sobretot en l'àmbit de la cultura i les comunicacions.
- Entre 1900 i 1930 el moviment obrer es va organitzar. El 1910 es va fundar la Confederació Nacional del Treball (CNT), que va ser el sindicat més important de Catalunya.
- Entre 1917 i 1922 la CNT va protagonitzar un seguit de vagues que van tenir una gran incidència.
- L'any 1931 va ser proclamada la II República.
- La República va intentar donar solució als greus problemes econòmics, socials, militars i polítics que patia l'Estat espanyol.
- Les mesures reformistes no van ser acceptades pels sectors més conservadors i antidemocràtics de la societat, que el juliol de 1936 van fer un cop d'estat que va provocar la Guerra Civil.

- L'establiment de la República va significar per a Catalunya la recuperació de la Generalitat i l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de 1932.
- Durant la República el partit hegemònic del catalanisme va ser Esquerra Republicana, dirigit per Macià i Companys.
- La Generalitat va desenvolupar un seguit de polítiques reformistes, seguint l'obra iniciada per la Mancomunitat.
- La Guerra Civil espanyola va durar de 1936 a 1939 i va provocar 500.000 morts i 400.000 exiliats.
- Catalunya va restar fidel a la República i la fi de la guerra va suposar el final de la Catalunya autònoma.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Conèixer els principals fets de la Restauració (1875-1923).
- Conèixer els orígens del catalanisme polític (1870-1901).
- Conèixer l'hegemonia de la Lliga (1901-1923).
- Saber què va ser la Mancomunitat.
- Saber les característiques de l'enfortiment del sindicalisme entre 1900-1930.
- Identificar les característiques de la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930).
- Conèixer els principals fets de la II República (1931-1939).
- Conèixer els principals fets de la Generalitat republicana.
- Saber els principals fets de la Guerra Civil (1936-1939).

1. La Restauració (1875-1923)

Després de la breu experiència republicana (1873-1874) va començar l'etapa coneguda com la Restauració (1874-1923). La Restauració, que s'inicià amb el regnat d'Alfons XII, va ser implantada pel polític conservador Antonio Cánovas del Castillo, el qual moriria assassinat per un anarquista el 1897. Es tractava d'un règim polític semblant al britànic: una monarquia parlamentària en què dos grans partits polítics, el liberal i el conservador, s'anaven tornant en el poder d'una manera pacífica. Però aquest règim, sancionat a la Constitució de 1876, era molt poc representatiu, ja que els partits republicans n'eren exclosos i, a més, les eleccions eren un gran frau, perquè el vot era controlat i fins i tot hi votaven els morts.

Aquest fet va provocar que sectors importants de la població no anessin a votar, i aquesta alta abstenció afavoria els interessos d'aquests dos grans partits. Així, podem dir que la Restauració va ser el sistema que van idear les classes dirigents de l'Estat espanyol per poder tenir una certa estabilitat política després d'un segle ple de conflictes socials, polítics i militars.

Per assolir aquesta "estabilitat" la Restauració va marginalitzar els partits republicans i carlins, i va exercir una forta repressió contra el partit socialista i el moviment obrer molt influït per l'anarquisme. A finals de la dècada de 1880, el govern del liberal Sagasta va introduir un seguit de lleis modernitzadores: dret civil (1889), introducció del jurat (1888), llei de sufragi universal (1890).

Al llarg de la Restauració, l'Església catòlica va tenir un tracte de favor i monopolitzava l'educació de les classes benestants. Paral·lelament naixia la Institución Libre de Enseñanza, de caràcter laic i modern.

Els anys 1893-1897 es van caracteritzar per una gran activitat del moviment obrer i per les accions terroristes fetes per anarquistes, a més de l'agitació al camp d'Andalusia.

1.1 La crisi de fi de segle

La pèrdua de les darreres colònies espanyoles (Cuba, Puerto Rico i Filipines) el 1898 va provocar una greu crisi en el sistema de la Restauració, ja que bona part de l'opinió pública va culpar els partits del sistema de ser els responsables del desastre colonial del 98.

És llavors quan, des de diversos sectors de la societat, sorgeixen veus que reclamaven una necessitat de "regenerar" l'Estat espanyol. Aquestes veus venien sobretot des de Catalunya i des d'Euskadi. També des de dintre de l'Estat també van sorgir veus que reclamaven la necessitat de regenerar. La veu més important va ser la del polític conservador Antonio Maura, que va intentar resoldre els greus problemes de l'Estat espanyol sense gaire sort.

L'etapa final de la Restauració, 1917-1923, es va caracteritzar per un agreujament dels problemes arrossegats des de la crisi del 98: conflictivitat social al camp i a la ciutat, vaga general de 1917 i un seguit de derrotes de l'exèrcit espanyol al Marroc van deteriorar molt no només el sistema de la Restauració, sinó també la mateixa monarquia (Alfons XIII). Una monarquia que veia perillar la seva existència

va acceptar la solució militar per tal de resoldre els problemes de l'Estat, pràctica molt habitual al llarg del segle XIX. El setembre de 1923 el capità general de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, amb el vistiplau de la monarquia i de sectors de la burgesia, va fer un cop d'estat que liquidava el sistema de la Restauració.

Subratlla del text que has llegit els fets més importants de la Restauració.

1.2 Els orígens del catalanisme polític (1870-1901)

Les primeres manifestacions catalanistes van ser de caràcter cultural. A partir de 1833 va començar un moviment de recuperació de la cultura catalana conegut com "**Renaixença**".

Les primeres formulacions d'un catalanisme polític van venir de la mà de **Valentí Almirall**, que el 1880 va convocar el primer congrés catalanista. El 1883 es convocà un segon congrés, que va aprovar *el Memorial de Greuges*, presentat a Alfons XII el 1885 i que és considerat el primer manifest catalanista.

Dintre del catalanisme polític van sorgir dues tendències: una de progressista i federal i una regionalista i conservadora. Els seguidors d'aquesta tendència regionalista van crear el 1887 la Lliga de Catalunya, que defensava l'oficialitat del català, la defensa del dret civil català, el proteccionisme econòmic i l'aplicació de polítiques catalanistes.

L'any 1891 els dirigents de la Lliga van veure la necessitat de coordinar tots els nuclis catalanistes del país i així naixia la **Unió Catalanista**, que el 1892 va aplegar a Manresa 248 delegats de tot el país representants de la burgesia que van aprovar les **Bases de Manresa**. Les Bases eren el programa polític del catalanisme conservador i van ser el fonament la base de la posterior acció política de la Lliga Regionalista.

A finals de segle la Unió va entrar en crisi per les tensions que hi havia entre els qui defensaven la no participació en la vida política i els qui la defensaven. Aquests darrers, que curiosament eren els més joves de la Unió, es van escindir l'any 1899 i van crear el **Centre Nacional Català**. Enric Prat de la Riba, Francesc Cambó i el vell dirigent de la Unió Narcís Verdaguer i Callís foren els principals líders del Centre, que l'any 1901 va formar juntament amb la Unió Regionalista el partit que havia de ser el vertebrador de la política catalana al llarg del període 1901-1923, **la Lliga Regionalista**.

1.3 El Modernisme

Va ser el moviment cultural que es va donar al nostre país entre 1890 i 1910 i que va ser dirigit per la burgesia com a manifestació de modernitat i europeisme. El Modernisme va destacar sobretot en l'arquitectura amb autors com: Antoni Gaudí, Puig i Cadafalch i Domènech i Montaner.

A partir de 1906 el Modernisme es va veure desplaçat pel **Noucentisme**, que a més va ser adoptat pel catalanisme polític hegemònic de l'època, el de la Lliga. El Noucentisme, que fonamentalment era un moviment literari, es basava en uns ideals de la tradició clàssica (grega i romana) i de la cultura mediterrània.

1.4 L'hegemonia de la Lliga Regionalista (1901-1923)

La Lliga Regionalista va sorgir de la fusió del Centre Nacional Català amb la Unió Regionalista després de l'èxit a les eleccions municipals de Barcelona de 1901 que va significar la fi del predomini dels partits espanyols a la capital catalana.

La Lliga, liderada per Prat de la Riba i Francesc Cambó, era un partit conservador, però al mateix temps modern i europeu.

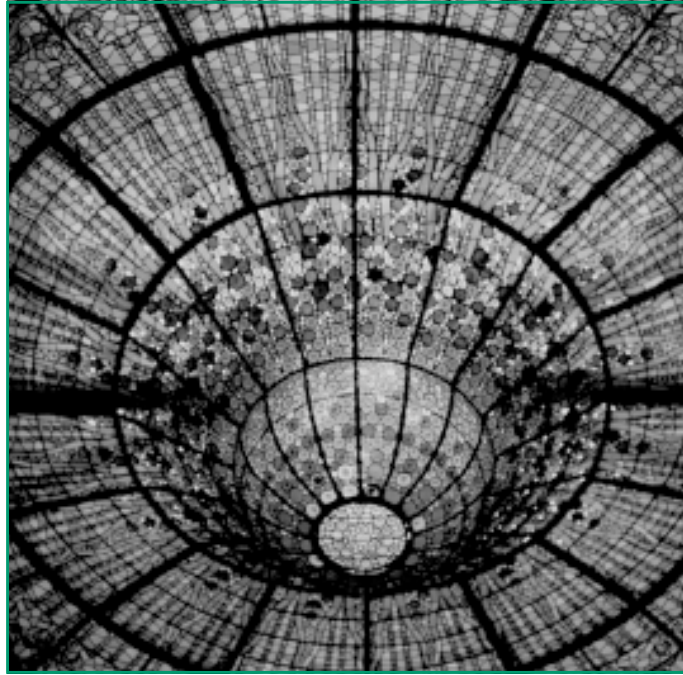
La Lliga va ser el partit més important de Catalunya fins a la dictadura de Primo de Rivera. Sobretot, va saber connectar amb sectors importants de la societat catalana que fins llavors s'havien mantingut al marge del catalanisme (sobretot les classes mitjanes i els professionals liberals i també sectors importants de l'Església catalana).

L'any 1906 la Lliga va impulsar la creació d'una única candidatura de tots els partits catalanistes per concórrer junts a les eleccions generals del 1907. Era la **Solidaritat Catalana**, que va ser un èxit electoral, però al cap de poc temps les diferències es van fer evidents i la Solidaritat es va trencar.

Però segurament l'èxit més important de la Lliga va ser la creació de la Mancomunitat aprofitant la llei de mancomunitats que havia fet el Govern central el 1913. **Així naixia el 1914 la Mancomunitat de Catalunya, presidida per Prat de la Riba, i que era la primera institució d'autogovern des del 1714. La Mancomunitat** era la federació de les quatre diputacions i malgrat que les seves competències i recursos eren molt limitats va fer una gran tasca de país.

Prat de la Riba es va dedicar a "fer país". Així, va emprendre la construcció de carreteres, camins i ferrocarrils secundaris amb la voluntat de comunicar tot el país i millorar l'escàs traçat de la xarxa de comunicacions principals. També va fer una xarxa telefònica que pretenia abastar tot Catalunya. La Mancomunitat també va desenvolupar una política agrària, construint cooperatives agràries a les zones vitícoles. La política sanitària també va ser molt important.

Un capítol a part mereix la política educativa i cultural. La Mancomunitat va posar en marxa un sistema educatiu modern i integrat. Entre les realitzacions noves més significatives cal-dria destacar la xarxa de biblioteques populars o l'Escola Industrial de Barcelona.

Interior del Palau de la Música.

A la mort de Prat de la Riba, l'agost de 1917, la presidència de la Mancomunitat va ser ocupada per Puig i Cadafalch, que va continuar l'obra de Prat fins al 1925 en què la dictadura de Primo de Rivera va dissoldre la Mancomunitat.

Prat de la Riba

Abans de continuar subratlla del text que has llegit els fets més importants de la cronologia del catalanisme polític.

1.5 L'enfortiment del sindicalisme

L'enfortiment del sindicalisme obrer a Catalunya va ser una conseqüència de la consolidació del procés d'industrialització. Entre 1900 i 1930 el nombre d'obrers a Catalunya va augmentar d'un 100 %. El 1930 la població obrera representava el 21 % de la població.

A Catalunya el sindicat més important era la Confederació Nacional del Treball, la CNT, fundada el 1910. La CNT, d'inspiració anarquista, era partidària de l'acció directa i de la vaga general. Entre 1917 i 1922 la CNT va protagonitzar un seguit de vagues que van tenir un gran ressò. La creació per part de la patronal del Sindicat Lliure va suposar una etapa de gran conflictivitat social amb assassinats i fortes repressions. Aquesta etapa històrica es coneix com l'època del pistolisme.

2. La Dictadura de Primo de Rivera 1923-1930

L'any 1923 el sistema de la Restauració estava col·lapsat. Les fortes tensions socials, sobretot a Catalunya, les contínues derrotes de l'exèrcit espanyol al Marroc i la incapacitat dels partits polítics de la Restauració van fer que el capità general de Catalunya, amb el vistiplau del rei i de sectors importants de la burgesia, fes un cop d'estat que va instaurar una dictadura militar que va durar fins al 1930.

Per a Catalunya, la dictadura de Primo de Rivera va suposar una dura repressió contra el moviment obrer i els sindicats, sobretot la CNT, i una dura repressió contra el catalanisme.

La Dictadura va iniciar una destrucció sistemàtica de l'obra de la Mancomunitat, que finalment fou dissolta el 1925.

La forta repressió de qualsevol manifestació catalanista, ja fos política, cultural o fins i tot musical, va fer que s'organitzessin grups independentistes entre els quals destaca Estat Català, fundat per Francesc Macià, que va dur a terme un seguit d'accions contra la Dictadura.

A partir de 1929 la Dictadura feia aigües per tot arreu, i finalment el rei Alfons XIII va fer plegar Primo de Rivera, que va ser substituït pel general Berenguer. Però l'ambient social estava molt crispat i el fet que la monarquia s'havia identificat amb la dictadura va fer reaccionar els partits republicans, socialistes i nacionalistes catalans, que l'agost de 1930 van signar el **Pacte de Sant Sebastià** per tal d'establir una república i donar l'autogovern a Catalunya.

El gener de 1931 el general Berenguer va ser substituït per l'almirall Aznar, que davant la pressió social es veié obligat a convocar unes eleccions municipals el **12 d'abril** que es convertiren en un plebiscit entre monarquia o república. El triomf majoritari de les candidatures republicanes va precipitar la marxa del rei i **la proclamació de la República el 14 d'abril**.

3. La II República

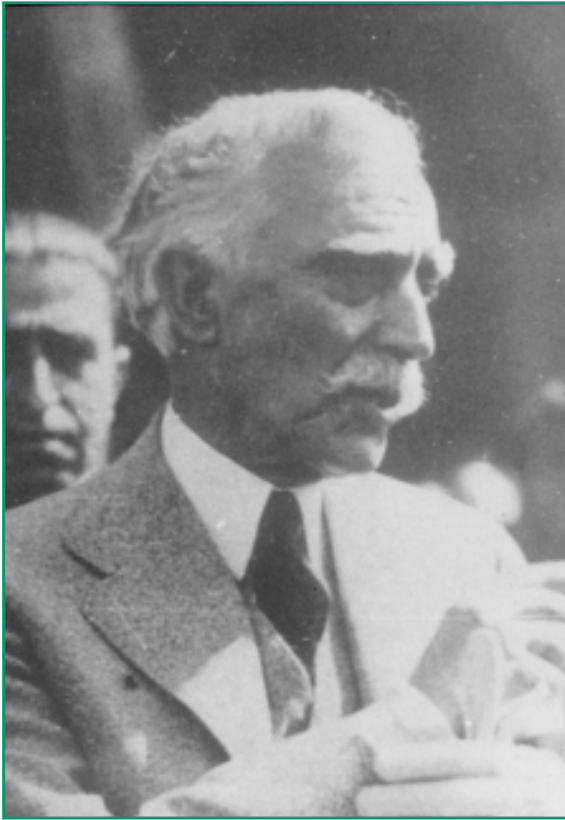
Durant la primera etapa, 1931-1933, la República fou dirigida pels sectors representats per Alcalá Zamora, Azaña i Largo Caballero, entre d'altres, que van desenvolupar polítiques reformistes en diversos àmbits. Així, es va iniciar una reforma de l'exèrcit, una reforma agrària que va fracassar, es van introduir millores socials i es van aprovar una Constitució i els estatuts d'autonomia de Catalunya, Euskadi i Galícia.

L'etapa 1934-1936 és coneguda com el Bienni Negre. En aquest període les dretes van accedir al poder i es van dedicar a anul·lar l'obra reformista de l'etapa anterior. Això va provocar un seguit de conflictes de caire social i polític com, per exemple, a Astúries l'any 1934, on va esclatar una vaga revolucionària que va ser durament reprimida, i a Catalunya, on es van produir els Fets d'octubre.

El febrer de 1936, unes noves eleccions van donar el triomf a les esquerres, que van restaurar les reformes de la primera etapa i les llibertats polítiques. Però les dretes i els sectors de l'exèrcit i de l'Església no van acceptar aquesta nova situació i el juliol van donar suport a un cop d'estat que, en fracassar, va provocar l'inici d'una guerra civil.

3.1 La República a Catalunya: la recuperació de la Generalitat

La proclamació de la República va suposar un canvi polític a Catalunya en què Esquerra Republicana es va convertir en el partit hegemònic desplaçant la Lliga.

Macià

Companys

Esquerra, que era dirigida per **Francesc Macià** i **Lluís Companys**, va negociar amb Madrid el restabliment de la Generalitat i l'elaboració d'un Estatut d'Autonomia (aprovat l'any 1932).

Malgrat les limitacions i les dificultats, l'obra de govern de la Generalitat presidida per Macià primer i a partir de 1934 per Companys va ser importantíssima. Va destacar sobretot en el terreny de la cultura i l'ensenyament (va continuar la feina iniciada per la Mancomunitat), en el benestar social, en la sanitat i en l'ordenació del territori (Pla comarcal de 1936).

El Govern de les dretes a l'Estat durant el període 1934-1936 va comportar a Catalunya, que era governada per ERC, una etapa de tensions amb Madrid que van provocar el **Fets d'octubre** de 1934, en què el president Companys va proclamar l'Estat Català. El fracàs d'aquesta proclamació va tenir com a conseqüència la suspensió de la Generalitat i de l'Estatut i l'empresonament del Govern català.

El triomf el febrer del 1936 de les esquerres va comportar el restabliment de la Generalitat i de l'Estatut i una normalització de situació social.

4. La Guerra Civil 1936-1939

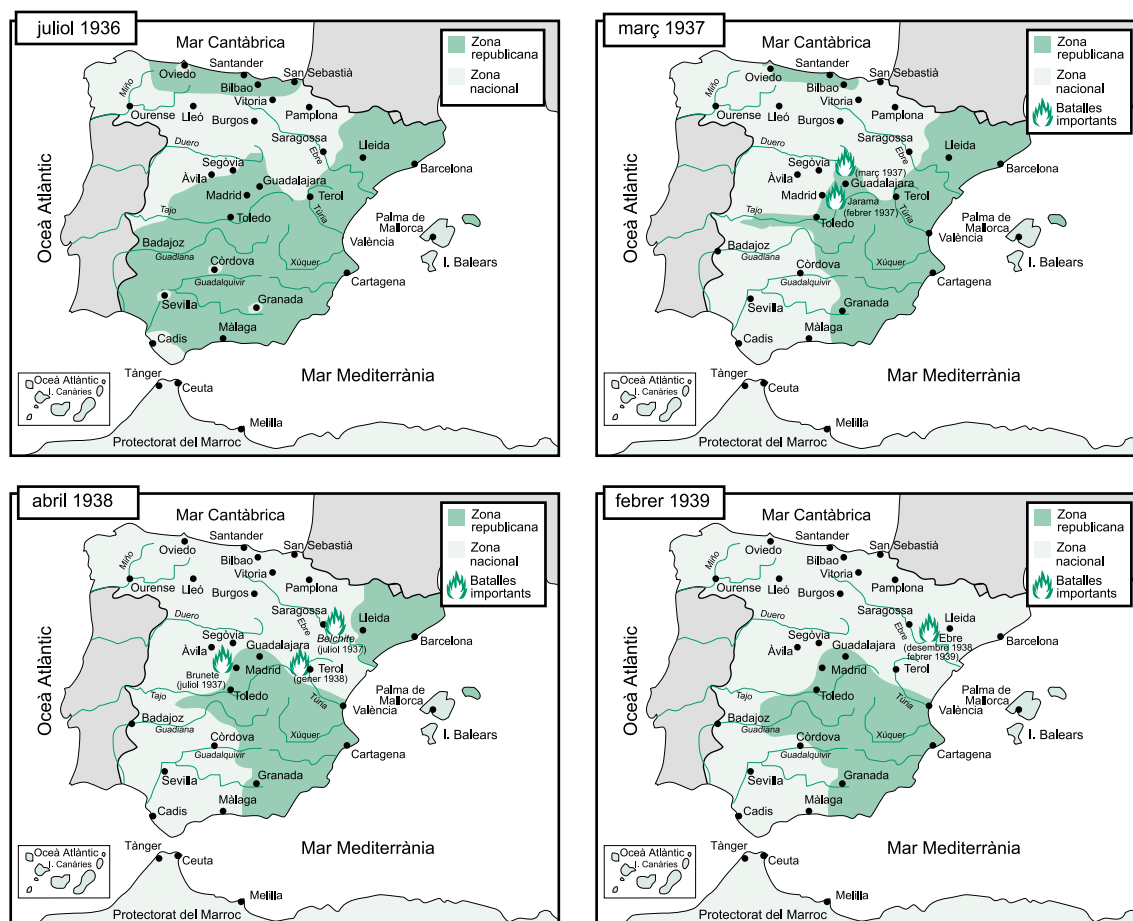
El fracàs del cop d'estat fet pel general **Franco** en diverses zones de l'estat espanyol va significar l'inici de la Guerra Civil. El territori espanyol es va dividir en dos bàndols: un fidel a la República i un altre, anomenat nacional, que es va

enfrentar a la República. L'aixecament militar va triomfar al Marroc, les Canàries, la Meseta Nord, Galícia, Navarra, Mallorca, part d'Aragó i l'Andalusia occidental.

La resta del territori espanyol es va mantenir fidel a la República. La guerra va ser molt llarga i molt dura. Tot i que la Guerra Civil fou un conflicte en el si de la societat espanyola, no pot desvincular-se del context d'enfrontament entre democràcia i feixisme que va viure Europa a la dècada de 1930 i que va conduir a la II Guerra Mundial. Les democràcies europees, malgrat les seves simpaties vers la República, van optar per una política de neutralitat i no intervenció, mentre que els països feixistes, Itàlia i Alemanya, van donar suport als nacionals. Al costat de la República només van lluitar els voluntaris de les Brigades Internacionals i l'URSS.

El balanç final de la guerra va ser esgarrifós: 500.000 morts i 400.000 exiliats.

L'evolució de la Guerra Civil (1936-1939)

4.1 La Guerra a Catalunya

El fracàs del cop d'estat a Catalunya gràcies sobretot a la intervenció de la CNT-FAI va comportar l'inici de l'anomenada **revolució social**. Aquesta situació va propiciar una nova estructuració del poder en la qual els anarquistes de la CNT-FAI van tenir un paper clau, impulsant un procés revolucionari que implicava una profunda transformació social i econòmica. Així, l'octubre de 1936 es va decretar la **lleï de col·lectivitzacions**, que legalitzava una situació de fet:

com que molts patrons van fugir en fracassar el cop d'estat, les empreses van passar a mans dels obrers.

Com que l'exèrcit pràcticament va desaparèixer, les diferents forces polítiques i sindicals van formar columnes de milicians per formar l'anomenat exèrcit popular.

La violència que originava la revolució social, amb l'assassinat de persones de les classes benestants i religioses, va provocar enfrontaments entre les forces polítiques i la CNT-FAI.

Aquestes tensions van causar els anomenats Fets de maig de 1937, que va ser un enfrontament entre la Generalitat-ERC i el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) sota l'òrbita de l'URSS contra la CNT-FAI i el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) que no seguia les directrius de la Unió Soviètica. És a dir, els Fets de maig van ser una guerra civil dintre d'una altra guerra civil. El Fets de maig van suposar la fi del predomini anarquista a Catalunya, el reforçament del poder de la Generalitat i l'augment de la presència i de la influència dels comunistes -de l'URSS- a través del PSUC.

Però el trasllat del govern de la República a Barcelona va suposar una retallada molt important del poder de la Generalitat que comportà tensions entre tots dos governs.

A partir de la derrota de l'exèrcit republicà a la Batalla de l'Ebre (juliol-novembre de 1938) les tropes del general Franco van iniciar l'ocupació de Catalunya entre el desembre de 1938 i el febrer de 1939. L'entrada de les tropes franquistes va suposar l'exili de milers de persones cap a França. Caiguda Catalunya només quedava Madrid, que va ser ocupada el mes de març. La guerra va acabar l'1 d'abril de 1939.

Bombardeig de Granollers, març de 1938

Subratlla del text que has llegit de la II República i de la Guerra Civil els fets més importants que es descriuen.

Activitat 1

Digues de les afirmacions següents quina és veritable (V) i quina és falsa (F).

- La Restauració és l'etapa històrica compresa entre el 1875 i el 1923.
- El sistema polític de la Restauració va ser ideat per Primo de Rivera.
- La Restauració va marginar els partits republicans.
- La pèrdua de les darreres colònies va provocar una greu crisi en el sistema de la Restauració.
- L'any 1917, Primo de Rivera va fer un cop d'estat que va posar fi al sistema de la Restauració.

Activitat 2

Uneix amb fletxes:

1880	Presentació del Memorial de Greuges a Alfons XII
1885	Primer congrés catalanista
1891	Bases de Manresa
1892	Fundació de la Unió Catalanista
1901	Fundació de la Lliga Regionalista

Activitat 3

Digues quina afirmació és correcta i quina incorrecta.

- La Lliga Regionalista, fundada el 1901, era un partit catalanista conservador.
- La Lliga era dirigida per Macià.

Activitat 4

Llegeix el text següent i respon:

«Vèiem que Catalunya tenia llengua, dret, art propis; que tenia un esperit nacional, un caràcter nacional, un pensament nacional; Catalunya era, doncs, una nació. I el sentiment de pàtria, viu en tots els catalans, ens feia sentir que pàtria i nació eren una mateixa cosa, i que Catalunya era la nostra nació, igual que la nostra pàtria».

Enric Prat de la Riba, *La Nacionalitat Catalana*, 1906, Columna-Proa 1999

- 1) Per a Prat de la Riba, quins són els elements que configuren la nació catalana?
- 2) Per a Prat de la Riba, hi ha alguna diferència entre pàtria i nació?

Activitat 5

Digues de les afirmacions següents quina és veritable (V) i quina falsa (F).

- La Mancomunitat creada el 1914, era la primera institució d'autogovern des del 1714.
- La Mancomunitat va ser presidida per Cambó.
- L'obra de govern de la Mancomunitat va destacar sobretot en l'ensenyament i les comunicacions.

Activitat 6

Completa la frase:

“A Catalunya, el sindicat més important era fundada el i d'inspiració”.

Activitat 7

Completa la frase:

“Per a Catalunya, la dictadura de va suposar una etapa de repressió contra el sindicalisme i el catalanisme”.

Activitat 8

Uneix amb fletxes:

Azaña

Restauració

Cánovas del Castillo

II República

Crisi del 98

Estatut d'Autonomia

Activitat 9

Llegeix el text següent i respon:

“Catalans: interpretant els sentiments del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, proclamo la República Catalana com a Estat integrant de la Federació Ibèrica”.

Francesc Macià, proclamació de la República catalana el 14 d'abril de 1931

- 1) Quin tipus d'unió pretén Macià per a Catalunya amb la resta de la península Ibèrica?
- 2) Cerca informació sobre la vida de Francesc Macià.

Activitat 10

Uneix amb fletxes:

1932	Mort del president Macià
1933	Aprovació de l'Estatut de Núria
1934	Eleccions al febrer que donen la victòria a les esquerres
1936	Fets d'octubre i empresonament del Govern català

Activitat 1

De les dues afirmacions digues quina és correcta i quina incorrecta.

- La Restauració és l'etapa històrica de l'Estat espanyol entre 1875 i 1923.
- Primo de Rivera va ser l'impulsor del sistema de la Restauració.

Activitat 2

Defineix:

- Memorial de Greuges:
- Bases de Manresa:
- Lliga Regionalista:

Activitat 3

Què era la Mancomunitat?

Activitat 4

Què era la CNT?

Activitat 5

De les dues afirmacions digues quina és veritable (V) i quina és falsa (F).

- La dictadura de Primo de Rivera es va caracteritzar per la repressió del moviment obrer.
- La dictadura de Primo de Rivera va afavorir el catalanisme polític.

Activitat 6

Què van ser els Fets d'octubre de 1934 a Catalunya?

Activitat 7

Què van ser els Fets de maig de 1937 a Catalunya?

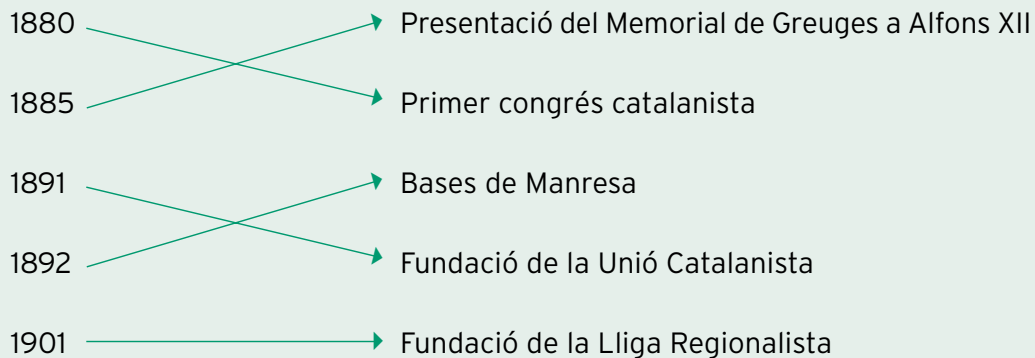
Activitat 1

Digues de les afirmacions següents quina és veritable (V) i quina és falsa (F).

- La Restauració és l'etapa històrica compresa entre el 1875 i el 1923. **V**
- El sistema polític de la Restauració va ser ideat per Primo de Rivera. **F**
- La Restauració va marginar els partits republicans. **V**
- La pèrdua de les darreres colònies va provocar una greu crisi en el sistema de la Restauració. **V**
- L'any 1917, Primo de Rivera va fer un cop d'estat que va posar fi al sistema de la Restauració. **F**

Activitat 2

Uneix amb fletxes:

Activitat 3

Digues quina afirmació és correcta i quina incorrecta.

- La Lliga Regionalista, fundada el 1901, era un partit catalanista conservador. **Correcta**
- La Lliga era dirigida per Macià. **Incorrecta**

Activitat 4

Llegeix el text següent i respon

“Vèiem que Catalunya tenia llengua, dret, art propis; que tenia un esperit nacional, un caràcter nacional, un pensament nacional; Catalunya era, doncs, una nació. I el sentiment de pàtria, viu en tots els catalans, ens feia sentir que pàtria i nació eren una mateixa cosa, i que Catalunya era la nostra nació, igual que la nostra pàtria”.

Enric Prat de la Riba, La Nacionalitat Catalana, 1906, Columna-Proa, 1999

- 1) Per a Prat de la Riba, quins són els elements que configuren la nació catalana? **Els elements que configuren la nació catalana per a Prat són: la llengua, el dret, art propi, l'esperit nacional i el pensament nacional.**

2) Per a Prat de la Riba, hi ha alguna diferència entre pàtria i nació? No, Prat identifica el concepte de pàtria amb el de nació.

Activitat 5

Digues de les afirmacions següents quina és veritable (Veritat) i quina falsa (Fals).

- La Mancomunitat creada el 1914, era la primera institució d'autogovern des del 1714. **Veritat**
- La Mancomunitat va ser presidida per Cambó. **Fals**
- L'obra de govern de la Mancomunitat va destacar sobretot en l'ensenyament i les comunicacions. **Veritat**

Activitat 6

Completa la frase:

"A Catalunya, el sindicat més important era la **Confederació Nacional del Treball (CNT)** fundada el **1910** i d'inspiració **anarquista**".

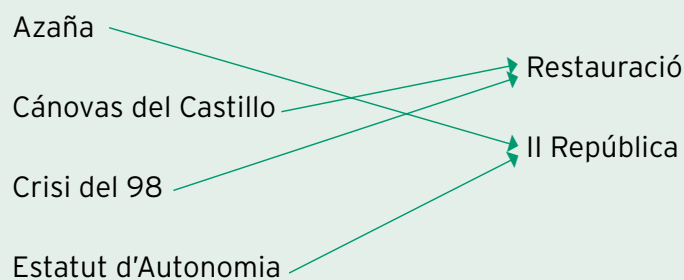
Activitat 7

Completa la frase:

"Per a Catalunya, la dictadura de **Primo de Rivera** va suposar una etapa de repressió contra el sindicalisme i el catalanisme".

Activitat 8

Uneix amb fletxes:

Activitat 9

Llegeix el text següent i respon:

"Catalans: interpretant els sentiments del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, proclamo la República Catalana com a Estat integrant de la Federació Ibèrica".

Francesc Macià, proclamació de la República catalana el 14 d'abril de 1931

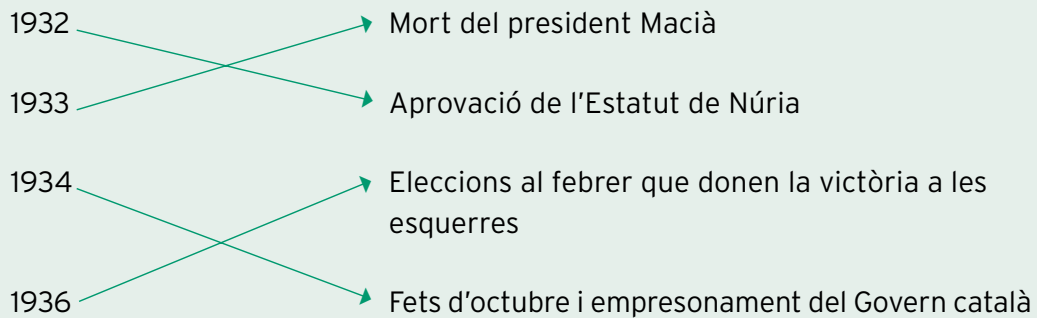
1) Quin tipus d'unió pretén Macià per a Catalunya amb la resta de la península Ibèrica? Pretenia una unió a través d'una federació amb la resta de pobles de la península Ibèrica.

2) Cerca informació sobre la vida de Francesc Macià.

Macià (1859-1933) era militar de professió, però el 1907 va abandonar l'exèrcit i va començar la seva vida política. Inicialment va militar a la Lliga Regionalista, però s'anà distanciant i el 1922 va fundar Estat Català, d'ideologia independentista. Va ser un dels fundadors d'Esquerra Republicana de Catalunya el 1931. La instauració de la II República va comportar la restauració de la Generalitat i Macià va ser elegit president, fins la seva mort el dia de Nadal de 1933. Macià va ser el polític més prestigiat i estimat del seu temps; popularment era conegut com "l'avi" i la seva mort va ser una gran manifestació de dol popular.

Activitat 10

Uneix amb fletxes:

Activitat 1

De les dues afirmacions digues quina és correcta i quina incorrecta.

- La Restauració és l'etapa històrica de l'Estat espanyol entre 1875 i 1923. **Correcta**
- Primo de Rivera va ser l'impulsor del sistema de la Restauració. **Incorrecta**

Activitat 2

Defineix:

- **Memorial de Greuges:** presentat al rei Alfons XII, és considerat el primer manifest del catalanisme polític.
- **Bases de Manresa:** aprovades el 1892, són el programa polític del catalanisme conservador i van ser la base de la posterior acció política de la Lliga Regionalista.
- **Lliga Regionalista:** fundada el 1901, era un partit catalanista conservador, però al mateix temps modern i europeista. Els seus principals dirigents van ser Prat de la Riba i Francesc Cambó. La Lliga va ser el partit hegemònic del catalanisme fins a la dictadura de Primo de Rivera el 1923.

Activitat 3

Què era la Mancomunitat? L'any 1914, aprofitant la Llei de mancomunitats, la Lliga va crear la Mancomunitat de Catalunya, que era la unió de les quatre diputacions provincials. El primer president fou Prat de la Riba, que malgrat les limitacions polítiques i econòmiques va fer una gran obra de govern, sobretot en el terreny de l'ensenyament i de les obres públiques.

Activitat 4

Què era la CNT? La Confederació Nacional del Treball, fundada el 1910 i d'inspiració anarquista, va ser el sindicat més important de Catalunya fins a la Guerra Civil.

Activitat 5

De les dues afirmacions digues quina és veritable (**Veritat**) i quina és falsa (**Fals**):

- La dictadura de Primo de Rivera es va caracteritzar per la repressió del moviment obrer. **Veritat**
- La dictadura de Primo de Rivera va afavorir el catalanisme polític. **Fals**

Activitat 6

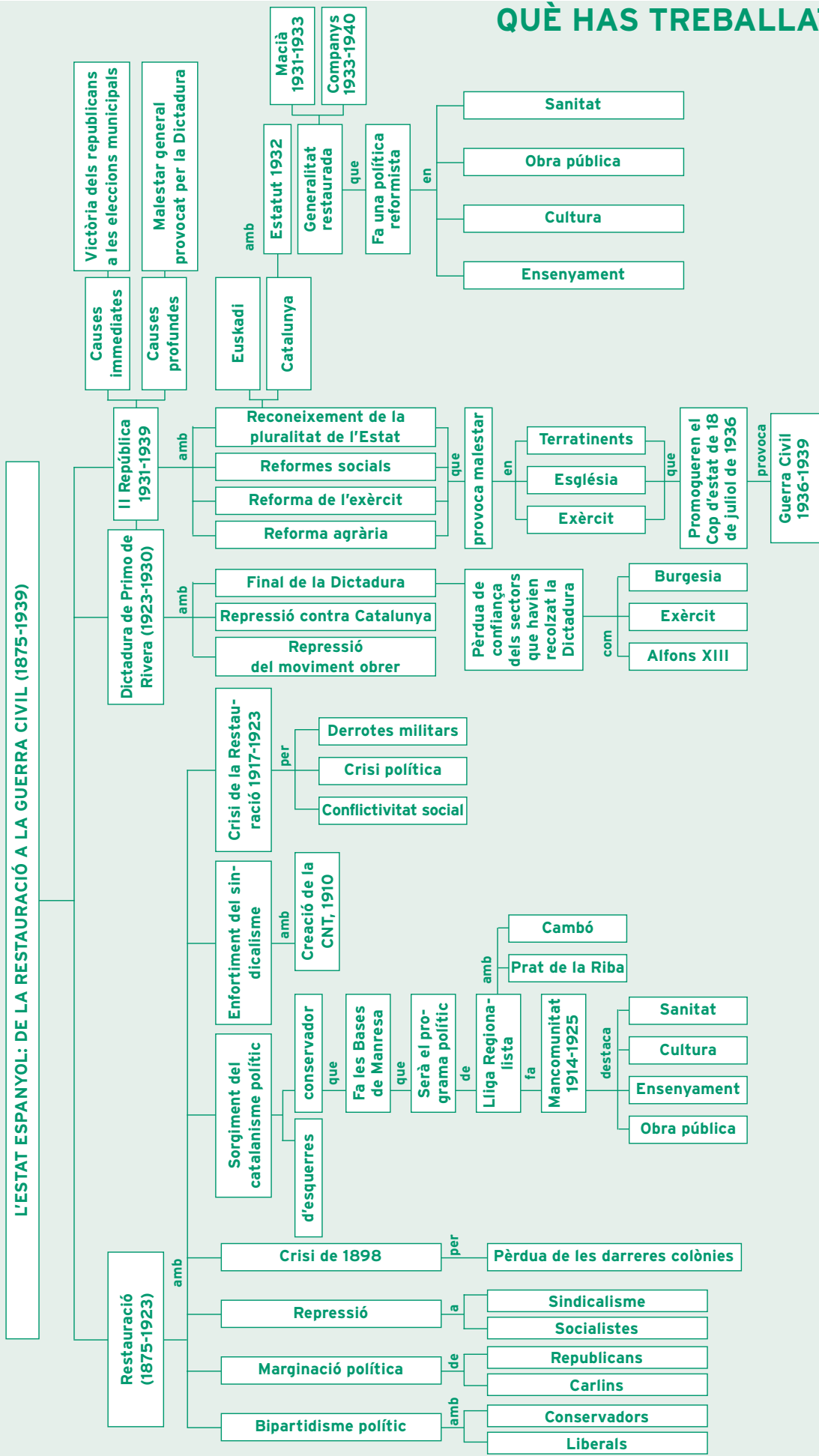
Què van ser els Fets d'octubre de 1934 a Catalunya?

La victòria de les dretes a les eleccions generals de 1933 va comportar l'inici d'una política d'anul·lació de l'obra reformista de l'etapa anterior. Això va provocar un seguit de conflictes de caire social a Astúries i de caire polític a Catalunya. El president Companys, davant el perill que l'estatut fos abolit per Madrid, va proclamar l'Estat català el 6 d'octubre de 1934.

L'acció de Companys va fracassar; el Govern de la Generalitat va ser empresonat i l'Estatut derogat fins al febrer de 1936, en què després de la victòria de les esquerres el febrer es retorna a la normalitat institucional.

Activitat 7

Què van ser els Fets de maig de 1937 a Catalunya? Va ser un enfrontament civil a Catalunya dintre del context de la Guerra Civil. Els Fets de maig de 1937 van enfrontar la Generalitat i el PSUC contra la CNT-FAI. Bàsicament va ser un enfrontament entre comunistes i anarquistes. El Fets de maig van suposar la fi de l'hegemonia anarquista i l'augment de la presència i la influència dels comunistes sota les ordres de l'URSS.

com

ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

En acabar la unitat, sóc capaç de:	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge en què ho has treballat	Activitat d'avaluació en què ho has treballat
Definir la Restauració i la seva cronologia.				1	1
Conèixer els orígens del catalanisme polític.				2	2
Definir la Lliga Regionalista.				3	2
Saber definir la Mancomunitat i quina va ser la seva obra de govern.				5	3
Saber definir la CNT.				6	4
Saber definir les característiques de la dictadura de Primo de Rivera.				7	5
Conèixer els principals fets de la II República.				8 i 10	
Conèixer els principals fets de la Generalitat republicana.				10	6
Conèixer els principals fets de la Guerra Civil.				Suggestiment al text	7

UNITAT 5

127

LA II GUERRA MUNDIAL: CAUSES I CONSEQÜÈNCIES

UNITAT 5 LA II GUERRA MUNDIAL:
CAUSES I CONSEQÜÈNCIES

Socials 4. LA FORJA DEL NOSTRE PRESENT

què treballaràs?

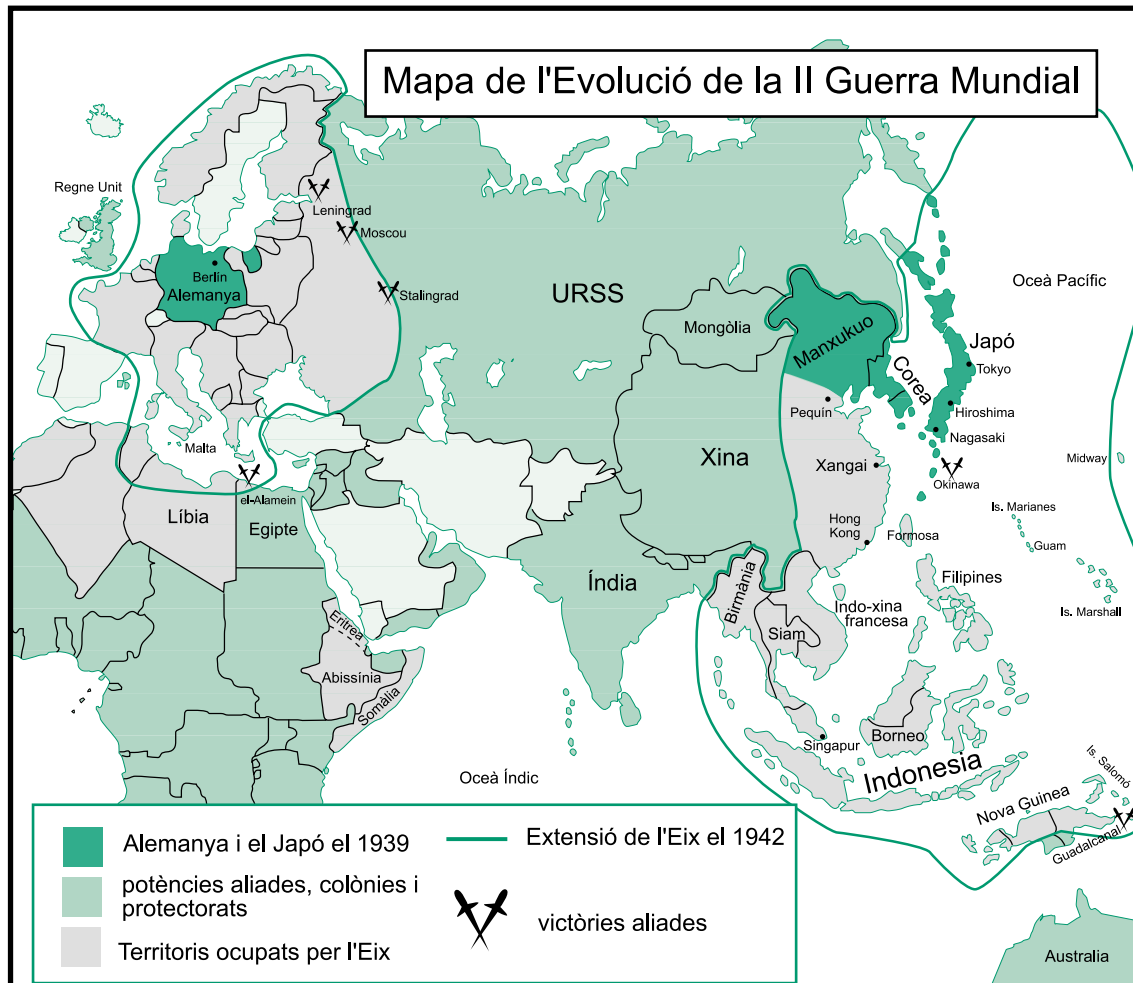
En aquesta unitat treballaràs les idees principals següents:

- Europa vivia una situació molt propícia perquè esclatés la Segona Guerra Mundial.
- Durant la dècada dels anys trenta es van donar una sèrie d'esdeveniments que van anar preparant el terreny i que es coneixen com a causes profundes.
- Les agressions expansionistes per part dels països feixistes amb l'aquiescència dels països democràtics van ser les causes immediates.
- L'1 de setembre de 1939 té lloc la declaració oficial de guerra.
- La guerra llampec, la internacionalització del conflicte, la intervenció dels aliats i l'etapa 1943-1945 constitueixen les fases principals de la guerra.
- Alemanya, Itàlia i el Japó, per una banda, i els EUA, Gran Bretanya i Rússia, per una altra, van ser els dos grans blocs que es van formar.
- Acabada la guerra, els aliats (Gran Bretanya, els EUA i l'URSS) van imposar unes dures sancions a Alemanya.

- La guerra comportà un seguit de conseqüències personals, polítiques i econòmiques.

En acabar la unitat has de ser capaç de:

- Conèixer la situació europea abans de la guerra.
- Explicar els fets que van provocar i fer esclatar la guerra.
- Descriure les quatre fases que van configurar la guerra.
- Conèixer els acords a què es va arribar en les conferències de pau.
- Descriure les conseqüències que es van derivar de la guerra.

1. **La situació d'Europa abans de la Segona Guerra Mundial** era realment desoladora i molt pessimista a causa d'una sèrie d'esdeveniments que havien provocat una situació més que propícia per a la guerra. Entre aquests esdeveniments cal destacar:

1.1 El record tan amarg que encara perdurava de la Primera Guerra Mundial.

1.2 La crisi econòmica de 1929 que provocà una taxa d'atur impressionant. A Alemanya aquest atur va ser reduït per Hitler a base d'una política de control policial sobre la població i d'invertir quantitats immenses en indústries pesants i en armament sobretot.

1.3 La revolució comunista que havia triomfat a Rússia i que molts països europeus tenien por que continués estenent-se. No va ser així, en canvi, per a molts obrers i alguns intel·lectuals dels països industrialitzats que la van prendre com a model.

1.4 Al mateix temps, els països democràtics com ara Gran Bretanya, França, els Països Baixos, Suècia, Noruega, Suïssa, etc., no feien gaire cas de l'ascens feixista i dictatorial que s'estava produint en alguns països. Concretament, Anglaterra i França no havien fet res davant l'ocupació per part de Hitler de la regió de Renània l'any 1936 i la incorporació d'Àustria i la regió txeca dels Sudets el 1938. Per altra banda, Alemanya també demanava annexionar-se la ciutat de Danzig, que era l'única sortida de Polònia al mar, per poder tenir accés lliure a la Prússia Oriental, que formava part d'Alemanya.

1.5 L'URSS havia signat un pacte de no-agressió amb Alemanya l'any 1939, que contenia uns acords secrets, com ara repartir-se Polònia i permetre que l'URSS ocupés els estats bàltics en cas que esclatés un conflicte bèl·lic.

Abans de continuar resumeix les idees principals del paràgraf que acabes de llegir.

2. Com en el cas de la Primera, també **per a la Segona Guerra Mundial s'han de cercar les causes que la van provocar**. Val a dir que la guerra ja s'estava gestant des de finals dels anys vint i durant tota la dècada dels anys trenta, tal com acabem de veure. És el que es coneix com la crisi dels anys trenta, durant els quals es van anar produint uns fets que acabaren en l'esclat final de la guerra. Per tant, és en aquesta època que hem de cercar les causes, que no van ser totes del mateix tipus ni tampoc van tenir el mateix paper decisor; per això, cal classificar-les en dos blocs diferenciats:

a. **Causes profundes:**

1. Els alemanys no havien oblidat la humiliació que se'ls va infligir en molts aspectes segons el tractat de Versalles un cop acabada la Primera Guerra Mundial, la qual cosa els provocava de forma contínua un esperit de venjança. Hitler va saber aprofitar l'ocasió per exaltar el poble contra aquesta humiliació. S'havia convertit en líder del partit nazi (nacionalsocialista) i va proclamar que era l'únic que arribaria a solucionar les crisis del país. Va escriure la seva obra *Mein Kampf* (La meua lluita) on exposava els punts fonamentals de la seva doctrina:
 - Un sol poble (el poble alemany tot cuitant la puresa de la raça).
 - Un imperi (anomenat Reich): s'havien d'ocupar tots els territoris on visquessin alemanys.
 - Un sol líder (anomenat Führer) al qual se l'ha de retre obediència cega.

Una immensa propaganda i manifestacions militars i polítiques es van encarregar que aquestes idees arribessin a tothom i convencessin la majoria.

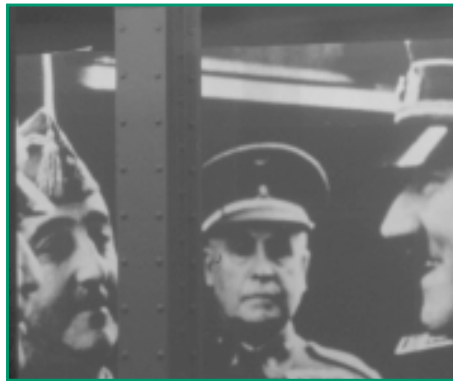
Hitler va pujar al poder després de les eleccions de 1933. Ràpidament ordenà aquelles reformes polítiques que només l'afavorien a ell com, per exemple, el partit únic i la persecució de tots els dissidents i sospitosos d'idees comunistes. La policia política, Gestapo, va ser l'instrument eficaç per dur a terme tots els seus projectes.

A Itàlia uns anys abans, la dècada dels vint, havia començat una experiència semblant encarnada en la persona de Benito Mussolini, que va saber aprofitar el descontent que existia entre la població després de la Primera Guerra Mundial (poques concessions tot i haver estat un dels països vencedors, crisi econòmica, vagues, por a una possible revolució comunista, etc.). Mussolini creà uns grups de combat, anomenats fascio, que l'ajudaren amb mètodes molt foscos i bruts a pujar al poder, fins que va acabar essent nomenat cap de govern.

Els seus principis fonamentals es traduïen en: la desigualtat de les persones en el sentit que uns manen i els altres obeeixen, i un líder indiscutible encarregat de guiar, anomenat duce. Va crear símbols d'identificació amb el partit i una bona propaganda de transmissió.

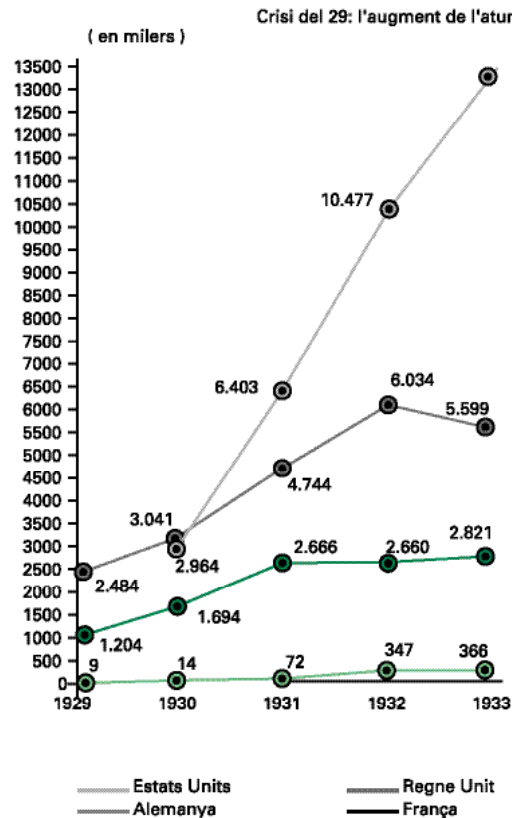
En les seves conquestes exteriors va ser ajudat per Alemanya, la qual cosa va donar peu a la formació de l'eix Roma-Berlín.

Fes un llistat amb les idees més importants que han sortit en el paràgraf que acabes de llegir.

Hitler y Franco a Hendaya.

2. Durant l'any 1929 s'havia produït un crac econòmic que va provocar malestar en molta gent (atur, pujada de preus, fam, etc.), alhora que els governs dels països capitalistes i les burgesies que els donaven suport tenien por que esclatés una revolució obrera que acabés imposant un règim socialista com a l'URSS.
3. La Societat de Nacions, creada a partir de la Primera Guerra Mundial, no va servir per a res perquè des del principi va néixer morta per dues raons, entre d'altres:
 - Per una banda, les dues potències (els EUA i l'URSS) no n'eren membres.
 - Per l'altra, els països que es veïen recriminats o no eren ajudats com ells esperaven abandonaven l'associació, com van ser els casos del Japó, Alemanya, Itàlia, etc.

4. Finalment, el fort rearmament per part de les potències autoritàries per tal de poder fer front al seu desig d'expansió territorial.
- b. Causes immediates són, com sempre, les que van acabar de decidir el conflicte:
1. Per una banda, el desig d'expansió territorial dels països feixistes, raó per la qual s'havien armat tan fortament. Una expansió que es devia a qüestions econòmiques, polítiques, etc., segons els diferents països. Per exemple: a) el Japó volia ampliar el seu territori a costa de la Xina. b) Itàlia va atacar per dos fronts: conquerí Etiòpia a l'Àfrica (expansió colonial) i a Europa va conquerir Albània. c) Alemanya va ocupar el Sarre (regió en poder de França), Àustria i la regió txeca dels Sudets, poblada per alemanys, ja que la intenció de Hitler era formar un gran imperi partint de les regions habitades majoritàriament per alemanys, però que no pertanyien a Alemanya. Després es llençà també a la conquesta de les regions més riques de Txecoslovàquia.
 2. D'altra banda, els països democràtics van intentar mantenir una actitud neutral i de no-intervenció, per la qual cosa no es van adonar de la grandària del problema fins que aquest havia arribat ja a un extrem límit.
 3. Els països feixistes es van aliar: la primera aliança va ser la que van signar l'any 1936 Alemanya i Itàlia formant l'eix Roma-Berlín; el mateix any Alemanya va signar un altre pacte amb el Japó que tenia com a

finalitat fer un front comú contra l'URSS. Aquest pacte va donar lloc a l'ampliació de l'eix anterior, que va passar a ser l'eix Roma-Berlín-Tokio.

Abans de continuar dibuixa en un mapamundi el triangle format per Berlín-Roma-Tokio.

3. La **declaració definitiva de guerra** va arribar l'1 de setembre de 1939 quan Alemanya inicià la invasió de Polònia, perquè li reclamava el port de Danzig i el corredor que el separava d'Alemanya. Alemanya ja s'havia assegurat que l'URSS no l'ataqués, per la qual cosa hi va firmar un pacte prèviament. La situació resultava ja imparable, perquè Gran Bretanya i França havien fet concessions a Alemanya quan li van permetre l'ocupació dels Sudets (regió de Txecoslovàquia habitada majoritàriament per alemanys), tot pensant que d'aquesta manera s'acabaria l'ambició alemanya.

4. El **desenvolupament de la guerra** va seguir fases diverses:

4.1 La guerra llampec: amb aquesta expressió es coneix la forma de portar la guerra que van seguir els exèrcits de l'Eix, consistent en combats ràpids amb molt material bèl·lic i de tota mena. Així s'explica, per exemple, que Polònia fos ocupada en **quinze** dies; o que durant l'hivern de 1939-40 ocupés també Dinamarca i Noruega, bases fonamentals per a la marina. França i Bèlgica van ser sorpreses igualment, etc.

4.2 El conflicte es fa internacional:

a. Per una banda, amb l'atac d'Alemanya contra l'URSS, tot i el pacte que tenien de no-agressió. Quan Alemanya es va veure amb forces va voler ampliar els seus territoris per l'est portant a terme una sèrie d'atacs molt durs que van costar a l'URSS moltes baixes i pèrdues. Cap al desembre de 1941 van ser deturats a les portes de Moscou.

b. Per una altra banda, l'atac per sorpresa del Japó a l'esquadra nord-americana (Pearl Harbor) el desembre de 1941, per intentar augmentar els seus dominis al sud del Pacífic.

4.3 Els aliats: els països que havien estat atacats (Gran Bretanya, França, Xina, l'URSS i els EUA) es van aliar cap a l'hivern de 1941-42. Entre tots aquests la guerra va ser dirigida per tres concretament: els EUA, al front del qual es trobava el president Roosevelt, l'URSS amb Stalin i Gran Bretanya, que tenia com a primer ministre Churchill. Aquestes potències van infligir dures derrotes entre el 1942-43 als components de l'Eix, ja que posseïen millor armament militar i eren superiors en quantitat de soldats.

4.4 L'última etapa (1943-45): la cruesa es va disparar en aquesta última etapa: milers d'avions bombarders, coets de precisió, una artilleria més perfeccionada, etc. I finalment les dues bombes atòmiques. Abans, però, els americans, amb el general Eisenhower al front, va desembarcar a Normandia el juny de 1944, ocupant ràpidament Bèlgica i França com a pas previ per a

la derrota d'Alemanya. El maig de l'any 1945 els russos van ocupar Berlín, cosa que va produir la rendició final d'Alemanya.

El Japó es va rendir finalment arran de la catàstrofe de les dues bombes atòmiques sobre Hiroshima (6 d'agost de 1945: en els primers moments va matar prop de 80.000 persones; els efectes de la radiació, però, van afectar unes 200.000) i Nagasaki (8 d'agost de 1945).

La capitulació final per part del Japó es produí el 2 de setembre de 1945.

Abans de continuar resumeix els aspectes més destacats de cadascuna d'aquestes fases.

5. **Les conferències de pau:** els tres grans (Gran Bretanya, l'URSS i els EUA) es van reunir per primer cop a Teheran el novembre de 1943 on van acordar els nous límits de Polònia. Per segona vegada es reuniren a Ialta el febrer de 1945: Roosevelt i Stalin van imposar la divisió d'Alemanya en quatre zones d'ocupació, deixant la zona est d'Europa sota la influència de l'URSS. La darrera conferència, però, va ser a Postdam (juliol-agost de 1945) on van aparèixer les fortes discrepàncies que existien entre ells. De tota manera es van posar d'acord en diversos aspectes referits a Alemanya: pagament de les reparacions de guerra, desmantellament de la indústria militar i processament i càstig dels líders nazis més importants.

A la Conferència de San Francisco (abril-juny de 1945) es va estructurar l'**ONU (Organització de les Nacions Unides)** que tenia com a missió principal fer d'intermediària i intentar resoldre de forma pacífica els problemes i conflictes que poguessin sorgir entre les nacions del món.

És possible que hagi pensat més d'una vegada que els horrors de la Segona Guerra Mundial mai més s'arribarien a produir. Malauradament no ha estat pas així: si examines una mica a fons els darrers conflictes als Balcans i els enfrontaments dels israelians amb els palestins, possiblement quedaries esparverat per horrors semblants o potser, fins i tot, més grans.

6. La **Segona Guerra Mundial** va tenir també unes **conseqüències** horribles:

6.1 La primera d'elles va ser la gran pèrdua de vides humanes junt amb la quantitat de ferits i de mutilats, amb tota la càrrega econòmica que això comportava. No cal dir que la gent que es va salvar va passar penúries de tota mena i va malviure.

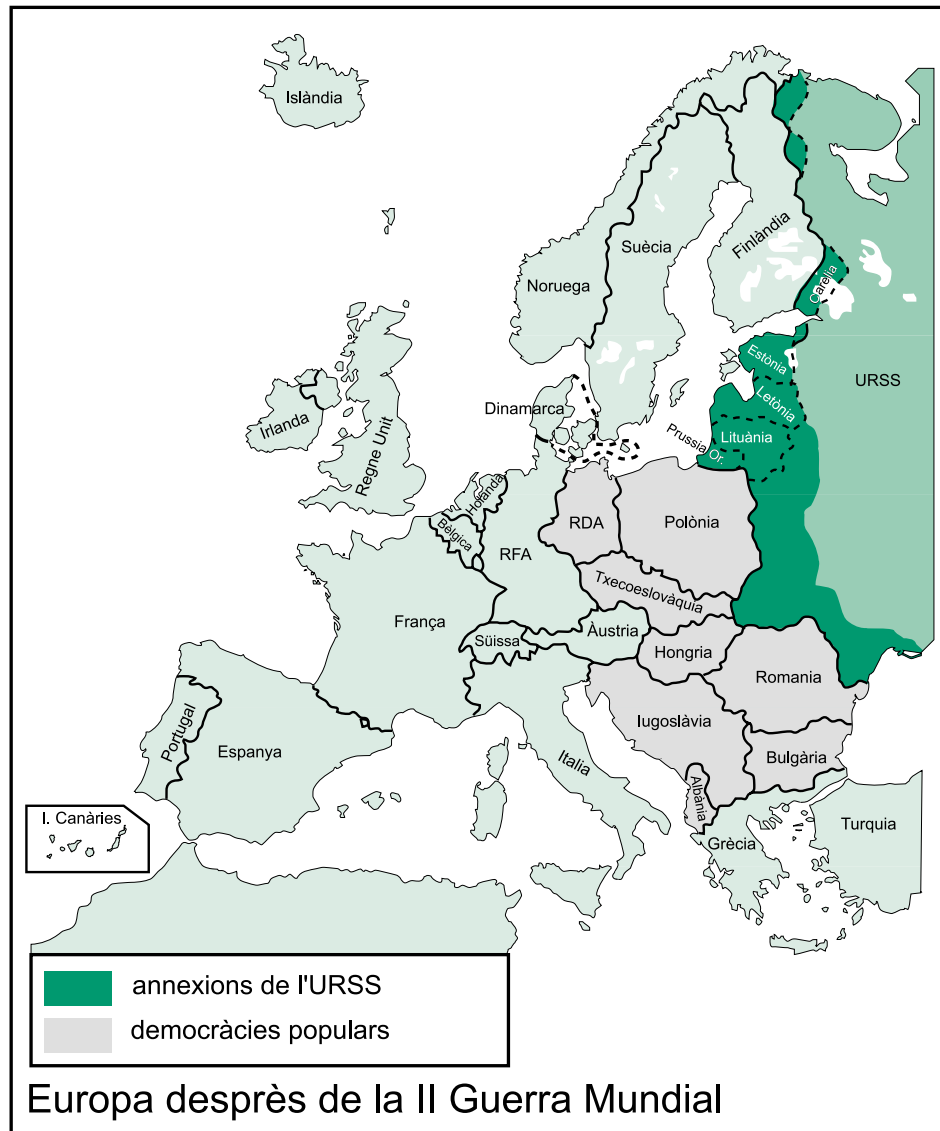
6.2 Els traumes que van provocar en tanta gent, tan soldats com persones civils, per les brutalitats que havien vist i que moltes d'elles van patir.

6.3 La gran atrocitat del llançament de les dues bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki. No solament per la gran catàstrofe que va provocar en aquestes ciutats i l'entorn, sinó per la por al fet que el fenomen nuclear provoqués majors brutalitats en el cas que esclatés un altre conflicte militar.

6.4 L'horror dels camps d'extermini on van morir més de cinc milions de jueus, a més d'eslaus, gitanos i persones d'ideologia antifeixista.

6.5 Per últim, el protagonisme a escala mundial el van prendre els EUA i l'URSS, a costa d'Europa que fins llavors l'havia ocupat. A partir d'aquest moment el món quedava dividit en dos grans blocs: l'occidental encapçalat pels EUA i l'oriental encapçalat per l'URSS.

6.6 Canvis en el mapa d'Europa.

Activitat 1

Situació europea abans de la Segona Guerra Mundial. Posa una creu a la casella correcta:

- a) Existia un record amarg de la Primera Guerra Mundial.
 La gent havia oblidat per complet la Primera Guerra.
 La gent desitjava tornar a repetir l'experiència.
- b) Hitler va augmentar l'atur d'Alemanya.
 Hitler invertí una gran quantitat de diners en indústria pesant i d'armament.
 L'any 1929 es va donar un reeixir econòmic.
- c) Els països democràtics van aturar l'ascens feixista d'alguns països d'Europa.
 Gran Bretanya i França van frenar Hitler en el seu intent d'ocupació d'algunes regions.
 Hitler s'annexionà la regió de Renània sense l'oposició de França ni de Gran Bretanya.

Activitat 2

Escriu en la columna següent les causes profundes de la Guerra.

El crac econòmic de 1929

Activitat 3

Encercla la resposta que cregueis que és correcta: "la guerra va esclatar..."

- Per la conquesta que Itàlia va fer d'Etiòpia i d'Albània.
- Pel desig del Japó d'ampliar els seus territoris a costa de la Xina.
- Perquè Alemanya va ocupar la regió del Sarre.
- Per l'atac que van llençar els països democràtics contra Hitler.
- Perquè Alemanya inicià la invasió de Polònia l'1 de setembre de 1939.

Activitat 4

Escriu en les columnes següents quatre característiques de les fases de la guerra.

Guerra llamec	Internacionalització del conflicte	Els aliats	L'última etapa

Activitat 5

Enllaça amb una fletxa els conceptes que corresponguin: les conferències de pau:

Ialta

ONU

Postdam

Nous límits de Polònia

Teheran

Sancions respecte a Alemanya

San Francisco

Divisió d'Alemanya

Activitat 6

Respon si és veritat (V) o fals (F). Conseqüències de la guerra:

- Es van perdre una gran quantitat de vides humanes.
- La gent que es va salvar va passar penúries de tota mena.
- Sortosament no van patir cap trauma fort.
- Les bombes atòmiques d'Hiroshima i Nagasaki van provocar una gran catàstrofe en aquestes ciutats i tot l'entorn.
- Als camps d'extermini van morir només jueus.
- Els EUA i l'URSS van prendre el protagonisme mundial a costa d'Europa.

Activitat 1

Escriu les respostes que falten: "La situació d'Europa abans de la Segona Guerra Mundial era..."

Activitat 2

Omple la segona columna amb la resposta que correspongui:

Líder d'Alemanya. Un sol poble, un sol líder, un imperi. Gestapo. Líder d'Itàlia. Grups de combat italians. Crac econòmic. Fort rearmament.

Mussolini	
Fascio	
1929	
Hitler	
Potències autoritàries	
Polícia política d'Alemanya	
Mein Kampf	

Activitat 3

Omple els buits que falten: "La declaració definitiva de guerra va arribar l'..... de quan inicià la de perquè li reclamava el de"

Activitat 4

Posa una creu a la casella que correspongui:

- a) - S'anomena guerra llampec per la semblança que tenien amb els llampecs els obusos que es llençaven.
- S'anomena guerra llampec perquè es va fer amb combats ràpids.
- S'anomena guerra llampec perquè aprofitaven les tempestes per atacar.
- b) La guerra va ser dirigida pels tres països següents:
- Els EUA, la Xina i l'URSS
- Gran Bretanya, França i els EUA
- Els EUA, l'URSS i Gran Bretanya
- c) - L'URSS llençà dues bombes atòmiques sobre Tokio i Nagasaki
- Gran Bretanya llençà dues bombes atòmiques sobre Hiroshima i Kyoto
- Els EUA van llençar dues bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki

Activitat 5

Respon posant al costat si és veritat (V) o fals (F).

- La conferència de Postdam es va celebrar l'any 1943.
- A Teheran es van acordar els nous límits de Polònia.
- A San Francisco es va estructurar l'ONU.
- La conferència de Teheran es va celebrar al final de la guerra.
- A la conferència de Ialta es va imposar la divisió d'Alemanya en quatre zones.

Activitat 6

Uneix amb una fletxa els conceptes que es corresponguin:

Gran pèrdua	Els EUA i l'URSS
Hiroshima i Nagasaki	Camps d'extermini
Cinc milions de jueus	Bombes atòmiques
Dos blocs	De vides humanes

SOLUCIÓ DE LES ACTIVITATS D'APRENTATGE

Activitat 1

Situació europea abans de la Segona Guerra Mundial. Posa una creu a la casella correcta:

- a. Existia un record amarg de la Primera Guerra Mundial.
- La gent havia oblidat per complet la Primera Guerra.
- La gent desitjava tornar a repetir l'experiència.
- b. Hitler va augmentar l'atur d'Alemanya.
- Hitler invertí una gran quantitat de diners en indústria pesant i d'armament.
- L'any 1929 es va donar un reeixir econòmic.
- c. Els països democràtics van aturar l'ascens feixista d'alguns països d'Europa.
- Gran Bretanya i França van frenar Hitler en el seu intent d'ocupació d'algunes regions.
- Hitler s'annexionà la regió de Renània sense l'oposició de França ni de Gran Bretanya.

Activitat 2

Escriu en la columna següent les causes profundes de la Guerra.

La ineficàcia de la Societat de Nacions
El crac econòmic de 1929
El fort rearmament
El sentit d'humiliació que patia Alemanya

Activitat 3

Encercla la resposta que cregueis que és correcta: "la guerra va esclatar..."

- Per la conquesta que Itàlia va fer d'Etiòpia i d'Albània.
- Pel desig del Japó d'ampliar els seus territoris a costa de la Xina.
- Perquè Alemanya va ocupar la regió del Sarre.
- Per l'atac que van llençar els països democràtics contra Hitler.
- Perquè Alemanya inicià la invasió de Polònia l'1 de setembre de 1939.

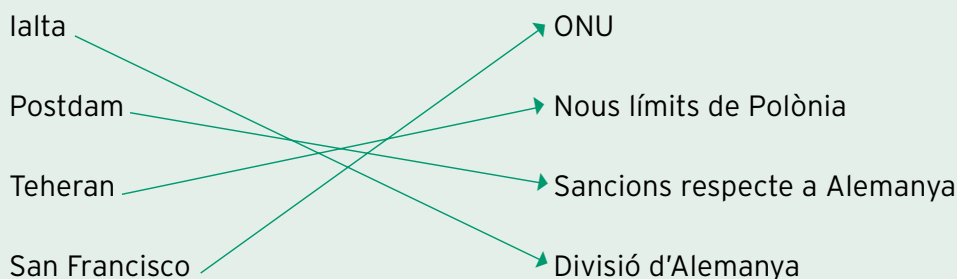
Activitat 4

Escriu en les columnes següents quatre característiques de les fases de la guerra.

Guerra llampec	Internacionalització del conflicte	Els aliats	L'última etapa
Combats ràpids	Atac d'Alemanya contra l'URSS	Gran Bretanya, França, Xina, l'URSS i els EUA es van aliar cap l'hivern de 1941-42	La cruesa es va disparar
Amb molt de material bèl·lic	Moltes baixes de l'URSS a causa de l'atac d'Alemanya quan van voler ampliar els seus territoris per l'est	La guerra la van dirigir tres: els EUA, l'URSS i Gran Bretanya	Dues bombes atòmiques
La van emprar els exèrcits de l'eix	Pearl Harbor	Durant 1942-43 van infligir dures derrotes a les tropes de l'Eix	Desembarcament de Normandia
Polònia va ser ocupada en quinze dies			Capitulació final del Japó el 2 de setembre de 1945

Activitat 5

Enllaça amb una fletxa els conceptes que corresponguin: les conferències de pau:

Activitat 6

Respon si és veritat (V) o fals (F). Conseqüències de la guerra:

- Es van perdre una gran quantitat de vides humanes. **V**
- La gent que es va salvar va passar penúries de tota mena. **V**
- Sortosament no van patir cap trauma fort. **F**
- Les bombes atòmiques d'Hiroshima i Nagasaki van provocar una gran catàstrofe en aquestes ciutats i tot l'entorn. **V**
- Als camps d'extermini van morir només jueus. **F**
- Els EUA i l'URSS van prendre el protagonisme mundial a costa d'Europa. **V**

Activitat 1

Escriu les respostes que falten: “La situació d'Europa abans de la Segona Guerra Mundial era...”

Existia un record amarg de la Primera Guerra Mundial.

La por de molts països al fet que s'estengués la Revolució russa.

La crisi econòmica de 1929.

Els països democràtics no feien gaire cas de l'ascens feixista i dictatorial que s'estava produint en alguns països.

El pacte de no-agressió d'Alemanya amb l'URSS amb altres acords secrets.

Activitat 2

Omple la segona columna amb la resposta que correspongui: Líder d'Alemanya. Un sol poble, un sol líder, un imperi. Gestapo. Líder d'Itàlia. Grups de combat italians. Crac econòmic. Fort rearmament.

Mussolini	Líder d'Itàlia
Fascio	Grups de combat italians
1929	Crac econòmic
Hitler	Líder d'Alemanya
Potències autoritàries	Fort rearmament
Policia política d'Alemanya	Gestapo
Mein Kampf	Un sol poble, un sol líder, un imperi

Activitat 3

Omple els buits que falten: «La declaració definitiva de guerra va arribar l'1 de setembre de 1939 quan Alemanya inicià la invasió de Polònia, perquè li reclamava el port de Danzig i el corredor que el separava d'Alemanya».

Activitat 4

Posa una creu a la casella que correspongui:

- a) - S'anomena guerra llampec per la semblança que tenien amb els llampecs els obusos que es llençaven.
- S'anomena guerra llampec perquè es va fer amb combats ràpids.
- S'anomena guerra llampec perquè aprofitaven les tempestes per atacar.
- b) La guerra va ser dirigida pels tres països següents:
- Els EUA, la Xina i l'URSS
- Gran Bretanya, França i els EUA
- Els EUA, l'URSS i Gran Bretanya
- c) - L'URSS llençà dues bombes atòmiques sobre Tokio i Nagasaki
- Gran Bretanya llençà dues bombes atòmiques sobre Hiroshima i Kyoto
- Els EUA van llençar dues bombes atòmiques sobre Hiroshima i Nagasaki

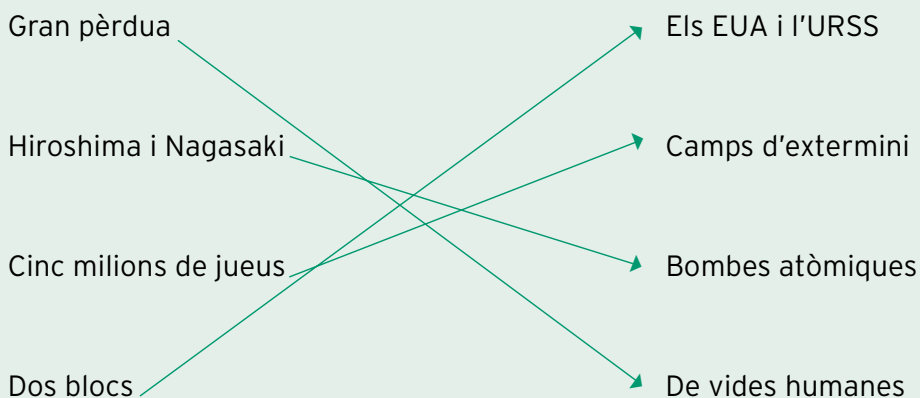
Activitat 5

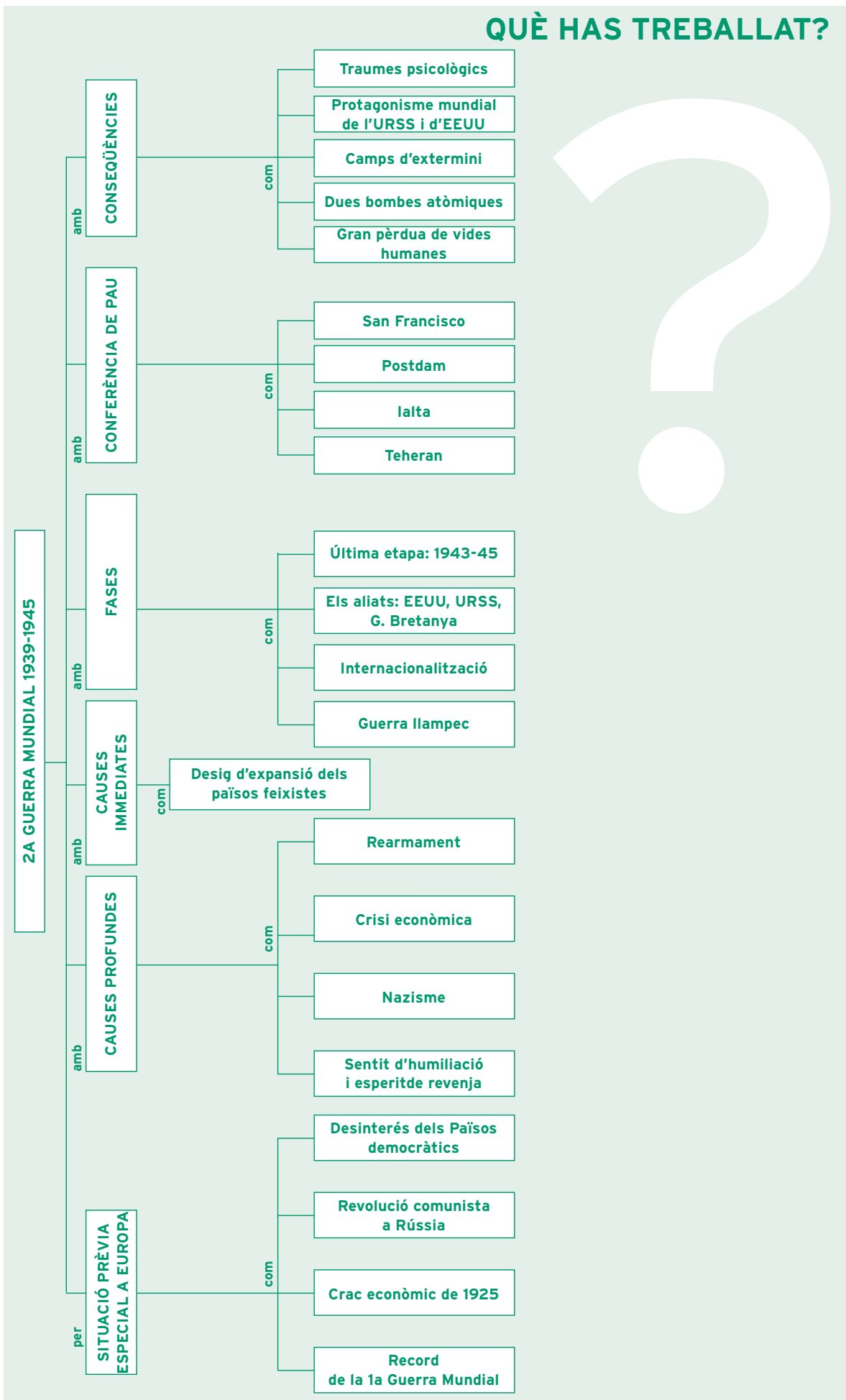
Respon posant al costat si és veritat (V) o fals (F).

- La conferència de Postdam es va celebrar l'any 1943. **F**
- A Teheran es van acordar els nous límits de Polònia. **V**
- A San Francisco es va estructurar l'ONU. **V**
- La conferència de Teheran es va celebrar al final de la guerra. **F**
- A la conferència de Ialta es va imposar la divisió d'Alemanya en quatre zones. **V**

Activitat 6

Uneix amb una fletxa els conceptes que es corresponguin:

com

ho porto?

QUADRE D'AUTOAVALUACIÓ

En acabar la unitat, sóc capaç de:	Sí	No	A mitges	Activitat d'aprenentatge en què ho has treballat	Activitat d'avaluació en què ho has treballat
Conèixer de forma clara la situació d'Europa abans de la guerra.				1	1
Explicar els fets que van provocar i fer esclatar la guerra.				2 i 3	2 i 3
Poder descriure les quatre fases que van configurar la guerra.				4	4
Conèixer els acords a què es va arribar a les conferències de pau.				5	5
Poder descriure les conseqüències que es van derivar de la guerra.				6	6

Activitat 1

Posa a continuació de les afirmacions següents RF o RI segons creguis que correspon a la Revolució francesa o a la Revolució industrial.

- a) Les causes principals de la revolució demogràfica van ser: descens de la mortalitat, natalitat elevada, disminució de les epidèmies, progressos de la medicina, etc.
- b) La locomotora es va imposar pels grans avantatges que presentava sobre els altres mitjans de transport.
- c) Rousseau afirma en el seu llibre El contracte social que "la sobirania resideix en el poble".
- d) Es va introduir també una gran innovació: la introducció de l'agricultura extensiva per l'agricultura intensiva.
- e) El grup dels privilegiats estava format per dos grups: la noblesa (alta i baixa) i el clergat (alt i baix).
- f) La presa de la Bastilla el 14 de juliol per part del poble de París va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea nacional.
- g) La Constitució de 1791 va establir la divisió de poders: legislatiu, executiu i judicial.
- h) Les indians eren uns teixits de cotó estampats que es feien a l'Índia i que els catalans van importar d'Anglaterra.
- i) Un dels personatges més destacats de l'etapa coneguda com a terror revolucionari va ser Robespierre.
- j) L'objectiu immediat d'aquesta segona etapa era produir més i més barat amb la consegüent baixada de preus. k) Napoleó Bonaparte donà un cop d'estat i passà a anomenar-se primer cònsol implantant a França un nou sistema anomenat Consolat. l) La caiguda de Napoleó va fer que l'exèrcit francès es retirés de Catalunya l'any 1814. m) Catalunya va fer servir dos sistemes propis i peculiars: la fàbrica tèxtil i la colònia.

Activitat 2

Escriu a la columna que correspongui els fets següents de la Primera i de la Segona Guerra Mundial: A) Crisi econòmica de 1929. B) Hitler (un sol poble, un sol imperi, un sol líder). C) Alemanya s'havia convertit en una potència econòmica i demogràfica que superava la Gran Bretanya. D) Un fort rearmament per part de les potències autoritàries. E) La conflictivitat dels Balcans. F) Desig d'expansió territorial dels països feixistes. G) Invasió de Polònia l'1 de setembre de 1939. H) El tractat de Versalles. I) L'atemptat de Sarajevo. J) Guerra Iliac. K) Guerra de moviments. L) Va haver-hi entre 8 i 10 milions de morts i 20 milions de ferits i de mutilats. M) La conferència de Ialta. N) Les dues bombes atòmiques d'Hiroshima i Nagasaki. O) Una forta cursa d'armaments. P) La Triple Entesa.

Primera Guerra Mundial	Segona Guerra Mundial

Activitat 3

Escriu les diferències que trobes en el mapa d'Europa abans de començar la Primera Guerra Mundial respecte al que va resultar després de la Segona Guerra Mundial.

Activitat 4

Uneix amb una fletxa els conceptes que es corresponguin:

Adam Smith destacà	Revolució russa
Camps d'extermini	I Guerra Mundial
Triple Aliança	Guillotinat
Rev. agríc. comportà	Companyies comercials
Lluís XVI	Itàlia
17 d'octubre II	Guerra Mundial
Catalunya creà	Rotació de conreus
Mussolini	En economia

Activitat 5

Ordena en el quadre següent per ordre cronològic els fets que a continuació s'assenyalen: A) El tsar de Rússia és derrocat. B) La locomotora. C) Conferència de San Francisco. D) Caiguda de l'Antic Règim. E) Segona Revolució industrial. F) Guerra de trinxeres. G) Proclamació de Napoleó com a primer cònsol. H) Japó vol ampliar els seus territoris a costa de la Xina. I) La guerra civil russa.

Activitat 6

Uneix amb fletxes:

1875	Bases de Manresa
1892	Inici de la Restauració
1898	Pèrdua de les darreres colònies
1901	Fundació de la CNT
1910	Fundació de la Lliga Regionalista
1914	Creació de la Mancomunitat
1923	Proclamació de la Segona República
1931	Dictadura de Primo de Rivera
1932	Estatut de Núria (d'autonomia)
1934	Fets d'octubre
1936	Inici de la Guerra Civil

Activitat 1

Posa a continuació de les afirmacions següents **RF** o **RI** segons creguis que correspon a la Revolució francesa o a la Revolució industrial.

- a) Les causes principals de la revolució demogràfica van ser: descens de la mortalitat, natalitat elevada, disminució de les epidèmies, progressos de la medicina, etc. **RI**
- b) La locomotora es va imposar pels grans avantatges que presentava sobre els altres mitjans de transport. **RI**
- c) Rousseau afirma en el seu llibre El contracte social que "la sobirania resideix en el poble". **RF**
- d) Es va introduir també una gran innovació: la introducció de l'agricultura extensiva per l'agricultura intensiva. **RI**
- e) El grup dels privilegiats estava format per dos grups: la noblesa (alta i baixa) i el clergat (alt i baix). **RF**
- f) La presa de la Bastilla el 14 de juliol per part del poble de París va obligar el rei a reconèixer l'Assemblea nacional. **RF**
- g) La Constitució de 1791 va establir la divisió de poders: legislatiu, executiu i judicial. **RF**
- h) Les indianes eren uns teixits de cotó estampats que es feien a l'Índia i que els catalans van importar d'Anglaterra. **RI**
- i) Un dels personatges més destacats de l'etapa coneguda com a terror revolucionari va ser Robespierre. **RF**
- j) L'objectiu immediat d'aquesta segona etapa era produir més i més barat amb la consegüent baixada de preus. **RI**
- k) Napoleó Bonaparte donà un cop d'estat i passà a anomenar-se primer cònsol implantant a França un nou sistema anomenat Consolat. **RF**
- l) La caiguda de Napoleó va fer que l'exèrcit francès es retirés de Catalunya l'any 1814. **RF**
- m) Catalunya va fer servir dos sistemes propis i peculiars: la fàbrica tèxtil i la colònia. **RI**

Activitat 2

Escriu a la columna que correspongui els fets següents de la Primera i de la Segona Guerra Mundial: A) Crisi econòmica de 1929. B) Hitler (un sol poble, un sol imperi, un sol líder). C) Alemanya s'havia convertit en una potència econòmica i demogràfica que superava la Gran Bretanya. D) Un fort rearmament per part de les potències autoritàries. E) La conflictivitat dels Balcans. F) Desig d'expansió territorial dels països feixistes. G) Invasió de Polònia l'1 de setembre de 1939. H) El tractat de Versalles. I) L'atemptat de Sarajevo. J) Guerra Iliac. K) Guerra de moviments. L) Va haver-hi entre 8 i 10 milions de morts i 20 milions de ferits i de mutilats. M) La conferència de Ialta. N) Les dues bombes atòmiques d'Hiroshima i Nagasaki. O) Una forta cursa d'armaments. P) La Triple Entesa.

Primera Guerra Mundial	Segona Guerra Mundial
Alemanya s'havia convertit en una potència econòmica i demogràfica que superava la Gran Bretanya	Crisi econòmica de 1929
La conflictivitat dels Balcans	Hitler (un sol poble, un sol imperi, un sol líder)
El tractat de Versalles	Un fort rearmament per part de les potències autoritàries
L'atemptat de Sarajevo	Desig d'expansió territorial dels països feixistes
Guerra de moviments	Invasió de Polònia l'1 de setembre de 1939
Va haver-hi entre 8 i 10 milions de morts i 20 milions de ferits i de mutilats	Guerra llampec
Una forta cursa d'armaments	La conferència de Ialta
La Triple Entesa	Les dues bombes atòmiques d'Hiroshima i Nagasaki

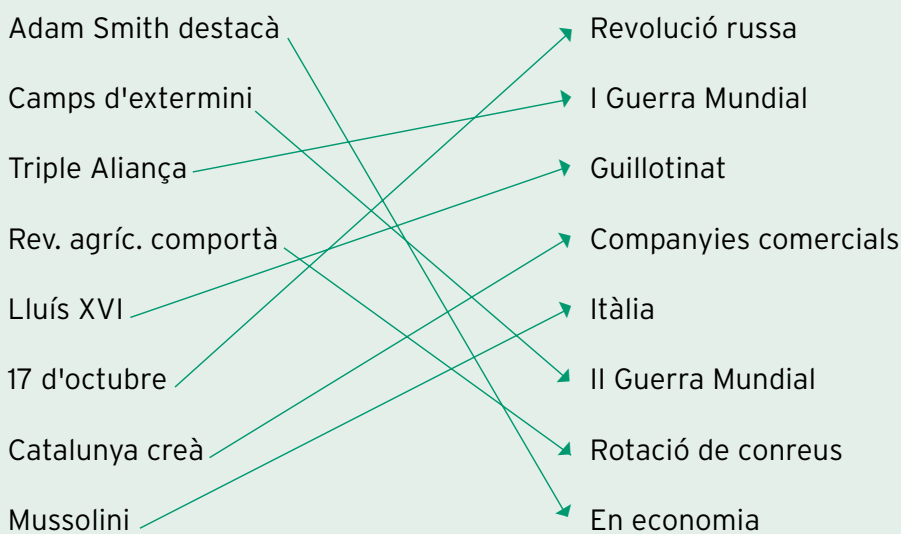
Activitat 3

Escriu les diferències que trobes en el mapa d'Europa abans de començar la Primera Guerra Mundial respecte al que va resultar després de la Segona Guerra Mundial.

La solució està al mapa que trobaràs a la unitat 3 i a la unitat 5.

Activitat 4

Uneix amb una fletxa els conceptes que es corresponguin:

Activitat 5

Ordena en el quadre següent per ordre cronològic els fets que a continuació s'assenyalen: A) El tsar de Rússia és derrocat. B) La locomotora. C) Conferència de San Francisco. D) Caiguda de l'Antic Règim. E) Segona Revolució industrial. F) Guerra de trinxeres. G) Proclamació de Napoleó com a primer cònsol. H) Japó vol ampliar els seus territoris a costa de la Xina. I) La guerra civil russa.

Locomotora
Caiguda de l'Antic Règim
Proclamació de Napoleó com a primer cònsol
Segona Revolució industrial
Guerra de trinxeres
El tsar de Rússia és derrocat
La guerra civil russa
Japó volia ampliar els seus territoris a costa de la Xina
Conferència de San Francisco

Activitat 6

Uneix amb fletxes:

1875	→	Bases de Manresa
1892	→	Inici de la Restauració
1898	→	Pèrdua de les darreres colònies
1901	→	Fundació de la CNT
1910	→	Fundació de la Lliga Regionalista
1914	→	Creació de la Mancomunitat
1923	→	Proclamació de la Segona República
1931	→	Dictadura de Primo de Rivera
1932	→	Estatut de Núria (d'autonomia)
1934	→	Fets d'octubre
1936	→	Inici de la Guerra Civil

Mòdul comú

4

La forja del nostre present

**Àmbit de les Ciències Socials
i de la Participació**

